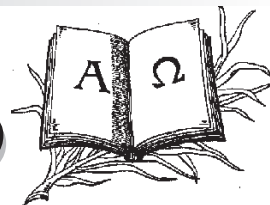

Szolgotárs

2010. negyedik negyedév

XIX. évfolyam

4. szám

A TARTALOMBÓL

- ◆ Kortárs hazai igehirdetők:
Filemon Zsolt

- ◆ Igehirdetések
 - Gyerünk át a túlsó partra!
 - Krisztus hű katonái

- ◆ Bibliatanulmány
 - Új ég és új föld

- ◆ BIBLIAI TÁJAK – EMBEREK
 - Levirátus házasság
 - Pál és munkatársai a szolgálatban

- ◆ Van-e szent rock?

- ◆ Balogh Lajos levele
 - Egy szelet történelem
 - Oláh Róza naplója
 - A grúz baptistákról
 - Bocsánatot kértek...

- ◆ Mécses a te igéd:
A stresszről

- ◆ Ne legyenek idegen isteneid!

- ◆ A lelkipásztor és a gyülekezetvezető kapcsolata

TARTALOMJEGYZÉK

HIRDESD AZ IGÉT!

Filemon Zsolt: „A szőnyeg sarkára állítottam őket”	1
Nagy Ferenc: Gyerünk át a túlsó partra!	4
Cooper Abrams: Krisztus hithű katonájának elhívása és hivatása	5

BIBLIATANULMÁNY

Terry Ellis: Új ég és új föld	8
-------------------------------------	---

BIBLIAI TÁJAK – EMBEREK

George H. Shaddix: Levirátus házasság	12
R. Wayne Stacy: Pál munkatársai a szolgálatban: Arkhipposz, Epafrász és Arisztárkhosz	16

ÉNEK-ZENE A GYŰLEKEZETBEN

Hegyi András: Van-e szent rock?	20
---------------------------------------	----

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK

Nagy Ferenc: Egy szelet történelem	25
Részletek Oláh Róza misszionárius naplójából (5.)	29
Szebeni Olivér: Európa délkeleti sarkában (A grúz baptisták)	31
Dr. Mészáros Kálmán: Bocsánatot kértek	36

MÉCSSES A TE IGÉD

Dr. Matus István: A stressz megelőzése és kezelése (2.)	38
---	----

TANULMÁNYI SZEMLE

Hegyi András: Ne legyenek neked idegen isteneid!	45
Kapitány Zsolt: A lelkipásztor és a gyülekezetvezető kapcsolata a baptista gyülekezetekben (4.)	53

Címlapon: Arisztárkhosz Thesszalonika szülöttje volt. Az ottani gyülekezet azon az erős alapon növekedett, mely az ő munkásságának volt köszönhető. A képen látható bemelegítőmedence a helyi gyülekezetben állt. Részletesebben a 16. oldaltól olvasható.

Baptista lelkészi szakfolyóirat

Szolgotárs

2010. negyedik negyedév

XIX. évfolyam

4. szám

A Magyarországi Baptista Egyház kiadványa

Felelős szerkesztő: *Lukács Tamás*

Felelős kiadó: *dr. Mészáros Kálmán* egyházelnök

Tördelőszerkesztő: *Lukács Tamás*

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

1068 Budapest, Benczúr u. 31.

Telefon: 352-9993

Fax: 352-9707

E-mail: ltg952@pr.hu

<http://szolgotars.fw.hu>

A folyóirat önköltségi áron megvásárolható és előfizethető a Baptista Kiadónál.

Egy szám ára: 650 Ft,
egyéves előfizetési díj: 2600 Ft.

Megjelenik: negyedévente

ISSN 1218-425X

HIRDESD AZ IGÉT!

Filemon Zsolt

„A szőnyeg sarkára állítottam őket”

Nehémiás, a vezető

Neh 13,1–14

„A szőnyeg sarkára állítottam őket” – tulajdonképpen ezt mondja Nehémiás a nép előjáróiról, akik vétettek Isten törvénye ellen. Hogy is van ez, még a vezetők is számon kérhetők? Igen, mert álljon egy személy a hierarchia bármilyen magas pontján, mindig lesz valaki, aki fölötte fog állni, és számon kérheti őt. Ha nem ember, akkor Isten. Egy vezető mindig akkor a legnépszerűtlenebb, amikor fegyelmezni kezd. Ez a jelenség megfigyelhető Isten népe között is. De ha Isten hívta el a vezetőt a szolgálatra, akkor nem fog szemet hunyni a bűnök fölött még akkor sem, ha ennek nyomán romlani fog a „népszerűségi indexe”. A vezető számára ugyanis mindig fontosabb annak az elégedettsége, aki megbízta, mint a vezetetteké, akik között szolgál.

Egy vezető mindig akkor a legnépszerűtlenebb, amikor fegyelmezni kezd... De ha Isten hívta el a vezetőt a szolgálatra, akkor nem fog szemet hunyni a bűnök fölött még akkor sem, ha ennek nyomán romlani fog a „népszerűségi indexe”. A vezető számára ugyanis mindig fontosabb annak az elégedettsége, aki megbízta, mint a vezetetteké, akik között szolgál.

A vezetőnek ehhez természetesen tisztában kell lennie azzal, hogy ki az ő megbízója. Tudnia kell, hogy az nem a gyülekezet, hanem Isten. De itt még mindig nincs vége az egésznek, mert ezt az igazságot tudnia kell kommunikálni a rábízottak gyülekezetében. Ez teremti meg az alapját annak a meggyőződésnek, hogy az a döntés, ami rövid távon rossz a vezetettek számára, ugyanakkor Isten szerint valónak bizonyul, az hosszú távon feltétlenül a nép javát fogja szolgálni. Ezt az igazságot a Zsidókhöz írt levél szerzője is megerősíti, amikor azt mondja, hogy *pillanatnyilag* ugyan semmiféle fenyegetés nem látszik örvendetesnek, hanem keservesnek, *később* azonban az igazság békességes gyümölcset hozza azoknak, akik megedződtek általa (Zsid 12,11). A

vezető – aki mindig hosszú távon gondolkodik – tudva ezt készséggel megfizeti az elkerülhetetlen fegyelmezés árát, ahelyett, hogy rövid távú érdekek oltárán áldozna.

Fontos látnunk és megértenünk, hogy a közösséget romboló bűnöket nem a vezető *fedi fel*, hanem a Szentlélek, az ige alapján. Visszatetsző, ha egy vezető kutakodik a rábízottak életében, s még inkább az, ha embereket bérel fel, hogy ezt tegyék. Jézus azt mondja, hogy amikor eljön a Szentlélek, leleplezi a világ előtt, hogy mi a bűn, mi az igazság és mi az ítélet (Jn 16,8). A bűnök felfedése (leleplezése) tehát egyértelműen a Szentlélek munkája. Ebben ő nem kér és nem vár tőlünk segítséget.

A vezető feladata sokkal inkább *rámutatni* a felfedett bűnre, és azt mindenki előtt *ismertté tenni*. Nehémiás idejében is azzal kezdődött a bűnök leleplezése, hogy együtt olvasták Mózes könyvét. A fegyelmezési eljárás jól láthatóan nem emberi *bejelentés*, hanem isteni *kijelentés* nyomán indult el! A kettő között óriási különbség van, különösen a végkifejlet tekintetében. Felelős vezetőként tehát nem emberi bejelentésekre, hanem Istentől jövő kijelentésekre kell várnunk a fegyelmezés kérdésében is. Ez a fegyelmezés első és legfontosabb lépése.

A neheze azonban csak ezután következik. A felismert igazság fényében cselekedni kell, mert egy dolog felismerni az igazságot, és egy másik aszerint is élni! Isten azt mondja népének, ne keveredjenek más népek közé, és azok se keveredjenek közéjük. Amikor Isten népe áthágja ezeket a határokat, vétkeznek, és saját romlását készítik elő. Azt mondjuk, hogy a hajó helye a vízen van, a szárazdokban igencsak siralmas látványt nyújt. De az a hajó, amelyikbe bejut a víz, veszélybe kerül, rosszabb esetben pusztulásra van ítélve. Isten ígéje a Szentlélek által ezeket a veszélyes réseket fedi fel népe

előtt. Arról beszél, hogy víz került a hajótestbe. Amikor ez megtörténik, a hajó kapitánya két dolgot tehet: vagy tisztelegve, feszesen állva megvárja, amíg a hajó elsüllyed (ami aligha Isten akarata), vagy halogatás nélkül lokalizálja a lyukat, és hozzákezd annak betöméséhez. Ez sohasem könnyű feladat, különösen akkor, ha hús-vér emberekről van szó. Arról nem is beszélve, hogy (érthetetlen módon) könnyen a legénység ellenállásába ütközhet.

A nép számtalan esetben vétkezett tudatosan Isten ellen. Ismerte a korlátokat, mégis áthágta azokat. Nehémiás idejében azonban nem erről volt szó. Akik egy évezreddel a történetek előtt éltek, ők még pontosan tudták, hogy mi Isten gondolata az ammonitákról és móábitákról, és azt is tudták, hogy miért az. Időközben Isten akarata „elfelejtődött”, és a nép korábbi ellenségéből észrevétlenül a néphez tartozó lett. Erre a tarthatatlan állapotra Isten szava hívta fel a figyelmüket, és emberi beavatkozás nélkül a Szentlélek kimunkálta bennük a döntést: kizártak Izraelből minden keverék népet. Bizonytalán húsz okot is fel tudtak volna sorolni, amiért nem teljesítik a hallottakat, ehelyett engedelmessé váltak. A probléma megoldódott.

Azonban vannak esetek, amikor maguk a vezetők válnak a probléma okozóivá, s ezáltal a fegyelmzés alanyaivá is...

Egy elkötelezett vezetőnek ezek szerint jó szeme van arra, hogy felismerjen minden visszaélést a szent dolgokkal kapcsolatosan.

érezetlen a szent dolgokra egy pap? – kérdezhetjük. Ezen a ponton ötlük csak szemünkbe a két vezető, Eljásib és Nehémiás mentalitása közötti hatalmas különbség. Nehémiás alig lépi át Jeruzsálem kapuját, rögtön meglátja a kialakult visszaélést. Egy elkötelezett vezetőnek ezek szerint jó szeme van arra, hogy felismerjen minden visszaélést a szent dolgokkal kapcsolatosan.

Nhémiás nemcsak meglátni volt képes a bűnt, hanem ki is merte mondani róla, hogy az rossz! Ez igen bátor tett, különösen egy vezetőtársal szemben! Pál apostol még Kéfast is a szőnyeg szélére állította, mert okot adott rá. Együtt evett a pogányokkal, de amikor megérkeztek a Jeruzsálemből való

zsidó származású atyafiak, visszahúzódott, mert félt tőlük. Példája nyomán a vele lévő zsidók is képmutató módon viselkedtek, sőt képmutatásukba még Barnabás is belesodródott (Gal 2,12–13). De nincs tudomásunk arról, hogy ezután bármilyen feszültség maradt volna a két apostol között! Megtartották egymás iránti tiszteletüket.

Odáig általában könnyen eljutunk, hogy észrevevessük a rosszat, amit felfed előttünk a Szentlélek, de mégis hallgatunk. Miért? Előfordul, hogy a felismerés után hamar elbizonytalanodunk, megrettenünk a várható következményektől, félünk a kapcsolatok megromlásától, vagy egyszerűen csak másra várunk, hogy megtegye helyettünk. A legrosszabb az, ha az időtől várjuk azt, amit nekünk kell megtennünk. Az idő semmit sem gyógyít meg, és nem hoz helyre, csak elmélyíti a válságot! Nehémiás ezért nem késlekedik egy percet sem. Felelős vezetőként két dolgot tesz. Kidobtat a szent helyről minden oda nem való tárgyat és magát Tóbijját is, aki behozta azokat. Majd a megtisztított, megszentelt helyet újra megtölti oda való dolgokkal.

Amit Eljásib pap tett, csak az egyik jele volt a romlásnak, amivel Nehémiás találkozott, miután visszatért Jeruzsálembé. A nyilvánvaló bűnök megtűrése rendszerint másokat is bűnök elkövetésére bátorít. „Még Barnabás is...!” Eljásib bűne vétekre csábította az előljárókat, akik bár a vezetésnek egy másik szintjén, de felelősséggel tartoztak a népért. Szinte hallom őket, amint megfogalmazzák következtetésüket: „ha neki szabad, akkor nekünk is”. Így arra ragadtatták magukat, hogy nem adták meg a lévitáknak járó részt. Ezzel nyilvánvalóan megsértették Istennek a lévitákra vonatkozó törvényét. A léviták a tizenkét zsidó törzs egyikének, Lévinek, Jákób fiának utódai voltak. A többi törzs-zsel ellentétben ők nem kaptak saját területet Kánaán elfoglalása után. Feladataik elsősorban a második templom idején végzett szakrális tevékenységekre terjedtek ki. Ezért cserébe tizedet kaptak a többi törzstől. Ennek viszsztatartása többek között a léviták létbiztonságát veszélyeztette. Az adakozás elmaradásával közvetett módon olyan helyzetet idéztek elő, ami lehetetlenné tette a szolgálat megfelelő szintű elvégzését. Az adakozás elmaradása egyet jelentett az Isten házából való elfordulással. A kettő között általában is egyenes arányosság figyelhető meg. Az Úr háza iránt felelősséget érző vezető nem hagyhatja figyelmen kívül az adakozás területén megjelenő visszaéléseket sem.

Odáig általában könnyen eljutunk, hogy észrevevessük a rosszat, amit felfed előttünk a Szentlélek, de mégis hallgatunk. Miért? Előfordul, hogy a felismerés után hamar elbizonytalanodunk, megrettenünk a várható következményektől, félünk a kapcsolatok megromlásától, vagy egyszerűen csak másra várunk, hogy megtegye helyettünk.

Malakiás próféta is keményen lépett fel ezzel a lélekromboló jelenséggel szemben (Mal 3,6–12).

A tized visszatartásának igen komoly következményei lettek. Mivel a lévítáknak nem volt meg az Isten által rendelt „bevételük”, létbizonytalanságba kerültek, és elszőkdöstek a maguk mezejére (4Móz 35,1–3). Tény, hogy ezek után már nem az elsődleges feladatukat végezték! Teheneket meg kecskéket legeltettek, miközben a templomban kellett volna énekelniük és végezni egyéb szolgálatukat.

Mit tett Nehémiás a helyzet orvoslása érdekében? Határozott lépésre szánta el magát: *megszidta az előljárókat*. Ma azt mondanánk, hogy a szőnyeg sarkára állította őket. Vagy talán azt, hogy méhkasba nyúlt. Vezető emberekkel ujjat húzni mindig veszélyes, még akkor is, ha – mint Nehémiás esetében is – anyagilag független volt tőlük.

Miért nem az egész népet szidta meg Nehémiás, miért csak a vezetőket? Mert az előljárók felelősek az általuk vezetett egész népért. Meg azért is, mert egy egész népet – már csak a mérete miatt is – igen nehéz lenne megszidni.

Nehémiás nemcsak a pusztá számonkérésben jeleskedett, de maga is sokat tett a változásért! Ő gyűjtötte össze és állította vissza a helyükre a szétszóródott lévítákat. Meggyőzte őket arról, hogy a helyük az Isten házában van és nem a mezőn! Ebben segítette őt az a tény is, hogy aki már egyszer szolgált az Úr házában, az egyrészt nem tudja könnyen elhagyni azt, másrészt fáj neki, ha távol kell lennie tőle, és örömmel tér vissza, ha hívják. Nehémiás *mert, akart és tudott* is fegyelmezni!

Nehémiás mint első számú vezető katalizátorként vett részt ebben a folyamatban. A katalizátorra az jellemző, hogy képes úgy részt venni a folyamatban, hogy miközben felgyorsítja azt, ő maga nem használódik el. Micsoda vezetői portré! Vajha Isten kegyelméből mindannyian ilyenek lehetnénk!

Újraszervezte az adakozás rendjét. Ez bizonyosan nehezebb feladat volt, mint visszahívni a lévítákat, hiszen ebben az esetben nem építhetett az elhívásra. Egy kohót sokkal több energiába kerül újra felfűteni, miután leállt, mint melegen tartani! Ezért nem is állítják le őket. A beszolgáltatott javakat nem Nehémiás kezelte, ez nem az ő feladata volt. A vezetők feladata a vezetés, és nem minden éppen adódó más munka elvégzése. Ennek jegyében Nehémiás négy, mások által megbízhatónak tartott embert nevezett ki, hogy kiossák szolgatársaik járandóságát. Nehémiás mint első számú vezető katalizátorként vett részt ebben a folyamatban. A katalizátorra az jellemző, hogy képes úgy részt venni a folyamatban, hogy miközben felgyorsítja azt, ő maga nem használódik el. Micsoda vezetői portré! Vajha Isten kegyelméből mindannyian ilyenek lehetnénk!

A motivációjáról mint legfontosabbról a legvégén beszél. Elmondja, hogy mindazt, amit tett, az Isten házáért vitte véghez. Amikor tehát a szőnyeg sarkára állította a papokat és a nép más vezetőit, azt nem személyes indíttatásra, legkevésbé sem sérelmei miatt tette. Senkit sem akart legyőzni, háttérbe szorítani, kivéve a bűnt. Bátorságáért Isten sikerrel ajándékozta meg.

Filemon Zsolt 1968-ban született Debrecenben. Hívő családban

és gyülekezetben nőtt fel. A környezetében általában jó véleménnyel voltak róla, csendes, jó embernek tartották, amit ő el is hitt magáról. A katonaságnál azonban történt vele valami, ami teljes életváltozást indított el benne. Egy autóbalesetben kis híján az életét veszítette. A lábadozás időszakában átment az Isten elleni lázadás időszakán: miért pont vele történt mindez, akit jónak mondanak, miközben Istent káromló társainak kutya baja se lett? Isten így szólt hozzá: *megebezek, de be is kötö-zlek, összezúzlok, de kezem meg is gyógyít* (Jób 5,18). Ez az ige indította el Isten tudatos keresésében, miután felismerte, hogy egyáltalán nem olyan jó, mint amilyenek mondják. Felismerte, hogy szüksége van Isten tetet-lelket átforgató kegyelmére az életében. Ránehezdedtek bűnei, amiket összetörve Jézus lábai elé hozott, aki teljes bűnbocsánatot adott neki. Miután a megtérés hosszú folyamata lezárult az életében, a debreceni gyülekezet tagja lett. Első igazi szolgálati területét a 90-es évek elején indult Falumisszióban találta meg. Az itt megtapasztalt áldások és a látott emberi szükségek vezették odáig, hogy jelentkezzen az 1992-ben induló Baptista Missziói Főiskolára, amelyre még abban az évben felvételt nyert. A teológiai tanulmányok, de még inkább a tanárok misszióval kapcsolatos szemlélete és életpéldája megerősítették benne az elhívás gondolatát a szolgálatra. A lelkipásztori szolgálatra azonban csak a tanulmányok befejezése előtt nem sokkal kapott elhívást Istentől. Több csoporttársával ellentétben az ő útja mégsem valamelyik létező gyülekezetbe vezetett, hanem egy a baptista misszió szempontjából „fehérfoltnak” számító városba, Esztergomba, ahol független amerikai misszionáriusokkal együtt gyülekezetplántálási szolgálatba kezdett, amit jó előkészületnek tartott a későbbi lelkipásztori szolgálatához. Három év után az akkor még hatalmas győri körzet mosonmagyaróvári gyülekezetébe került, ahol gyülekezetépítési és missziószervezői feladatra kérte meg *Papp János* akkori győri lelkipásztor. Mosonmagyaróváron a gyülekezet presbiterré avatta. Ottani – két évre szóló – munkája befejezése előtt néhány hónappal kapott meghívást lelkipásztori szolgálatra a tatabányai körzet részéről, amit elfogadva 2000-ben családjával Tatabányára költözött. Időközben elvégezte a Baptista Teológiai Akadémiát, ami után 2002-ben került sor lelkipásztori beiktatására. Hétévnnyi tatabányai tartózkodás után fogadta el a fői gyülekezet meghívását, ahol 2006 ősze óta jelenleg is szolgál.

Nagy Ferenc

Gyerünk át a túlsó partra!

Márk 4,35–40

A napi megfeszített munka után, ha az alkony leszáll, az ember szívesen elfekteti magát puha vánkosán. Jézus türelmes igehallgatói hazavonultak. Ők ezt megtehették, és nyugalomra is tértek. A tanítványok azonban dereglyébe szálltak Mesterük parancsára a Genezáret-tavon, és lapátolni kezdték a vizet a túlsó part felé. Semmi csodálni- vagy kifogásolnivaló sincs abban, hogy az Úr is lepihent a tatban. Péter beszélt el később ezt a történetet, Márk pedig írásba foglalta.

A Genezáreti-tó látképe Tiberias ősi városából

Szakemberek megrajzolták Palesztina földtani felszínének hosszmetaszetét. Ezen jól látható, hogy a Genezáreti tó 205 méterrel a Földközi-tenger szintje alatt van. A körötte magasodó dombok pedig 300 méternyire emelkednek a tenger szintje fölé. Nyár idején 40 Celsius-fokra is felforrósodik a tó fölötti 500 m magas légoszlop, s ha pedig erre északról, a Hermon-hegységről lezúduló hideg levegő rátelepszik, villámlásokkal, dördülésekkel kísérve olyan koromfekete vihar gomolyodik, amely a 170 négyzetkilométeres és 5 m átlagmélységű tó vizéből – mint valami igazi tenger – házmagasságú hullámokat dobál az égre fel! Ilyen viharban a lélekvesztő dereglyén a habok között hánykolódní minden veszély teteje volt.

Nem róhatjuk fel a tanítványoknak, hogy rémültökben tiszteletlenül rázták fel a Mestert, és nemtörődomséggel vádolták meg. Veszélyek közt nem lehet választékosan beszélni, de nem várható el az illetan szerinti viselkedésmód sem. Jézus azonban a vihart is csak megdorgálja, ráparancsol. A betegséget meg az embert gyötrő ördögöt vagy Jakabot és Jánost is, amikor rászógnak, épp csak megdorgálja. – Istenről mondja az Írás: akit szeret az Úr, megdorgálja, de mint apa a fiát, akit szeret.

Megdorgálni csak személyt lehet, aki hall és ért. Parancsot adni is csak annak lehet, aki alá tudja vetni magát a parancsolónak, és engedelmeskedik. Urunk viszont a

betegségnek, a gonosz szellemeknek és a vakon dúló viharnak is tud parancsolni. Ez abból tűnik ki, hogy bármilyen betegség, elesettségek azonnal megszűnnek, a gonosz lélek kiköltözik a gúzsba kötött emberből, a vihar pedig, amely pusztító erejével és bömbölő hangjával rettenetet kelt az értő-érző szívekben, elnémul, s azonnal befogja a „száját”, csend lesz, s nem tombol tovább eszeveszetten – ha elhangzik a parancs! – Elképesztő az emberi vakság, amely ily dolgokat látva is csak kételkedni mer!

Az elbeszélés csak éppen jelzi, hogy más hajók is követték a tanítványok kezével irányított dereglyét. Róluk azonban a továbbiakban nem esik szó. Ha már a tanítványi visszaemlékezés tud ezekről a felsorakozott hajókról, de a történetük nem folytatódik, akkor ebből arra lehet következtetni, hogy a viharban eltűntek, vagy csak a tanítványok figyelme nem kísérhette tovább őket. Az eltűnést elsüllyedés is okozhatta, vagy egy másik elképzelés szerint ők, a közelgő vihart megérezve, a legközelebb eső partokhoz veztek, ahol legalább az életüket megmentették.

Mi azonban, akik Jézust az evangéliumok bizonyoságátételéből, s szerényen mondva, a magunk és általában a keresztyén tapasztalatok alapján is megismertük, nem tudjuk elképzelni, hogy Urunk a vihart csak a tanítványok szűk körzetében csitította volna el, és így a távolabb levőket kizárta volna a szabadításból, és hagyta volna őket a tengerbe veszni! Ezt Jézusról nem lehet feltételezni! Hisz ő tanította, hogy a mennyei Atya felhozza napját gonoszokra és jókra, és esőt ad igazoknak és hamisaknak (Mt 5,45)! – A másik elképzelés pedig azt a kitalált képzetet erősítene fel a szívben, hogy Jézus nélkül, racionálisan is elgondolható a kimenekülés még a legnagyobb veszélyből is! – Nyissuk ki a szemünket, és lássuk be, hogy ma, amikor a katasztrófák egymás után zúdulnak földünkre, észrevehető a közeledésük, jelzéseket is adnak vagy adhatnak érkezésük várható idejére és „helyére” vonatkozólag, de racionálisan nincs esély a menekülésre! – Ne tápláljunk magunkban hamis hitet! Amikor Jézus hírét vette, hogy Pilátus galileaiakat ölt le az oltár mellett, elutasította azt az emberi feltevést, hogy ezek a szerencsétlenek bűnösebbek lettek volna társaiknál. De a Siloámban leomlott torony alatt veszett tizenhét munkásnál sem voltak jobbakk azok, akik ezt a szerencsétlenséget kikerülték. Megtérés nélkül a megmaradtak is elvesznek – mondja Jézus (Lk 13,1–5)! Bármely szerencsétlenség elkerülése magában véve nem bizonyítéka annak, hogy Istennel rendezett viszonyban élünk! A „szerencse” csak azt mutatja, hogy kegyelmet (időt!) kaptunk arra, hogy elrendezhessük Istennel, míg nem késő, üdvösségünk dolgát! – Ezekkel együtt azt is megvalljuk, hogy mindennek az okát, amik körülöttünk történnek, nem tudjuk, nem tudhatjuk, mert „A titkok az Úréi, a kinyilatkoztatott dolgok pedig a mieink...” (5Móz 29,28).

Cooper Abrams

Krisztus hithű katonájának elhívása és hivatása

(1Tim 1,12–20)

Bevezetés

Az első rész három nézőpontból vizsgálja Krisztus hű katonáját:

- mint vezetőt, aki pásztorként megbízást kap a szolgálatra;
- mint szolgát, aki számára Isten lehetővé teszi, hogy elvégezze a munkát, amire elhívott;
- és mint katonát, akit Isten felfegyverzett a harcra.

1. Szolgálatra jelölve (1Tim 1,12–14)

„És hálát adok annak, a ki engem megerősített, a Krisztus Jézusnak, a mi Urunknak, hogy engem hívnek ítél, rendelve a szolgálatra, Ki előbb istenkáromló, üldöző és erőszakoskodó valék: de könyörült rajtam, mert tudatlanul cselekedtem hitetlenségben. Szerfelett megsokasodott pedig a mi Urunknak kegyelme a Krisztus Jézusban való hittel és szeretettel.” (A bibliai idézeteket a Károli fordítás alapján közöljük.)

A „szolgálat” szó görögül „diakonia”, mely „felszolgálat” jelent. Ugyanebből a szóból kapjuk meg a „diakónus” kifejezést is.

Pál hálát ad Istennek, hogy elhívta őt a szolgálatra. Nem az őt ért megtiszteltetés miatt köszönte meg ezt Istennek, hanem a kiváltságért, hogy azt a személyt szolgálhatja, aki őt, ellene súlyosan vétkezőt megmentette és örök életet adományozott neki.

Arra hívatott el, hogy az Úr Jézus Krisztus szolgálója és Isten gyermeke legyen. Senki sem szolgálhatja az Úr Jézust anélkül, hogy másokat is szolgálna.

Egyesek félreérthetik ezt a gondolatot, és úgy válik, hogy a pásztornak „gyülekezeti cselédnek” kell lennie. Az ApCsel 6,1–7 oszlatja el ezt a téves elgondolást, ahol az apostolok tehermentesítést nyerne azáltal, hogy a közönségesebb gyülekezeti feladatokat kijelölt szolgálattelvők végzik el. A mai gyülekezetek, a római katolikus és protestáns egyházak téves elgondolásának alapján felcserélték a kijelölt szolgálattelvők (diakónusok) feladatait a vezetői pozíciókra. De nem ez a bibliai példa. Ezeket a szolgálattelvőket közönségesebb, azaz a mindennapi feladatok elvégzésére jelölték, nem pedig vezetésre, hogy így levehessék a terhet a pásztorokról, és hogy azok tanulmányozhassák Isten szavát, és betölthessék a gyülekezet szellemi szükségleteit. A pásztor hatásköre, hogy úgy vezesse és igazgassa a gyülekezetet, ahogy őt igazgatja és vezeti Isten (Ef 4,11).

A protestáns nézet tévesen templomi lakájnak tartja a pásztor.

A beteljesítő és megelégitő Isten által használatra és szolgálatra rendelve

A történet másik oldalát a 19. versben találjuk meg, ahol leírja, hogy a pásztor fel kell lépnie a tévtanítás ellen és azok ellen, akik megalkudnak és akadályozzák Isten szavának hirdetését.

Rembrandt: Pál apostol (1635)
(Kunsthistorisches Museum, Vienna)

A pásztor képesítése: egyszerűen Isten kegyelme és elhívása

A 13. vers szerint Pál istenkáromló és gyilkos volt.

Híveket zárt börtönbe, és sokakat meggyilkolt. De Isten kegyelmet gyakorolt felette, és elhívta szolgálatra. Szó szerint ez olvasható a szövegben: *„Szerfelett megsokasodott pedig a mi Urunknak kegyelme a Krisztus Jézusban való hittel és szeretettel”* (14. vers). Képesítése nem diplomából vagy tapasztalattól áll, hanem Isten kegyelméből. Az elhívás tartalma Isten kiváltsága! A szolgálathat nincs helye a büszkéknek és azoknak, akik az elismerésért szolgálnak. Sok ember használja például a neve előtt a doktori címet. Sokan közülük nem érdemelték meg a címet, és anélkül kapták meg a diplomát, hogy végigmentek volna a tanulmányokon, amikkel kiérdemelhették volna. Egyetlen prédikátor sem nevezheti többnek magát, mint pásztor, hiszen ez a Biblia által használt kifejezés a pásztorlásra utalás a nyáj szolgájára. Ugyanez vonatkozik a „Tiszteletes” cím használatára is. A Bibliában az egyetlen, aki ezt a címet használja, a mindenható Isten maga. Mégis, sok ember nem tekinti bibliainak ezt a címet, és önkényesen használják önmagukra vonatkoztatva. Így bizonyos értelemben maguknak szereznek dicsőséget.

Pál a fentebbi mondattal (13. vers) azt mondta Timóteusnak, hogy ha Isten képes misszionáriussá tenni egy „gyilkost”, akkor őt is bizonyosan használni tudja. Az apostol életének motiváló erői tehát a kegyelem, a szeretet és a hit voltak.

A 13. versben azt is elmondja, hogy tudatlanságban tette, amit tett. És mivel tudatlanságban cselekedte ezeket a dolgokat, mások számára már nem engedte meg, hogy hozzá hasonlóan cselekedjenek. Ő megbocsátást nyert, amiért meghallotta és befogadta az igazságot. Vallomásában a tudatlansága egyáltalán nem kifogásként szólal meg. De Pál bevallotta a tudatlanságot, és bűnbánóan elfordult bűnös útjaitól.

Az apostol korábbi életére tekintve beismeri bűnös természetét, és a bűnösök közt elsőnek nevezi magát.

Bárki, aki azt gondolja magáról, hogy nem ugyanolyan helyzetben van, amiben Pál, becsapja magát. Krisztus azért jött, hogy a bűnösöket megmentse, és soha senki mást nem mentett meg, csak a bűnösöket.

Pál követendő mintaként látta magát

Mindenkinek, aki úgy gondolja, hogy szolgálatra hívatott el, alá kell vetnie magát egy személyes vizsgálódásnak. A kérdés az, milyen példa vagyok az emberek előtt? Az életem azt mutatja, hogy megbízom az Úr Jézusban, és ez az életemben kitüntetett vagy első helyen van minden dolog között? Azt mutatom másoknak, hogy a Mt 6,33 szerint élek („Hanem keressétek először Istennek országát, és az ő igazságát; és ezek mind megadatnak néktek”), valóságosan az Isten országát keresve és rábízva a dolgokat, mindazokat, amikre szükségem van az életemben?

A prédikátor életének sok területe szorul vizsgálatra, beleértve az anyagiakat is. Egy szegény prédikátor számára az anyagiak jó alkalmat szolgáltathatnak a bizonyágtételre. Az önvizsgálat egyik példája lehetne, ha megkérdezi önmagától: „Volt-e tartozásom, mióta átadtam magam a tanítás szolgálatára?” Megkérdezhetem magamat, hogy miért? A vála-

szom mutathat rossz tervezésre vagy a hit hiányára. De a nyilvánosság előtti őszinte engedelmisségem példaként szolgál mások számára. A vagyonnak való háttat fordítás nyomatékosítja az Istennek való szolgálat és az ő akaratának való elkötelezettség fontosságát. Azonban semmi szellemi nincs abban, hogy szegénységben élünk. Isten eleget ad azoknak, akik neki adták mindenüket.

2. Elkötelezve a küzdelem mellett (18. vers)

Istennek vannak ellenségei. Ha megölték Jézust, akkor mi különös lenne abban, ha téged is meg akarnának ölni?

„*Boldogok vagytok, ha szidalmaznak és háborgatnak titeket, és minden gonosz hazugságot mondanak ellenetek én érettem.*” (Mt 5,11)

„*Emlékezzetek meg ama beszédekről, a melyeket én mondtam néktek: Nem nagyobb a szolga az ő uránál. Ha engem üldöztek, titeket is üldöznek majd; ha az én beszédemet megtartották, a tiéteket is megtartják majd.*” (Jn 15,20)

A pásztorok, mint Isten minden más szolgálói, harcban állnak, és igaz katonák.

„*Te azért a munkának terhét hordozzad, mint a Jézus Krisztus jó vitéze. Egy harcosos sem elegendik bele az élet dolgaiba; hogy tessék annak, a ki őt harcosossá avatta.*” (2Tim 2,3–4)

Timóteus mikor prédikátorra szentelték, jövendölést kapott szolgálatát illetően. Természetes féltékenysége ellenére valaki úgy prófétált felőle, hogy ő bátor katonája lenne Krisztusnak. Mikor Timóteust szolgálatba állították, nagy dolgokat jövendöltek számára. Hasonlóan Gedeonhoz, akit Isten nem éppen arra hívott el, hogy bujdokolva gabonát csépeljen a családjá számára. Isten „nagy hősnek” nevezte őt. Gedeon

Raffaello: Tanulmány Pál athéni prédikációjához (1514–15)
(Vörös kréta, 278 x 418 mm) Galleria degli Uffizi, Florence

valójában nem volt nagy hős, de azáltal, hogy engedelmessége révén Isten megerősíthette, olyan emberré vált, akit Isten elhívhatott. Gedeonhoz hasonlóan Timóteus is az Úr nagy harcosa lett.

A prédikátor, aki megfélemezik elhívásáról és annak eredetéről, nagy bajban van. Számára az egyetlen kiút Isten vezetésének követése, és az ezt követő megerősödés általa.

Pál a 18–19. versekben foglaltakat parancsolja Timóteusnak: *„Ezt a parancsolatot adom néked, fiam Timótheus, a rólad való korábbi jóvendölések szerint, hogy vitézkedjél azokban ama jó vitézséggel, megtartván a hitet és jó lelkiismeretet...”*

A parancs ez esetben azt jelenti, hogy Pál utasítja Timóteust, hogy tartsa meg a hitet és a jó lelkiismeretet. A pásztor számára ez nem opcionális választás. A tanító az Urat szolgálja, és Isten irányítja, hogy mit tegyen. Ez a parancs tehát egy szinten van egy katonai parancssal, amit bármilyen áron végre kell hajtani.

A lelkiismeret jelentése: tudatában kell lennie és érzékelnie kell a kéznél levő feladatokat és eszközöket. Isten szavának alapelvei alapján Timóteusnak tehát saját lelke igaz bírójává kellett lennie a Szentlélek vezetésének érzékelését illetően. Ez lelki bölcsesség, vagy bizonyos értelemben a nyugtalanság vagy éppen a belső békesség „érzése” valami felől, ami Istentől jön.

A keresztyéneknek megadott, hogy jó lelkiismerettel rendelkezzenek, és ezáltal nyernek képességet arra, hogy helyesen vezethessenek másokat. Azonban egy keresztyének akarnia kell szolgálni, és elengedhetetlen, hogy szoros közelségben legyen az Úrral. A lelkiismeretünkre is igaz lehet az informatikában gyakran hangoztatott mondás: „junk in, junk out”, ami kb. azt jelenti, hogy ha a gépbe rossz számokat táplálunk, akkor kihozni is rossz eredményeket fogunk.

A parancs az volt, hogy tartsuk meg a hitet. Más szavakkal: ismerjük az igazságot, és ragaszkodjunk hozzá. Hatással lesz a lelkiismeretünkre, és az majd a helyes cselekedetekre vezet bennünket. Azonban ez sokkal több, mint ismerni az igazságot, mert ez elkötelezettséget is jelent: felszenteltséget arra, hogy megéljük és tanítsuk másoknak ezt a gyönyörű igazságot, ami felszabadítja és megelégti a szívet és a lelket.

Mindig lesznek a szolgálatban, akik csalódást okoznak neked, és elkedvetlenítenek

Hymenaeus és Alexander voltak azok, akik Timóteus hitét és elkötelezettségét próbára tették. A legtöbb gyülekezetben vannak ilyen emberek, akik szembeállnak a pásztorral, és lehordják. Pál az 1Kor 5,1–5-ben megemlíti egy ilyen helyzetet, és hogy a vétkest átadta a sátánnak. Ennek a cselekedetnek mély jelentése van. Megállapítja, hogy mindig lesz olyan a gyülekezetben, aki nem engedelmeskedik az Úrnak és semmiképp sem a pásztornak. Nem reagál a figyelmeztetésre, Isten szavára, tanítására, azaz a hirdetett ígére, és az ilyen gyakran megsértődik, ha szembesítik bomlasztó viselkedésével. Azonban ha az imák és a szóbeli tanács után is visszautasítja a bűn elhagyását, megbánását, nincs más lehetőség, mint kiközösíteni, azaz kizárni a gyülekezetből, és meghagyni a sátán befolyásában. Ez nem azt jelenti, hogy Pál „exkommunikálta” az említett személyt abban az értelemben, hogy kizorította volna az üdvösségből is. Semmilyen egyház

vagy gyülekezet nem részesíthet üdvösségben, sem vissza nem veheti azt. Az igaz hívó elbukhat, és bűnbe eshet megbánás nélkül is, de végül megmenekülhet. Isten megfélemezheti, akár el is veheti a bűnbánat nélküli bűnös életét, de egyedül Isten dönt a hívó üdvössége felől.

El kell ismernünk, hogy egy önfejű és lázadó gyülekezeti tagot nem könnyű fegyelmeznie sem egy gyülekezetnek, sem egy tapasztalt pásztornak, sem ebben az esetben a fiatal Timóteusnak. Nehéz feladat volt szembesíteni ezeket az embereket Isten igazságával, de meg kellett tennie, hogy fenntartsa a gyülekezet tisztaságát és erejét. Kevesebb tévhit lenne ma, ha a keresztyének ellenállnak a múlt tévhitőinek és akadékoskodóinak.

Meg kell jegyeznünk, hogy Pál a nevükön nevezte azokat a személyeket. Nyíltan azonosította őket, mint akik a *„hit dolgában hajótörést szenvedtek”*. A 2Tim 4,14-ben leszögezi, hogy Alexander, a rézműves sok rossz dolgot okozott neki.

Caravaggio: *A töviskoronázás* (1610) – részlet
(Kunsthistorisches Museum, Vienna)

J. Vernon McGee szerint a „sátánnak való átadás” cselekedete egy különleges dolog volt, amit csak egy apostol tehetett meg. Én nagyon nem értek egyet ezzel. Hítem szerint ez azt jelenti, hogy egyedül hagyták az olyat az ördög befolyása alatt.

Némely esetben a gyülekezet fegyelmezés miatt kizár egy tagot. A Mt 18,17 leszögezi, hogy a hívót, aki a gyülekezettel való szembesítés után sem tanúsít megbánást, úgy kell tekinteni, mint pogányt vagy vámszedőt.

Ez alapvetően azt jelenti, hogy elnyerik bűneik jogos büntetését. Van, amikor messzire el kell menned a vétkező után, de ha ellenáll, végül „ki kell lépned mögüle”, és hagynod kell, hadd menjen az útján. Jézus azt mondta: *„Ne adjátok azt, a mi szent, az ebeknek, se gyöngyveiteket ne hányjátok a disznók elé, hogy meg ne tapossák azokat lábaikkal, és néktek fordulván, meg ne szaggassanak titeket”* (Mt 7,6).

BIBLIATANULMÁNY

*Terry Ellis**

Új ég...

...és új föld

A fenti képen egy termonukleáris robbanás felhője látható. A nukleáris kor beköszöntével az előző négy évtized ráébresztett minket arra, hogy az emberiség elpusztíthatja a Földet. A gombafelhő annak a képességnek a jelképe lett, amivel fajunk minden életet elpusztíthat, vagy akár az egész bolygót. Egyesek a 2Pt 3,10-ben annak próféciáját látják, hogy Isten egy ember által rendezett nukleáris holokausztot használ majd arra, hogy az eget ropogva elmúljanak, az elemek pedig megégve felbomoljanak. Mások szerint a teremtett világra nézve kataszt-rofális vég természetfeletti eszközökkel

Az Újszövetségben két rész is található, mely „új eget és új földet” említ. A Jel 21,1-ben az író megfigyelhette, ahogy új ég és új föld váltja fel a letűnt korábbi eget és földet. A 2Pt 3,13-ban a szerző arra buzdítja olvasóit, hogy várják az új ég és új föld ígérését. Előre jelezte a régi rend minden elemének megsemmisülését. Minden el fog égni, és új teremtés áll elő, mely felváltja a régit (3,10–12). Ezzel együtt fog elkövetkezni Krisztus visszatérése.

Bibliához közeli zsidó iratok számos részt tartalmaznak, melyek mind ugyanazt a gondolatot, ugyanazt a képet festik meg. Az Énók 45,4–5; 72,1; 91,16; Jubileumok 1,2; *Szibilla orákulumok* 5,212; 2Baruch Apokalipszis 32,6; 44,12; 57,2; és 4Ezsdrás 7,75 utalásokat tartalmaznak az eszkatológiai újratereztésre. Azonban a legkiemelkedőbb utalásokat az Ézs 65,17; 66,22-ben találjuk. Ezek a részek képezhetik az ígérést, amelyről a 2Pt 3,13 írójja beszél. Isten azt ígérte, hogy ő alkot majd „új eget és új földet”. A végső újjáépítés nagy reménye és a száműzetés kétségbeesése közötti kontraszt megdöbbentő. A próféta arról beszél, hogy egy nap minden gonoszság és minden bánat el fog töröltetni, és az emberek békében és biztonságban élhetnek.

Számos, az új rendre való újszövetségi utalás előzi meg a 2Pétert. Jézus új világról beszél, ahol ő és a követői együtt trónolnak majd (Mt 19,28). Pál arról ír, hogy a „teremtett világ” osztozni fog az üdvösség előnyeiben. Ahogy osztozott a megújulatlan emberiség vajúadásában, ugyanúgy élvezni majd a szabadulást jelenlegi kötelékeiből és hanyatlásából (Róm 8,21–22).

Egy elképzelt termonukleáris csapás pillanatai egy képzeletbeli város közepén

A keresztyén reménység meghatározó, zsidó prófétai hagyományban gyökerező része tehát, hogy egyszer egy új vagy megújult teremtés kíséri majd Isten teljes győzelmét a gonosz és annak minden kifejeződése fölött. Vajon az volt Péter szándéka, hogy olvasói megértsék a betű szerinti újrateemtés napját? Vagy olvasóit akarta megerősíteni azzal, hogy belátást nyújtott Isten megmentő munkájába? Ezen a ponton az írásmagyarázók megoszlanak.

A premillenista magyarázók, bár tisztelik az apokaliptikus nyelvezet szimbolikus természetét, általában inkább szó szerinti jelentést tulajdonítanak az „új ég és új föld” kifejezésnek. Az egyes apokaliptikus részekben gyakran előforduló jelképek a fizikai valóságnak felelnek meg, és valamilyen módon megtestesülnek majd az utolsó időkben. Ezekben a magyarázatokban az új teremtés a gonosz végső elpusztítását követi. Ezek a magyarázók mutatnak rá a tényre, hogy zsidó nézet szerint a föld és az ég állandónak teremtett (Zsolt 104,5). A gonoszság eltörléséhez újjá kell teremteni a régi rendet, így ez új és méltó környezeté válhat Istennek és a megváltottaknak. Ez lesz a harmadik teremtés, az első víz által semmisült meg (2Pt 3,5), a második pedig tűz általi megsemmisülés felé tart (2Pt 3,10).¹

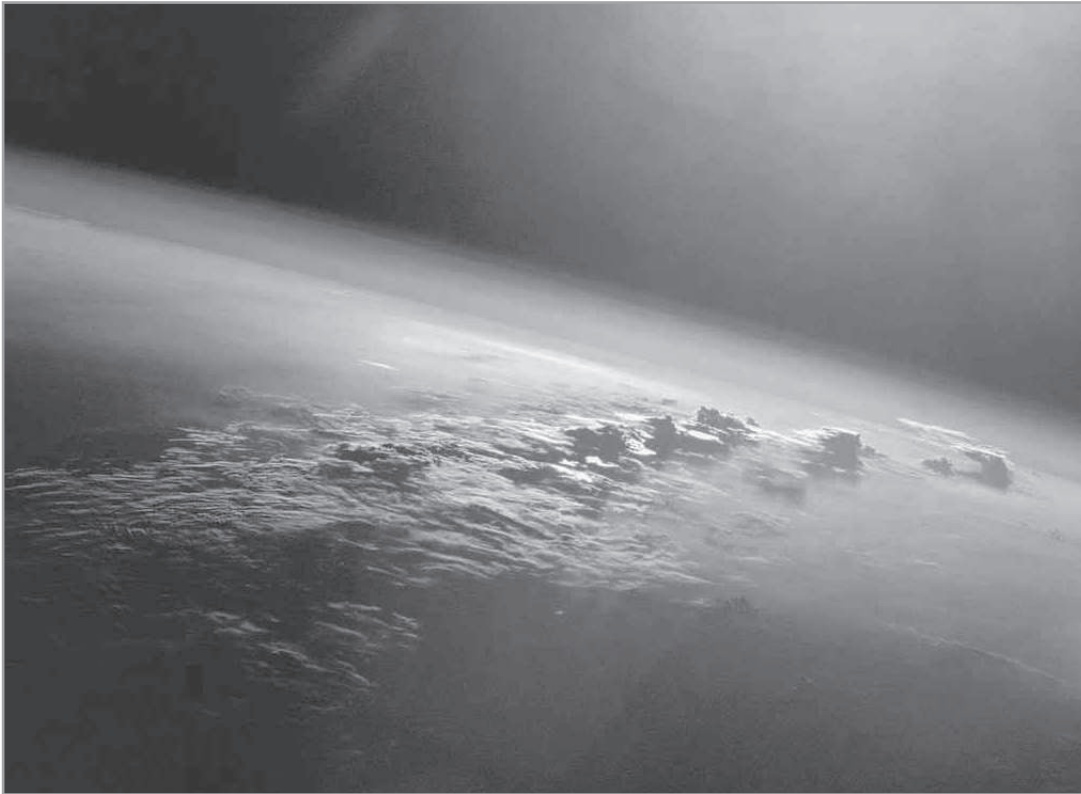
Egy másik lehetséges értelmezés, hogy az új eget és új földet egy szellemi valóság képies leírásaként tekintsük. Ez az amillenisták közt elterjedt. Ezek a magyarázók a szó szerinti értelmezést követő társaikkal egyetemben szintén az apokaliptikus

ábrázolást vizsgálják, azonban az apokaliptikus műfaj megértése arra vezette őket, hogy a képekre másodlagosként tekintsenek azzal szemben, ami a képekben áll. Vagyis hogy az új ég és új föld a múlttal való teljes szakításra utal. Isten királysága véglegesen és teljesen megalakul majd Krisztus visszatéréseivel. Ezt egy teljesen új rend követi majd, melyben teljességgel meg fog nyilvánulni Isten igazságossága, melyet

A hirosimai atombomba által okozott mérhetetlen pusztítás nyomai láthatók örök figyelmeztető jelként mindenki előtt

férfiak és nők hordoznak, a gonosz pedig megsemmisül. A gonoszság pusztulása annyira teljes lesz, hogy még amit megfertőzött, az is elég majd (2Pt 3,10–12), és egy új világegyetem formálódik ki az újjáteremtésben. A bibliáírók tehát úgy írtak az új égről és új földről, mint egy erőteljes képről, ami Isten királyságának végső megalapítását tükrözi.²

A Föld az űrből. A Jel 21,1 és a 2Pt 3,13 új égről és új földről beszél, ami átveszi majd a jelenlegi rend helyét. A bibliamagyarázók különböznek annak kérdésében, hogy vajon az Írás szó szerinti újjáteremtésről beszél, vagy Isten teljes mértékben szellemi királyságának megalapítását rajzolja meg az Írásban, mely a végidők alatt vagy után következik el. Mindkét magyarázat tartja magát ahhoz, hogy minden gonosz megsemmisül, és a jó felmagasztalást nyer, és mindkettő szerint az új rend az örökkévalóságig tart majd. A kétféle értelmezés csak kisebb részleteken vitatkozik

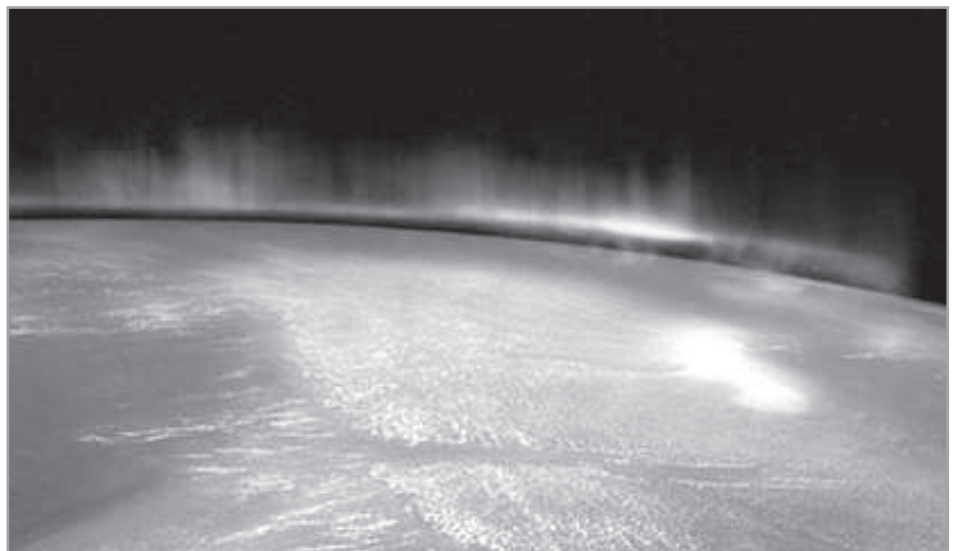
Egyik nézet mögött sincs nagyobb hit, sem intellektus, mint a másik mögött. Az egyes nézetek egyszerűen csak azokat a pozíciókat mutatják meg, amiket azok a férfiak és nők vettek fel, akik őszintén keresték az Írások értelmét. Azt is meg kell jegyeznünk, hogy mindkét megközelítés jogosan állítja, hogy az „új ég és új föld” képe valamilyen valóságra utal. Nem arról van szó, hogy bármelyik nézet tagadná az Írás szándékát. Csak a megközelítésben különböznek. Végezetül a legfontosabb, hogy ha valaki elfogadja is az egyik vagy a másik nézetet, azt illetően, hogy szó szerint vagy képiesen kell-e értelmezni a kifejezést, még mindig lehet, hogy nem találja meg a rész lényegét.

Miért használt a 2Péter ennyire megdöbbentő eszkatologi-

kus nyelvezetet? Miért írt annyira színesen az elemek felbomlásáról és a világegyetem újjáteremtéséről? A választ akkor találhatjuk meg, ha megértjük azt a helyzetet, amiben a könyv íródott. Tévtanítók léptek a gyülekezetekbe, és sikerrel vezettek félre néhány hívőt. A hitelenségük miatt a szentíró csúfalkodóknak nevezi őket, leírja nézeteiket, és megcáfolja azokat. A csúfalkodók azt mondták, semmi sem fog megváltozni, és Krisztus nem fog visszatérni. A hosszú várakozási időre mutogattak, és arra, hogy minden ugyanúgy folytatódott azóta, hogy az atyák „elhunytak” (3,4).

Az „atyák” alatt valószínűleg az első keresztyéneket kell érteni. Az Úr eljöveteleire való nyugtalan várakozással élték életüket, és anélkül haltak meg, hogy látták volna az Úr visszatérését. Miért kéne elhinniük, hogy Krisztus valaha is visszatér? A hitelenségük igen komoly problémát jelentett. Ehhez járul még hozzá a tény, hogy kicsapongó életmódot kezdtek folytatni (2,14.18). A feslett erkölcsök jelentették a fő gondot Péter számára. Valójában

viselkedésük az eszkatológia tanának tagadásából fakadt.³ Az író szemében éppúgy elbuktak erkölcsi, mint vallási téren.

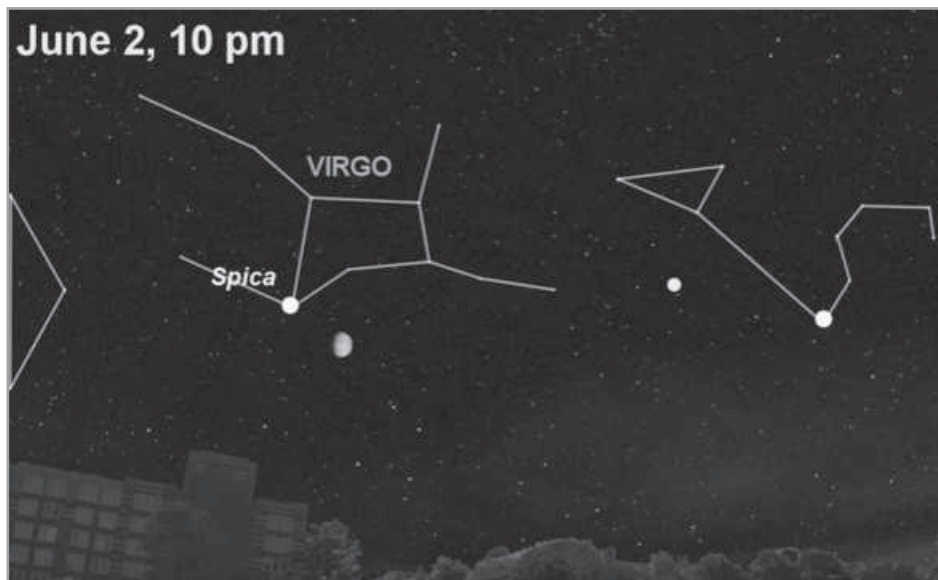

A Föld az űrből. A teremtés csodája

Péter ebben a helyzetben megerősíti Krisztus visszatérését és azt, hogy a teremtés, ami eddig annyira szilárdnak és megváltoztathatatatlannak tűnt, teljességgel megsemmisül majd. Ezért hát arról próbálta meggyőzni olvasóit, hogy a mulandó dolgok helyett az új teremtés napjára tekintsenek. Jelentős mozzanat, melyben azt is leírja, hogy az új égen és új földön igazságosság lakozik majd. Ebben találjuk a rész megértésének kulcsát. Az új ég és új föld ígérete az ebben a világban való igazságos életre buzdít. Mivel az istenfélelem és a szentség az új rendhez tartozik, azok már most birtokolják ezeket a tulajdonságokat, akik akkor majd részt vesznek az új rendben (3,11). Az evangéliumot nem morális felhatalmazásnak, hanem az erkölcsi magasztosságra való elhívásnak kell tekintenünk. A csúfokodók nem értették meg ezt az elhívást. Péter azt akarta, hogy az olvasói igenis megértsék.

Az apokaliptikus nyelvezet és a végidők visszatükrözésének célja a buzdítás. A bibliaírók sosem bocsátkoznak spekulációba a történelem jövőbeli alakulásával kapcsolatban csak azért, hogy tisztázzanak olyan kérdéseket, mint a mikor, hol, hogyan stb. Sokkal gyakorlatiasabb céljuk van. Ez a cél íróról íróra változó. Például a Jelenésekben az „új

Ezzel a résszel kapcsolatban minden magyarázó találhat közös elvi síkot. Bár futólag érdekes lehet, Péter írásának célja nem a szó szerinti-képi jelentéssel való foglalatzkodás. Minden magyarázó elismerheti az erkölcsös viselkedés szükségességét, ami a legközelebb van ahhoz, ami majd az új renddel teljességre jut.

Bár a magyarázók sok részletben különböznek, egyes premillenisták abban hisznek, hogy Isten az idők végén új fizikai világot teremt, amikor Krisztus visszatér; hogy megalapítsa örökkévaló királyságát. Ahogy a legtöbbjük állítja, az új teremtésnek az égitestek is részesei lesznek, akár ez a körkörös csillagköd, a Szűz-csillagkép.

Legfényesebb csillaga, a Spica, mintegy 270 fényévnnyire van a Földtől. A tudósok becslése szerint a fény kb. 6 ezer milliárd mérföldet tesz meg egy év alatt, tehát ez a csillag úgy másfél kvadrillió (ezerszer ezer milliárd) mérföldre található

A Spica, a Szűz-csillagkép legfényesebb csillaga

ég és új föld” célja a fenntartás, ami összhangban van Isten jóságának, a gonosztól való megóvásának átfogóbb céljával. És továbbra is arra bátorítja olvasóit, hogy éljenek Urukhoz méltóan, aki végül győzedelmeskedni fog. A 2Péterben a hangsúly azonban kizárólag a buzdításon van. Az új világ-egyetem előrejelzése a jelenbeli helyes viselkedésre való ösztönzés.

Sok évvel ezelőtt egy zárt konferencián a Jelenések magyarázatának témájában *Herschel Hobbs* így fogalmazott: „Vegyünk ki néhány tövises részt, és máris mindnyájan egyetértünk.”⁴

Az eszkatológia tárgyát illetően néhány kérdés örökre tövises marad. Azonban mind megegyezünk annak megértésében, hogy küldetésünk része úgy vezetni az embereket, hogy megértsék, hogyan kell élniük, hogy mind készen álljunk az új égre és új földre, ahol igazságosság fog uralkodni.

* Terry Ellis a Goodwood Baptist Church (Baton Rouge, LA.) lelkipásztor.

Jegyzetek

1. J. W. C. Wand, ed., *The General Epistles of St. Peter and St. Jude* (London: Methuen and Co. Ltd., 1934), 182. o.
2. R. C. H. Lenski, *The Interpretation of the Epistles of St. Peter, St. John, and St. Jude* (Columbus, OH: The Wartburg Press, 1945), 350. o.
3. Richard Bauckham, *Jude, 2 Peter Word Biblical Commentary* (Waco: Word Books, 1983), 334. o.
4. G. R. Beasley-Murray, *Herschel H. Hobbs, and Ray Frank Robbins, Revelation: Three Viewpoints* (Nashville: Broadman Press, 1977), 233. o.

Biblical Illustrator, Summer, 1990
Ford. Lukács Dániel

BIBLIAI TÁJAK — EMBEREK

*George H. Shaddix**

Levirátus házasság

A szerződéses megegyezések igen érdekes része volt az ősi Közel-Keleten a saru levétele. Ez a rítus nyilvánvalóan a birtokjogot jelképezte, ahol a tulajdonosnak joga volt, hogy megvesse a lábát a földön, vagy éljen a csere tárgyának használatával. Az egyiptomi éghajlat és a lezárt sírok olyan tárgyakat tartósítottak, melyek egyébként régen lebomlottak volna, akárcsak ez a saru. Előfordulását még ritkábbá teszi, hogy az egyiptomiak mezítláb szerettek járni

Az ősi Izraelben a házasság szent intézménynek számított. Házasság által jött létre a közvetlen család. Az ókorban nem a szerelmi vágy kielégítése céljából házasodtak, hanem hogy a családok által kiépüljön a társadalmi szerkezet.¹ Több okból is fontos volt, hogy fenntartsák a családot. Először is, mert így a családnév továbbélhetett. Másodszor, mert így fenntartották a család örökségét. Harmadszor, mert a született gyermekekre Isten ajándékként tekintettek, és így a gyermek fontos része volt a családnak. A gyermek születését az isteni pártfogás jeleként értelmezték (1Móz 12,2; 5Móz 28,9–11; Zsolt 127,3–5), míg a meddőséget átokként (1Móz 15,2; 5Móz 28,18.30).²

A házasság tehát elengedhetetlen volt a héber társadalomban. E célból több ősi közel-keleti társadalomban lett bevett gyakorlat a levirátus házasság, melynek során a gyermektelen özvegy az elhunyt férj fiútestvéréhez kerül, hogy fiút szüljön tőle. A gyermek ezután továbbvihette a halott férfi nevét. Az ilyen jellegű házasságok részei voltak a hettita és asszír kultúráknak, akárcsak az indiai, afrikai és dél-amerikai kultúráknak. Az asszírok esetében a jegyesekre is vonatkozott.³ A levirátus házasság kanaánita gyakorlata inkább a halott fivér vagyonának megváltására helyezte a hangsúlyt, mintsem név megváltása érdekében történő gyermeknemzésre.⁴

Meg kell jegyeznünk, hogy a levirátus házasság kizárólag a testvér halála esetén volt megengedett. A 3Móz 18,16; 20,21

egyértelművé teszi, hogy a fivér feleségével folytatott szexuális kapcsolat szigorúan tiltott volt.

A levirátus szó a latin *levir* szóból származik, mely azt jelenti „a férj fivére” (sógor). A levirátus törvény az 5Móz

Napjainkig Betlehem egyes részei nagyon hasonlóak lehetnek ahhoz a kis faluhoz, mely otthont adott Naominak és Ruthnak, miután hazatértek Móábból. A városra néző kúp a kép hátsó-középső részében a Heródiúm, Heródes erődje és menedéke

25,5–10-ben kerül meghatározásra. Számos feltételnek kell teljesülnie, hogy a levirátus házasság életbe léphessen. Először is, a testvéreknek együtt kellett élniük. Az ötödik versben találjuk ezt a kritériumot: „Ha testvérek laknak együtt”. Ez jelzi, milyen fontos volt a nagycsalád számukra.

Az ókori nagycsaládokban minden fiú, a feleségeik és gyermekeik együtt éltek „a család (atyai) fejének vezetése (*jurisdiction* – szó szerint hatáskört jelent) alatt”.⁵ Megválaszolatlanul marad annak kérdése, mi a törvény elvárása abban az esetben, ha a fivérek nem laktak együtt.

Másodsor, az elhunyt feleségének nem lehetett gyereke. Pontosabban nem lehetett fiúgyermeke az elhunyt férjétől.

Az 5Móz 25,5–6 két érveléssel támasztja alá a levirátus házasság jelentőségét. Először az elhunyt özvegyéről rendelkezik. Nem házasodhatott a férj családján kívül, ez biztosította, hogy az elhunyt vagyonának tulajdonjoga a családban maradt. „Az egyes családok folytatóságossága és a terület (föld, ország) decentralizált irányítása a családi tulajdonlás révén a mózesi gazdaság alapja volt.”⁶ Ez a rendelkezés az özvegy számára is otthont biztosított, és megakadályozta, hogy kivetődjön a társadalomból.

Másodsor az elhunyt testvér nevének fenntartásáról rendelkezik. Az elsőszülött fiúnak az elhunyt nevét kellett kapnia. Így az elhunyt törvényes örökösevé vált, és vállalnia kellett az örökséggel járó kötelezettségeket.⁷ Erre a fiúra az elhunyt fiaként tekintettek. Ez a szokás, mely biztosította, hogy neve ne töröldjön ki, rámutat az ősi héber létértelmezés egy nagyon fontos szempontjára. Ez a rendelkezés Istennek az Ábrahámmal való szövetség megkötésekor tett ígéreteihez

Az ősi héber házassági szokások különösnek tűnhetnek napjainkban, azonban egyes szertartások még ma is megfigyelhetők. A képen a násznép résztvevői kísérik az arát az apja házából a férje házáig. Valószínűleg Ruth és Boáz házasságkötése is tartalmazta ezt a szertartást

(1Móz 17,7–9) kapcsolódik: „Szövetségre lépek veled, sőt utódaiddal is, örök szövetségre minden nemzedékükkel. Mert Istened leszek, és utódaidnak is. Neked adom és utódaidnak a földet, hol jövevény vagy, Kánaán egész földjét birtokul örökre, és Istenük leszek. Majd ezt mondta Isten Ábrahámnak: Te pedig tartsd meg szövetségemet, meg utódaid is nemzedékről nemzedékre!”

Bár minden ember részesévé vált a szövetségnek, amíg élt, így az Isten szövetségében élő családnak mindig volt jövője; és bár az elhunyt személyesen nem lehetett részese ennek a jövőnek, részesévé vált azokon keresztül, akiket hátrahagyott. Így az utódlási rendelkezés – nyilvánvalóan – egy olyan törvény, mely összhangban van az Isten és Izrael között megkötött szövetséggel.⁸

Betlehemi nő hagyományos öltözékben

Az 5Móz 25,7–9 írja le az eljárást abban az esetben, ha a halott férfi fivére visszautasítja köteletségének teljesítését az özvegy feleségül vételét illetően. Ilyen esetben az özvegynek fel kellett mennie a „kapuba a vénekhez”, és előadni a vádat: „Sógorom vonakodik fenntartani az ő testvérenek nevét Izraelben, nem akar velem sógorsági házasságban élni”. Ezután a fivért a vének elé szólították, hogy feleljen a vádra. Nyilvánosan ki kellett jelentenie, hogy „nincs kedvem őt elvenni”, és ezt követően az özvegynek ki kellett oldania, majd levennie a fivér lábáról annak saruját. Majd az arcába köpnie és ezt mondani: „Így kell cselekedni azzal a férfival, a ki nem építi az ő testvérenek házat”. Ez a tett jelképezte a felelősség megtagadását és az ezzel járó szegységet.⁹ A férfi nevét, aki elutasította fivéri köteletségét, „lehúzott sarujú háznép”-nek nevezték Izraelben.

Előfordulhatott, hogy a testvér azért vette feleségül az özvegyet, hogy a halott férfi vagyonát megörökölje. Azonban

erre a szigorú örökösödési törvények miatt általában csekély esélye volt.

Ha feleségül vett egy nőt, és ő szült egy fiúgyermeket, akkor ez a gyermek, akit a törvény az elhunyt fiának tekintett, örökölte „apja” vagyonát. Ha viszont nem született ilyen gyermek, akkor a fivér már reménykedhetett abban, hogy megörökli elhunyt testvére vagyonát (4Móz 27,9). Ez csak akkor történhetett meg, ha az özvegynek egyáltalán nem született gyermeke, sem fiú, sem lány.¹⁰

Két másik ószövetségi részben is találkozunk a levirátus házasság gyakorlatának alkalmazásával: 1Móz 38; Ruth 3–4. Ez is alátámasztja azt az elméletet, hogy a levirátus házasságot már a nagykorai időktől kezdve gyakorolták. Az 1Móz-beli részben Júda elsőszülött fia meghal, nem hagyva hátra gyermeket. Júda erre utasította második fiát, Onánt: „*Eredj be a te bátyád feleségéhez, és vedd feleségül mint sógor, és támassz magot bátyádnak*”. Mikor Onán visszautasította, hogy a bátyja nevében gyermeket nemzzen, Isten halálos ítéletet mondott felette.

Ruth Naomi egyik fiához ment feleségül. Naomi minden fia gyermektelenül halt meg. Miután visszatértek Betlehembe, Naomi megpróbálta hozzáadni Ruthot férje egyik gazdag rokonához, Boázhoz. Volt azonban egy másik férfi is, egy közelebbi rokon. A törvény értelmében csak ha a közelebbi rokon elutasította a felelősségvállalást, akkor volt lehetséges, hogy a soron következő családtag vállalja a levir köte-

Zsidó férfi hagyományos öltözékben

Jemenben élő zsidó nő menyasszonyi öltözékében

lességét.¹¹ Mikor Boáz bemutatta a helyzetet a legközelebbi rokonnak a vének jelenlétében a városkapunál, a férfi szerette volna megváltani magának a vagyont, de elutasította, hogy feleségül vegye Ruthot, mert félt, hogy így elveszíti saját örökségét. A lehetőség így Boázra szállt, aki „lehúzta az ő saruját” (Ruth 4,8), amely szokás a törvényes ügylet teljesülését jelzi. Boáz a véneket hívta tanúként az eljárás törvényes voltára nézve.

Ezek az események rávilágítanak, hogy az 5Móz 25 szerinti törvényhozás és az 1Móz 38 szerinti alkalmazás eltér néhány pontban. Először is a rokonok egyike sem volt az elhunyt testvére. Boáz tette elfogadható volt a hettita törvények szerint, és ezt a törvényt átvitte a palesztinai szokásaiba is. Nem maradt élő fivér, aki elvehette volna Ruthot, így ő töltötte be ezt a helyet.¹² Másodsor, Ruth könyvében a hangsúly az örökség megváltásán van. Az elhunyt nevének továbbvitele csak másodlagos tényezőként jelenik meg. Harmadszor, Ruthnál a legközelebbi rokon maga veszi le a saruját. Az 5Móz hivatkozott része szerint az özvegynek kell

Mózes, a törvény embere – rabbinikus literatura

levennie a sarut, majd arcon köpnie a férfit, amiért az visszatasította, hogy teljesítse a fivére eső részt.

Ruth könyvében a héber kulcsszó, mely a levirátus házasságra vonatkozik, ugyanabból a töből származik, mint a *go'el* („a rokon megváltója”) szó, és azt jelenti, „teljesíteni a rokonra eső részt”. A szó mind az 5Móz-ban, mind az 1Móz-ban a rokon és az elhunyt kapcsolatát hangsúlyozza. A rokon megváltója szokás szerint magára vállalta a legközelebbi rokon felelősségét, hogy visszaszerezze egy közeli rokon elvesztett vagyonát, vagy hogy megvásárolja egy adósrabszolgává lett rokon szabadságát.¹³ Ez az elgondolás összekapcsolódik a Ruth könyvében megrajzolt levirátus házasság fogalmával.

A levirátus törvény hangsúlyában és gyakorlatában történt változások lehetnek az izraeli nép körében végbement társadalmi változások következményei, vagy eredhetnek a könyörületes szívű Boáz nagylelkű törvényértelmezéséből is. A törvény a fivér felelőségéről beszél, tehát „a legközelebbi rokon kötelességének jellege sokkal inkább morális, mint törvényi”.¹⁴

Jegyzetek

1. G. Ernest Wright, „Deuteronomy”. The Interpreter’s Bible, vol. 2. (Nashville: Abingdon Press), 1953, 479. o.
2. C. R. Taber, „Marriage”. The Interpreter’s Dictionary of the Bible, 5 vols. (Nashville: Abingdon Press, 1962–76), 5:573. o.
3. J. A. Thompson, Deuteronomy. (Downers Grove, IL: Inter Varsity Press, 1974), 251. o.
4. O. J. Baab, „Marriage”, in The Interpreter’s Dictionary of the Bible, 5 vols. (Nashville: Abingdon Press, 1962–76). 3:282. o.
5. Gerhard von Rad, Deuteronomy, A Commentary, trans. Dorothea Barton (Philadelphia: The Westminster Press, 1966), 154. o.
6. Kenneth Barker, ed., The NIV Study Bible (Grand Rapids: Zondervan Bible Publishers, 1985), 274, n. 25:5–6. o.
7. Henry H. Shires and Pierson Parker, „Deuteronomy” The Interpreter’s Bible (Nashville: Abingdon Press, 1953), 479. o.
8. Peter C. Craigie, The Book of Deuteronomy (Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1976), 314. o.
9. W. A. Criswell, ed., The Criswell Study Bible (Nashville: Thomas Nelson, Publishers, 1979), 255, n. 25:5. o.
10. Craigie, 315. o.
11. Leon Morris, „Ruth” Tyndale Old Testament Commentaries (Downers Grove, IL: Inter Varsity Press, 1968), 293. o.
12. Baab, 282. o.
13. R. C. Dentan, “Redeem, Redeemer, Redemption”, in The Interpreter’s Dictionary of the Bible, 5 vols. (Nashville: Abingdon Press, 1962–76), 4:21. o.
14. Matthew Black and H. H. Rowley, ed., Peake’s Commentary on the Bible, (London: Thomas Nelson & Sons Ltd., 1962), 317. o.

* George Shaddix a Northwood Hills Baptist Church, Northport, AL. lelkipásztor

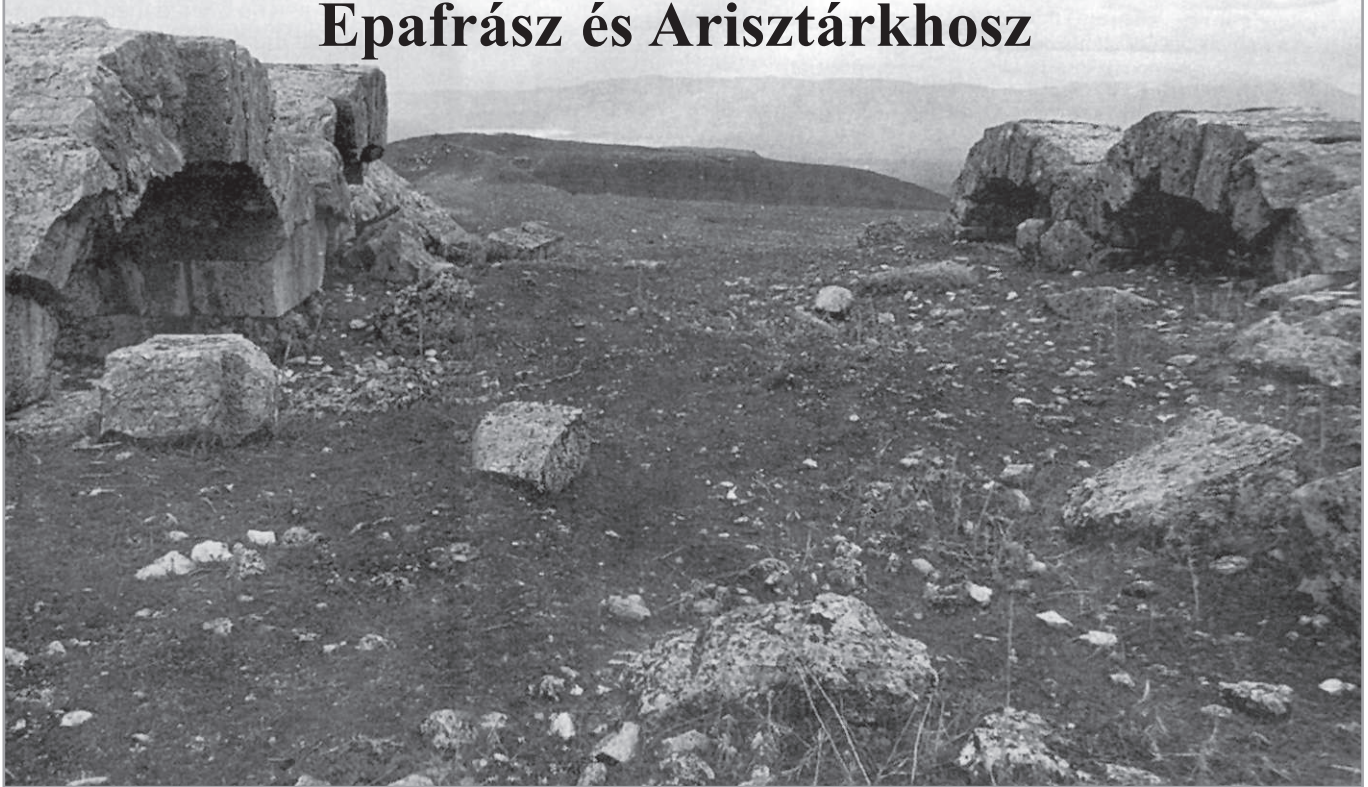
*Biblical Illustrator, Summer, 1990. 11–13. o.
Ford. Lukács Dániel*

Mai ifjú zsidó pár a házasságkötési ceremónián

R. Wayne Stacy

Pál munkatársai a szolgálatban: Arkhipposz, Epafrász és Arisztárkhosz

Pál leveleit a laodiceai és kolossébeli gyülekezeteknek valószínűleg Arkhipposz kézbesítette. A két gyülekezetet arra buzdította az apostol, hogy a nekik írt leveleit olvassák fel mindkét helyen. Azt nem tudjuk, hogy milyen vonatkozásban hasonlított a két gyülekezet egymásra. Külsőleg biztosan nem, hiszen Laodicea gazdagságban és méretben is felülmúlta Kolossét. Ez a még feltáratlan, régi főút a múlt gazdagságának és dicsőségének fokmérője lehet

Ha valakivel előfordult már, hogy mások levelezésébe kellett beleolvasnia, bizonyára tudja, milyen zavarba ejtő, amikor a levelekből hiányzik a megértéshez szükséges előzmények leírása. Hasonló helyzetbe kerülhetünk akkor is, amikor egy filmnek lemaradunk az elejéről. Az előbbiekhöz hasonló élményben lehet részünk, amikor Pál leveleit olvassuk az Újszövetségben. Itt olyan emberek párbeszédeibe tekintünk bele, akiknek az életéről igen kevés ismeretünk van.

Pál nem fűzött a leveleihez olyan megjegyzést, hogy akit érdekelnek, olvassassa őket. Az apostol arra törekedett az írásaival, hogy a korai keresztyén gyülekezetek speciális kérdéseit megválaszolja. Az egyes helyzetek, események és azok szereplői – velünk ellentétben – az író és a címzettek számára jól ismertek voltak. Ezeknek az ismereteknek a hiányában sokszor tűnhetnek titokzatosnak Pál írásai. Viszont a figyelmes olvasó számára – az elejtett utalásokból körülményekre, személyekre vagy eseményekre – sokszor fény derülhet a valódi összefüggésekre.

A páli levelek bevezető és befejező részeiben rendszerint azoknak a személyeknek a nevével találkozunk, akik az apostol munkatársai voltak, és a gyülekezetek is jól ismerték őket. Pál a Filemonhoz és a Kolossébelieliekhez írt két levelében is együtt említi három munkatársának a nevét: Arkhipposzét,

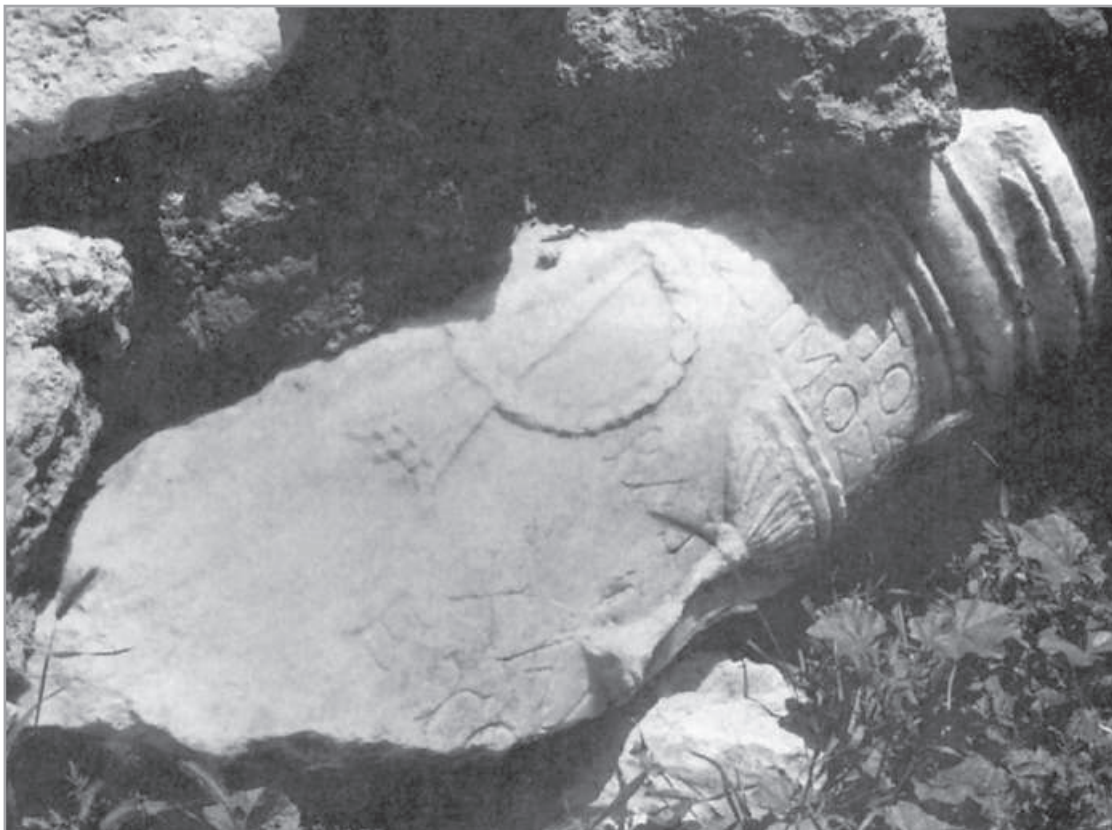
Epafrászét és Arisztárkhoszét. Mít tudunk meg a levelek alapján erről a három szolgálatteltevőről?

Arkhipposz neve összesen két helyen szerepel Pál leveleiben. A filemoni levél 2. verse szerint a levél címzettjei: Filemon, Appia és Arkhipposz, a „bajtársunk” (*systratiótes*). Ez utóbbi ritka kifejezést ezen kívül csak egyetlen helyen használja Pál, a Fil 2,25-ben, Epafróditosz nevével összefüggésben. Egyes feltevések szerint Arkhipposz Filemon és Appia fia volt, de Pál levelének címzésében semmi sem utal arra, hogy egy családról lenne szó. A Kol 4,17-ben Pál a laodiceabeli levéllel összefüggésben említi Arkhipposzt és „az Úrtól vállalt szolgálatát”.

Ugyanígy Epafrász nevét is a Filemonhoz és a Kolossébelieliekhez írt levél említi. A Filemonhoz írt levél 23. versében Epafrászt „fogolytársának” nevezi (*synaichmalótos*) Jézus Krisztusban. Nem egyértelmű, hogy Epafrász szó szerint Pállal együtt került börtönbe, avagy irodalmi szóhasználattal „fogolylyá tétett Krisztusban”, amikor keresztyénné lett. Mégis valószínű, hogy az előbbiről van szó. Amikor Pál a saját bebörtönzésére tesz utalást, olyankor a *desmios*, azaz „fogoly” szót használja (lásd Filem 1. vers), amit gyakran megtold a „Jézus Krisztusban” kiegészítéssel, arra utalva, hogy nem politikai okból tartják fogva, hanem Krisztusért. Vagyis a bebörtönzésének teológiai értelmezést ad. Akkor viszont, amikor a vele együtt

bebörtönzöttekről beszél, a *synaichmalotos* kifejezést használja, mintegy a fizikai bezártság és fogolylét leírására, a teológiai értelmezést félretéve.

E p a f r á s z nevét több helyen is olvassuk Pál Kolossébeliekhez írt levelében. Kol 1,7-ben úgy ír Pál róla, mint aki által a Kolossébeliek megismerték az evangéliumot. Valószínűleg Epafrász volt ennek a gyülekezetnek az alapítója. Majd a Kol 4,12–13-ban Pál üdvözlétét küldi Epafrász nevében is a gyülekezetnek, aki valószínűleg missziói útra ment Pállal. A két idézett bibliaversből az is kiderül, hogy Epafrász is kolossébeli („Epafrász, aki közületek való...”), aki nemcsak Kolosséban végzett szolgáló munkát, hanem a Likusz-völgyben fekvő városokban, úgy mint Laodiceában és

Arkipposz, Epafrász és Arisztarkhosz nevét együtt említi Pál a Kolossébeliekhez írt levelében. Mindhárman kapcsolatban álltak ezzel a gyülekezettel, bár minden jel arra mutat, hogy nem azonos módon. Kolossé nem volt annyira jelentős, mint Kis-Ázsia egyéb városai. Jelentőségét egy kelet és nyugat közötti kereskedelmi útnak köszönhetta. Mindazáltal mesterembereinek képzettségét bizonyítja a képen látható, rafináltan díszített oszlop, egy helybeli földbirtokos kerítésének darabja

Hierapoliszban is.

Bár az Epafrász név valószínűleg az Epafroditosz rövidített formája volt, nem valószínű, hogy a Kolossé- és

Epafrász a hierapoliszi hívők között szolgált és „sokat fáradozott” értük (Kol 4,13). Ezek az épületmaradványok a város nyugati bejáratánál találhatóak. Részben helyreállították őket, de az eredeti rendeltetésüket nem ismerjük

Arisztárkhosz Thesszalonika szülöttje volt. Az ottani gyülekezet azon az erős alapon növekedett, mely az ő munkásságának volt köszönhető. A képen látható bemelegítőmedence a helyi gyülekezetben állt

Filippibeliekhez írt levelekben említett Epafrász azonos volna a filippibeli Epafróditoszal (Fil 2,25; 4,18). Egyrészt a fennmaradt írásos emlékek alapján tudjuk, hogy ez a név igen gyakori volt a görög-romai világban.¹

Másrészt Epafróditosz valószínűleg filippibeli volt (Pál így hivatkozik rá a Fil 2,25-ben: „követetek és szükségemben áldozatot hozó szolgáltok”), miközben Epafrász kolossébeli volt.

A három szolgálattelvő közül Arisztárkhosz az, akinek a neve – a páli leveleken kívül – más helyen is fellelhető. Az Apostolok cselekedeteiről írott könyv thesszalonikabeliként említi őt, aki utazó misszionáriusként szolgált Pál mellett, az apostol macedóniai útjától kezdve egészen a jeruzsálemi letartóztatása és bebörtönzése idejéig (ApCsel 19,29; 20,4; 27,2). Tehát a kolossébeli és a filemoni levél említi egy bizonyos Arisztárkhoszt. Filem 24-ben Pál a munkatársaként (*synergos*) említi Arisztárkhoszt, Kol 4,10 szerint pedig Arisztárkhosz Pál „fogolytársa” (*synachmalótos*) volt. Ezek a leírások valószínűsítik, hogy ugyanarról az Arisztárkhoszról van szó, mint az ApCsel-ben, mivel a jellemzések

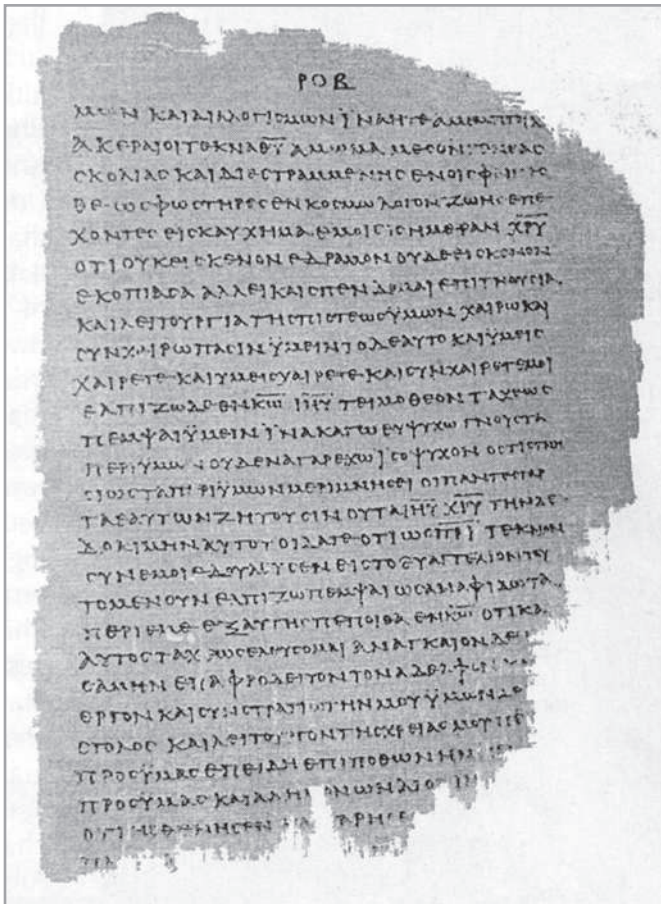
szembetűnően egybeesnek egymással.

Ezekből a rövid leírásokból is láthatjuk, hogy a három páli segítő személyazonosságának felderítéséhez a legjobb forrást a kolossébeli és a Filemon közötti szoros kapcsolat szolgáltatja. Arkhipposz, Epafrász és Arisztárkhosz neve mindkét levélben szerepel. Pál mindkét levél írása közben börtönben volt. A Filemonhoz írt levél apropója egy Onézimosz nevű keresztyén rabszolga felszabadítása, akit a Kol 4,7–9-ben Pál Tükhikosz munkatársaként említi, mint aki egy „hű és szeretett atyafi, aki közületek való”, vagyis kolossébeli. Ennek a gyülekezetnek írja Pál, hogy egy bizonyos Arkhipposz „töltse be a szolgálatát”, majd ennek az Arkhipposznak a nevét olvassuk a filemoni levél címzettjei között. Végül ugyanez a személy küldi üdvözlését mindkét levél végén Epafrásznak, Arisztárkhosznak, Márknak, Démásznak és Lukácsnak. Mindebből valószínűsíthető, hogy mindkét levél azonos időben íródott, és ugyanaz a személy kézbesítette őket.

A két levél összefüggéseinek boncolgatása során egy merész állítás született meg *John Knox* részéről.² Knox arra a következtetésre jutott, hogy a Kol 4,17-ben említett szolgálat (*diakonia*), amit Arkhipposznak kellett betöltenie, abból állt, hogy felszabadítsa Onézimoszt; lévén hogy Arkhipposz volt a rabszolga gazdája, és nem Filemon. Knox úgy látta, hogy itt nem egy egyszerű rabszolga felszabadításáról volt szó, hanem egy olyan emberéről, akire szüksége volt Pálnak az evangélium hirdetéséhez (Filem 12–13). Sőt, Knox szerint az utalás egy bizonyos „laodiceai levélre” nem más, mint utalás a Filemonhoz írt levélre, melyet a kolossébeli előtt is fel kellett olvasni. Ez utóbbira azért volt szükség, hogy a levél hatására Arkhipposz, akinek a házában – Knox szerint – a kolossébeli gyülekezet összejöveteleit tartották, mielőbb szabadon bocsássa Onézimoszt. „És mikor felolvastatik nálatok e levél, cselekedjétek meg, hogy a laodiceaiak gyülekezetében is felolvastassék, és hogy a Laodiceából átveendő levelet ti is felolvassátok. És mondjátok meg Arkhipposznak: Vigyázz a szolgálatra, melyre vállalkoztál az

Az egykori Hierapoliszban, az ókori Róma egyik gyógy-üdülőhelyén, a táj egyik legérdekesebb természeti képződményét láthatjuk. A cseppkő képződményei természetes medencéket formázó, több száz méteres hegyoldalon találhatóak

A két helynek az egyikén, ahol Pál Epafroditoszról ír (egy-
sek szerint ez a név az Epafrász hosszabb formája), azt a
kifejezést használja, hogy „bajtársunk”. Ennek a görög ere-
detije a „sustratiotes”. Ebben a korabeli kéziratban ez a szó
az utolsó előtti 5. sorban szerepel, és a bal margó 9.
betűjétől kezdődik

Urban, hogy azt betöltsetd!” (Kol 4,16–17)

Knox állítása szerint Pál a levelét Filemonnak címezte, és Onézimosz illetve Tükhikosz kézbesítette a Likusz-völgy „püspökének”. Filemon laodiceabeli volt, tehát mivel a levél elsősorban az ő részére íródott, joggal hivatkozott rá Pál „laodiceabeliekhez írt levélként” (Kol 4,16).³ Ezután Pál azt írta a kolossébelieknek, hogy a gyülekezet osszejön Arkhipposz házánál (lásd Filem 1,2), és Onézimoszt név szerint is említette (Kol 4,9). Pál bátorította Arkhipposzt: „Vigyázz a szolgálatra, melyre vállalkoztál az Urban, hogy azt betöltsetd!” (Kol 4,17). Pál szándéka ezzel – Knox értelmezésében –, hogy hatással legyen Arkhipposz lelkiismeretére, akit nem ismert személyesen (lásd Filem 5 „hallom a te szeretetedet és ama te hitedet”). Filemon és a kolossébeli gyülekezet együttműködött Pállal, hogy Arkhipposzt befolyásolják arra a jó cselekedetre, hogy elengedje Onézimoszt a szolgálatba.

Knox teóriája több kérdésre is magyarázatot szolgáltat. Például rávilágít arra, hogy egy személyes levél címzettjének megjelölésében miért használ Pál többes számú személyes névmásokat (az üdvözlésnél és a befejezésnél a „ti” névmást, Filem 25, míg a levél tárgyalási szakaszában a „te” névmást, Filem 4–5.7). Knox szerint a személyes névmások ilyen formájú használata helytelen volna, ha egyedül Filemon lenne a levél címzettje, gyülekezeti tagként és rabszolgatartóként egy

személyben.

Ráadásul Knox elmélete nagyobb betekintést ad a Pál munkatársai által végzett szolgálat mibenlétére. Például az apostol úgy írt Arkhipposzról, mint „bajtárs”-ról (*sustratiotes*), egy olyan ritka kifejezéssel, mely ezen kívül csak egy helyen szerepel az írásában, Epafroditoszal kapcsolatban (Fil 2,25). Knox szerint ez egy korabeli pénzügyi kifejezés volt, ha valaki elkötelezte magát arra, hogy pénzzel vagy egyéb értékekkel támogatja a megjelölt kedvezményezetteket.⁴ Így már tökéletesen érthető, hogy mire célzott Pál az Arkhipposz által felajánlott értékekre való utalással: Arkhipposz bocsássa a gyülekezet rendelkezésére Onézimoszt, hogy az ő nevében végezhesse az evangéliumhirdetés munkáját. Ezt a feltevést az a tény is erősíti, hogy Arkhipposzon kívül csak Epafroditoszra hivatkozott így Pál, aki pénzt vitt az apostolnak a börtönbe a filippibeli gyülekezet nevében. Eközben Filemonról, Epafrászról és Arisztárkhoszról Pál olyan „munkatársak”-ként (*synergos*) ír, akik az evangéliumnak aktív hirdetői és közvetlen gyülekezeti szolgatársak. Továbbá Filem 5-ben azt írja, hogy „hallott” a rabszolga urának hitéről és szeretetéről, vagyis személyes kapcsolata nemigen volt vele. Ezek a tények még világosabbá teszik, hogy Filemon nem lehetett a rabszolga tulajdonosa, hiszen ő Pál egyik közvetlen „munkatársa” volt; és alátámasztják azt az állítást, miszerint Pál „bajtársa”, Arkhipposz volt Onézimosz gazdája. A Kr. u. 2. században Antiókiiai Ignatiusz egyik levele az efézusi gyülekezetnek a Knox által vázolt események kedvező kimenetelét sejteti, amikor néven nevezi az efézusi gyülekezet püspökét, egy bizonyos Onézimoszt!⁵ Lehetséges, hogy Ignatiusz az egykor Arkhipposz szolgálatában álló Onézimosznak írta levelét? Vagyis Pál fáradozása nem bizonyult hiábavalónak ezekért az emberekért?

A szolgálat, mellyel Krisztus megbízta Pált, sürgető felhívással társult. Az evangéliumhirdetéshez egyre több segítőt kellett szükség, többek között Pál többszöri bebörtönzése miatt. Pál nem vihette véghez mindent egyedül. Kétségtelen, hogy az evangélium hirdetése „egészen a föld végső határáig” elképzelhetetlen lett volna segítők munkatársak nélkül. Arkhipposz, Epafrász és Arisztárkhosz is Pál „munkatársai”, „fogolytársai” és „bajtársai” között voltak a Jézus Krisztusról szóló evangélium hirdetésében.

Jegyzetek

1. Walter A. Bauer, *A Greek–English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, 2nd ed., tr. and ed. W. F. Arndt and F. W. Gingrich (Chicago: University of Chicago Press, 1979), 283. o.
2. John Knox, *Philemon Among the Letters of Paul*, rev. ed. (London: Collins Press, 1960), 58. o.
3. A kis-ázsiai Likusz folyóvölgy három felsorolt városa közül Laodicea volt a legjelentősebb, és így valószínűleg a területhez tartozó gyülekezetek püspökének a székhelye is.
4. Knox, 67. o.
5. Uo., 103. o.

*Wayne Stacy professzori asszisztens a Közép-Nyugati Baptista Teológiai Szeminárium újszövetségi tanszékén Kanszabben.

Biblical Illustrator, 1992. Spring, 80–84. o.
Ford. Jeviczki Andrea

ÉNEK-ZENE A GYÜLEKEZETBEN

Hegyi András

Van-e szent rock?

A Jars of Clay alternatív rockegyüttes előadása egy torontói koncerten

A kérdés még pár évtizede hazánkban a baptista hívők között fel sem merült, hiszen annyira egyértelmű volt a gyülekezet és a világ között lévő éles határvonal. Európában is, Amerikában is évszázadokig az élő hitű keresztyénség szilárdan ellenállt a világi szórakozás minden formájának, felismerve benne azt, ami: eszköz az idő elvesztegetésére, menedék a lelkiismeret nyugtalanító hangja elől, és olyan útelágazás, amely eltereli a figyelmet az Isten előtt elkövetkező ítéletről – figyelmeztet *A. W. Tozer*.¹ Szerinte napjainkban Amerikában egy bibliásnak mondott hívők gyülekezeti háza – *church building* – alig több, mint egy a kortársakkal lépést tartani igyekvő százalmas színház, ahol ötödrangú keresztyén rockelőadók házalnak semmitmondó dalaikkal, a prédikátorok a szószéken ügyetlenül poénkodnak, és alig van, aki fel meri emelni szavát ellenük.

Ha mi még idehaza – Isten kegyelmes őrzése eredményeként – nem is tartunk itt, ennek a lelkületnek az előőrse, a „szent” rock nemcsak megérkezett, hanem sok baptista gyülekezetben már meg is gyökerezett. Befogadásának indoka nem volt több, mint az a látszólag ártatlan megértő szándék, hogy ha vannak a gyülekezetben fiatalok, és szeretnének fiatalosan énekelni, miért ne engednénk meg ezt nekik?

Gyakran még ennyi alaposággal sem vizsgálták meg, gondolták végig azok a vezetők, akik előbb megengedték, azután megszokták, hogy a dobfelszerelés, a basszusgítár, a szintetizátor és a hangfalak odakerüljenek a szószék mellé vagy éppen elé. Ha már egy másik imaházban, a szomszéd gyülekezetben is odaengedték, mért ne engednék ők is? Hiszen ha nem teszik, egy szép napon fiataljaik elhagyják a gyülekezetüket, és találhatnak maguknak száz másikat, ahol a

dobfelszerelés, egyéb kellékek régóta megszokottan a helyükön vannak.

De hát mi kifogás lehet ez ellen, amikor változnak az idők, és változnak az ízlések és az igények is, sőt a zenei irányzatok is. Pusztán arról lenne szó, hogy egyik generáció az énekkarokat és a klasszikus baptista gyülekezeti énekeket kedveli – valószínűleg többségében az idősebbek –, a másik meg a dicsőítő csoportok dalait – valószínűleg többségében a fiatalabbak? Valóban csak ennyiről lenne szó? Akkor miért vannak emiatt gyülekezeti szakadások, keserű könnyek a családokban, generációk egymást vádolása? Mert ha ez egy periférikus kérdés lenne, egyszerű lenne a zenei ízlésből adódó feszültségek kezelése is. Kölcsönösen megbocsátva egymásnak viseljük el egymást – szorgalmazza Pál apostol (Kol 3,13).

A legnagyobb baj ezen a téren is az, hogy amikor a gyülekezetek vezetői döntést hoznak vagy engedményt tesznek anélkül, hogy mind biblikus kegyességi irányultságát, mind zenei értékét tekintve (szakmailag is) korrekt módon és alaposan utánanéznének, mi van az istentiszteleten alkalmazható ének-zenei anyagban, meglehetősen könnyelműnek nevezhetők. Mi a teológiai (Istenről szóló) mondanivalója egy istentiszteleten elhangzó éneknek? Szövegében, spirituális habitusában, dalmvilágában, ritmusában, kulturális gyökereiben Istentől ihletett, vagy éppen ez az, ami megkérdőjelezhető? Ezek után hoznának döntést. A tanítók felelőssége ebben a kérdésben az ige szava szerint megkerülhetetlen (Jak 3,1).

Talán közsismert *Adrian Plassnek az Egy kegyes kétbalkezes naplója* című könyvéből az a sztori, amikor a kedvesen ügyetlenkedő apa fia: Gerald és a barátai a „Rossz Hír

az Ördögnek” című együttesük számára „kétheti kemény munkával” megalkották első daluk szövegét. Ami így hangzik: „Béke vár rám”, „Béke vár rám”, „Béke vár rám” – ismételve 13-szor. A második vers meg így hangzik: „Béke vár ránk”, „Béke vár ránk”, „Béke vár ránk”, „Béke vár ránk”, szintén megismételve ez is 13-szor. Mikor a végére érnek, ismételnék újra és újra. És végül mi vár rám? No, halld csak: „Béke vár rám”.² Micsoda meglepő fordulat ez a végén! És milyen komoly üzenete van. Nyilván ezért kell az unásig ismételtetni, hogy végül a leggyengébbek is megértsék.

Adrian Plass eltúloz, és a gúny eszközével él. De senki sem vitathatja, hogy a szóban forgó gyülekezet kegyességi és ének-zenei stílusában ír, remek irodalmi eszközökkel. Alig néhány szóval mégis a dolgok lényegére tapint. Ez a felületes, és Istenhez nem méltó, de felettébb kenetteljes köntösben megjelenő butaság burjánzik a gyülekezetében. Pontosan úgy ábrázol, mint maga az Úr Jézus, amikor a főpapokat piacon ülő gyerekekhez hasonlította komolykodó és fontoskodó megszélesített homlokszíjaikkal (Lk 7,32). Vagy Illés próféta is gúnyolta a Baál-papokat: lehet, hogy az istenük félrement vagy elaludt (1Kir 18). Van ilyen. Hiszen itt is, ott is valami Istenről szólna, de menet közben végletesen eltorzult.

Az egyik barátom, egy nagy alföldi gyülekezet vezető presbiteré mondta el a következő történetet. Evangélizációra készült a gyülekezet, vendég igehirdető érkezett, aki magával hozta dicsőítő csoportját is. Amikor ő vasárnap reggel megérkezett az imaházba, a pódium elő volt készítve az együttes számára. Dobgép, erősítők, a szószéken hatalmas hangfalak, olyan hangerővel próbáltak, hogy ő az utca végén már hallotta, hogy valami nem úgy szól, ahogy pedig kellene. Első kérdése az volt a dicsőítő csoport vezetőjéhez, hogy: de honnan fog prédikálni az igehirdető? A válasz igen jellegzetes módon hangzott: akárhonnán. Legfeljebb kezébe fog egy vezeték nélküli mikrofont, és le-föl sétál. És akkor mi van?

Én nem a világszerte már elhatalmasodott evangélizációs tévé-show műsorokról beszélek. Ezek ma profi módon glancolva elég sok tévécsatornán folyamatosan sugározzák adásaikat. A zenei körítés itt többnyire ebből a műfajból való. Hogy velük foglalkozzak, annak nem volna értelme, mert nincs befolyásom a műsorkészítők dolgára, legfeljebb véleményem lehet. Ebben az írásban csupán a hazai baptista gyülekezetekről szeretnék szólni. Ez egy sokkal szűkebb, számomra viszont sokkal fontosabb terület.

Ismétlem, a baj gyökere az, hogy a lelki vezetők részéről csak kevesen veszik a fáradságot, hogy utánanézzenek, melyik

zenei stílus honnan származik, milyen gyökerei vannak és milyen alapvető, ha tetszik: idegéletani jellegzetességei vannak. Mint köztudott, igen sokféle zenei stílus és irányzat létezik a legrégebbi időktől fogva. A héber egyszólamú dallamvilágtól, amit a keresztyénség a gregoriánként örökölt, Bach korának szakrális zenéjén át az operáig, a capella vagy zenekarral megszólaló kórusművek, bécsi klasszikus vagy romantikus zenekari művek, néger spirituálék, hagyományos baptista énekanyag stb. Lásd *Beharka Pál* szemináriumi jegyzetét. Szakmai felkészültségem nem teszi lehetővé, szándékom sem az, hogy a különféle zenei stílusokat értékeljem. Még a baptista gyülekezetekben való meghonosodásának történeti áttekintése vagy okainak elemzése sem céлом. Néhány megjegyzést azonban hadd tegyek!

Tudomásom szerint korábban egyetlen istentisztelethez méltatlan dallam vagy zenei stílus sem kapott teret eddig a baptista gyülekezetek istentiszteleti alkalmain. Valamint egyetlen stílus sem toltta félre vagy váltotta le a már meglévő énekanyagot és az éneklési szokásokat. Szakadásokat sem okoztak. Ha a lelkesége egészséges volt, belesimult a baptista gyülekezetek istentiszteleti rendjébe anélkül, hogy túl sokat foglalkozott volna vele bárki. Ez még a múlt század tízes éveiben az akkori pünkösdi gyülekezetekből átszivárgó zeneileg nem túl jelentős úgynevezett „plöm-plöm” énekekre is érvényes. Nem változtatták meg alapjaiban a gyülekezetek énekkultúráját. A legtöbb kevésbé értékes zenei anyag idővel aztán kikopott. Ezzel szemben a ma megjelenő „szent” rock meglehetősen toladó módon és totális igénnyel lép fel.

De nézzük meg a rock eredetét és a műfaj főbb vonulatait, hiszen ez sokat elárul e stílus természetéről és lelkületéről. Az alábbi adataimat *Corrado Balducci*: Sátánizmus és rockzene című könyvéből idézem,³ hiszen érdeklődésem sosem volt ez irányban korábban, okom sem volt, hogy a rockzenének bármelyik válfajával foglalkozzak. Az idézett mű katolikus volta viszont azért fontos, mert éppen a katolikus egyház nyitotta meg kapuit először a könnyűzene felé, lásd a múlt század hatvanas éveinek beatmiséit még hazánkban is. Ugyanakkor a katolikus egyház be is zárta a kapukat, hiszen ma alig, vagy egyáltalán nem hallani katolikus rockkoncertekről. Bizonyára ennek megvan az oka. Valamit tanultak, hogy az effajta engedmények hova vezetnek. Aztán pedig jó döntést hoztak, amikor elzárkoztak a rocktól. Nekünk kell-e egyáltalán kísérletezni valamivel, amiről kiderült már, hogy rossz?

A *rock and roll* mint új zenei stílus megjelenése *Elvis Presley* nevéhez fűződik. Ő 1956-ban szinte egy csapásra lett Amerika könnyűzenei vezető sztárja. Fellépéseinek és énekzenei tematikájának négy alapvető üzenete volt: a szex, az erőszak, a kábítószer és a sátánizmus. Ennek ellenére (vagy éppen ezért) csodálták hangvételének bátorságát, sajátos tehetségét és elbűvölőnek ítélt hangját. Koncertjein megjelent egy új előadói „mozgáskultúra”, ami azóta e műfaj elengedhetetlen részévé vált. Mégpedig altestének kígyózó csípőmozgása, amely kezdettől szexualitásra utaló mozdulatokat imitált. Úgyannyira, hogy eleinte az operatőrök óvatossá váltak mozgásának közvetítésével. Törekedtek arra, hogy csak deréktól fölfelé vegyék a kamerák, mert ekkoriban ez még megbotránkoztatónak tűnt.

Presley dalainak alapvető üzenete a lázadás. Ezt nemcsak a zenéjével, hanem műsorának teljes felépítésével erőteljesen sugározta. Kedvelte a kihívó, trágár kifejezéseket.

Törekedett arra, hogy a fiatalokat felizgassa mindenféle tekin-tély elutasítására és a tabuk ledöntésére a szexualitással, a kábítószerrel, az erőszakkal, az öngyilkossággal kapcsolatban. 1956–60 között a kamasz fiatalok tízezrei rohamozták meg az amerikai stadionokat, hogy hallgassák mint újdonságot. Ahol fellépett, zavargások, őrjöngés, tömeghisztéria, kétségbeesett sikoltozások, perverz szexuális jelenetek voltak, főleg a fiatal lányok körében. A hatóságok tehetetlenül álltak a jelenséggel szemben. Tomboló élet és élvezetvágy felé hajszolta a fiatalokat, erőszakos ösztöneikre hatva. Ő maga is 1977-ben kábítószer-túladagolásban halt meg.⁴

Ebben az időben New Yorkban a *rock and roll* egy sajátos kifejezés, egy szleng volt. A szó szoros értelemben arra utalt, amikor a fiatalok egy autó hátsó ülésén titokban közöskültek. A „rock” ettől kezdve emblematikussá, hódító életformává, öltözködéssé, viselkedéssé stb. vált. Elvis többé nem csupán egy volt az énekesek sorából, hanem *establishment* (egy jelkép) vagyis a lázadás jelképe a szülők, a tanárok, a papok, a rendőrök, egyszóval mindenféle felsőbbség és rend ellen. Elvis halála után is megmaradt egy erőteljes mítosznak.

Nagy naivitás vagy egyenesen bűnös könnyelműség azt gondolni, hogy nálunk nem jelentkeznek a gondolkodás-mód és viselkedésforma változásai a rock hatására, csupán azért, mert ezt „szent” rockként aposztrofálják. Hiszen akik – akár csak a lelkük mélyén – tiltakoznak ez ellen az új hullám ellen, hamarabb észlelik azokon a fiatalokon a viselkedésszerű változást, mielőtt hangszert vennének a kezükbe. Megváltozik a szóhasználatuk, kedvenc témájukká válik egyik-másik „band” ajnározása, lezserebbé és tiszteletlenebbé válnak, még hozzá nem pusztán az idők felé, hanem egyáltalán a komoly, hogy ne mondjam a szent dolgok felé. Egyik gyülekezetben egy idősebb testvér felhívta a dicsőítő csoport tagjainak figyelmét arra, hogy azért mégiscsak az Úr házában vannak, és a hangos, bulis viselkedés mégsem illik e falakon belül. Mire csattanós választ kapott: „Mért? Ez is olyan téglából épült, mint bármelyik ház!”

A következő szakasz ebben a műfajban a *hard rock* megjelenése volt. A szó jelentése: kemény, erős, súlyos. Ennek a stílusnak egyik változata *heavy metal*-ként terjedt el világszerte. Újítták a következő. A hangerő százhusz decibelre történő felemelését vetették be. Ez úgyszólván meghaladja az emberi fül tűrőképességét. Valamint új dolog volt az ütős hangszerek szinkópás és pergő ritmusa, szinte féktelen tombolása. Ez a drogok keltette hallucinációs állapotot idézi elő. Jellemző, hogy a baptista imaházban amikor megszólal egy rockegyüttes, az addig használatos hangerő azonnal a duplájára emelkedik. Pedig nincs mögötte az a szándék, hogy kikapcsolja a hallgatóság tudatát. Ennek a stílusnak viszont ez a természete. Akkor szólnak jól a dalok, ha megfelelő decibellel szólnak.

A harmadik szakasz a *sátánista rock* megjelenése volt, amely 1968-ban a *Beatles* együttes *Devil's White Album*ával kezdődött. Ebben az együttes először kötelezte el magát nyíltan a „sátán evangéliumának” közvetítésére. A Beatles erre a célra igencsak jó vezetőnek bizonyult a fiatalok körében. A Beatles tagjai nagyobbak és fontosabbnak nyilvánították magukat Jézus Krisztusnál.⁵ Hogy egyáltalán mért került elő Jézus neve? Mert a lázadás területeit átvitték a hit, a vallás területére, ezoterikus és egyértelműen sántantisztező irányba.

A Beatles után a *Rolling Stones* a rockvilág korlátlan ura volt hosszú ideig. Kezdetül fogva féktelenül szilaj zenéje és szövegei a *Sympathy for the Devil* (Szimpátia a sáttánnal) szellemében szóltak. Igyekeztek túltenni az előttük fellépőkön, hiszen ha csak ismétlik azt, ami már megszokottá vált, az nem akkora siker. *Mick Jagger* a *Rolling Stones*-ból két boszorkány: *Marianne Faithfull* és *Anita Pallenberg* hatására „szentelte” oda magát a sáttán hódolatára. Ettől kezdve harapódzott el a rockkoncerteken, hogy bizonyos füstölő, gőzölgő, rafinált fényhatások (a sztroboszkopikus fény: vagyis hogy a sötétség-fény váltakozásai másodpercenként hat-nyolc felvillanásból állnak) kíséretében a hangulat fokozására üstökből kétes tartalmú folyadékokat zúdítanak a narkó hatása alatt vonagló közönség soraira. Szövegeik: „Jézus Krisztus, olyan pokoli vagy”, „A sáttán az isten”, „Izgass fel (szexuálisan), te halott” stb.⁶ A cél az, hogy a tudatos pszichikai állapot gyönggítése révén a dalok sántánt dicsőítő üzenete a tudat alatt is elérje a hallgatóságot. Ehhez hozzásegített az akusztikus technika, a magas frekvenciájú zaj és a hosszan tartó ismételtetés zsongító hatása, amely a fiatalokban kikapcsolja az értelem kontrollját.

Többek között egy *Slipknot* együttes basszusgitárosa, *Paul Gray* drogtúladagolás miatt meghalt

A rockkoncertek során olyannyira elszabadultak a szenvedélyek, hogy a tömeghisztéria olykor véres verekedésekbe, a berendezési tárgyak szétverésébe, utcai zavargásokba torkolltak. Vancouverben egy Beatles-koncerten mindössze fél óra leforgása alatt száz embert tapostak össze. Melbourne-ben egy rockfesztiválon több mint ezren szenvedtek súlyos testi sérülést. A libanoni Bejrútban csak öt tűzoltófecskendővel sikerült szétosztatni az őrjöngő fiatalok tömegét. Az egyesült államokbeli Altamontban 1969-ben egy *Rolling Stones*-fesztiválon a háromezrezer résztvevő közül kábítószer-túladagolás és levegőtlenység miatt igen sok fiatal megfulladt. A napokban Németországban Duisburgban tapostak halálra több fiatalot. Miközben a tömeg pánikba esett és egymást gázolták agyon, azonközben a rángatózás és az örület az arénában úgy folytatódott, mintha semmi sem történt volna az arénán kívül. Másnap kirakták a mécseseket a halottak emlékére, de a rockzene hódítása ettől zavartalanul megy tovább.

Semmi kedvem nem volt mindezen tények felsorolására. De ha ezt nem teszem, a „szent” rockkal kapcsolatos véleményem igen gyenge lábakon állna. Főleg azok számára, akik vagy eleve elkötelezettek a rock felé, vagy könnyen beadják a derekukat. Egy legyintéssel félre lehetne tenni – és persze mindig azon a szinten tartani – a vitát, hogy akkor most a fiataloknak van igazuk, amikor azt hiszik, hogy van szent rock? Vagy az időseknek, akik kételkednek ebben? E tények azonban mást mondanak. Ezek után joggal kérdezhetném, hogy egyáltalán van-e szent rock? Vagy csak egyszerűen minden jelző nélküli rock van?

Tudom, hogy imaházainkban a „szent” rockegyüttesek nem tartanak itt. Senki nem gondolja komolyan (én sem), hogy valaha is eljutnak az imént felsorolt együttesek „színvonalára”, azaz az erkölcsi gödör mélységére. Ez a rockműfaj túlsó, ördögi végén van. A mi dobbal, basszusgitárral működő dicsőítő csoportocskáink meg az innenső végén vannak. De nem vesszük észre, hogy ugyanannak a stílusnak, ugyanannak a zenei irányzatnak, ugyanannak a lelkiességnek a vonulatában állnak?

Ha mégis ez a zenei nyelv a kívánatos, és ez hódít, ilyen alapon azt is kérdezhetném, hogy van-e „szent káromkodás”, vagy „szent trágárság”? Bizonyára meghökkentő ez a kérdés. De ha a gátlástalanság, az istenkáromlás, a sátánimádat zenei műfajának szelídített változata megjelent gyülekezeteinkben, akkor a kérdés nem is olyan bizzar. Akkor: 1. mi értelme ezt a műfajt beengedni, befogadni, beügyeskedni az istentiszteleteinkre? Esetleg lecserélni a veretes szöveggel, komoly bibliai és lelki üzenettel rendelkező hagyományos énekeinket? 2. mi a biztosítéka annak, hogy ha ez elfogadottá és megszokottá válik, nem fog ez a stílus gyülekezeteinkben is a másik véglet felé elmozdulni?

Gondolhatna valaki, hogy a bolhából elefántot csinálók az adott téma felvetésével. Szolgálatom során úgy adódott, hogy majd mindig vidéken éltem. Az egyik gyülekezetben vidéken, ahol sok fiatal volt, javasolta az előljárási rész, hogy engedjük a fiatalokat, mivel fiatalok, fiatalos dalokat énekelni. Ezt a „szent rockot” énekelték. Ugyan nem az istentiszteleten, hanem csak a kezdés előtti időszakban. Azóta sem hallottam olyan üdén és tiszta lélekkel a gyenge lelki tartalmú, érzélgős szövegű dalokat vagy a pergőbb ritmusúakat olyan szolidan, szépen énekelni. Mert ezek a fiatalok akkoriban ártatlanok és tiszta szívűek voltak.

Aztán Pestre kerülve nem értettem az előljárási ellenállását új szolgálati helyemen ezzel a stílussal kapcsolatosan. Mígnem a szomszéd gyülekezetben találkoztam egy együttesrel, amely a vezetők tiltakozásának okát tekintve rövid úton a megvilágosodáshoz segített. Ezek a fiatalok úgy énekeltek, olyan stílusban és olyan hangszerekkel kísérték dalaikat, hogy eközben figyelték az időseket: botránkoznak-e már? Mert ha nem, növelni tudják a hangerőt, gyorsítani a tempót, és riszálni is tudják a feneküket. Tették is. Mikor aztán másfél év múlva visszamentem utódom beiktatására, azt reméltem, hogy pesti gyülekezetem tagjai találkozni fognak e műfaj szolid változatával. Tévedtem. Már ők is azzal a stílus-hűséggel énekeltek, amely ennek a műfajnak sajátja.

Mert a rock stílus beszívargásának a sajátossága az is, hogy a változás lassú folyamat. Lassú és szívós. Ha hirtelen szakadna a hívők nyakába, felkapnák a fejüket és tiltakoznának. Mivel fokozatosan következik be a változás, mint ahogy a világi rockban is minden fázis előkészítette a következőt, a

hívek hozzászoknak és nem is érzékelik már, hogy valójában mi is történik. De olvassuk el A. W. Tozer Istentisztelet vagy szórakozás című könyvét! Az amerikai bibliai hívő-keresztény evangéliumi gyülekezetekben ez a folyamat már végbement. Ott már alig valaki érzékeli, honnan indultak és hova érkeztek. Ebben a helyzetükben már csak egy megrázkódtatás segítené, mert a józanul gondolkodók kerültek kisebbségbe.

Akik komédiát csináltak a hitből, azt állítják, ha nem alkalmazkodnak a korszellemhez, nem találnak olyan közös alapot, amelyben párbeszédben lehetnének a világiakkal. Ma már más időköt élünk. „Azt mondják nekem – mondja Tozer –, lekéstem a hajót. Én erre azt válaszolom: nem is akartam elérni. Nem kívánom azokat az örömeiket, amelyek felizgatják a szentecskéket. Az a megtért playboy pedig, akit ti körülrajongtok nem is annyira megtért, mint amennyire playboy. Az a kamaszülés pedig, amelyet ti ajnároztok, nem Istent dicsőíti, hanem a kamaszt. És az érzéki dalok felkeltik a kamaszokban a szexuális vágyat még az Isten házában is.”⁷

Alább azt írja: „várom már egy próféta megjelenését, aki rámutat e kenetteljes istentagadás posványára. Bizonyára nem fogják szeretni. De rádöbbenhet egy Istentől jövő ítélet is a megromlott szellemi állapotunkra.

Mert nemcsak a szövegnek, hanem a dallamnak, a tempónak, a hangszerek hangzásának is megvan a maga szövegtől független üzenete. Japánban egy kísérletet végeztek. Rockszámokkal bombázták a gabonát is, a teheneket is. A gabonafejek üresek és aszottak lettek, hiába volt minden megadva a növénynek, hogy teremjen. A tehenek nem adták le a tejet, hanem megvadultak a dübörgő ritmustól. Ugyanezt megpróbálták Bach zenéjével is, és telt kalászkokat nevelt a búza, a tehenek bőségesen tejlettek, és nyugodtan kérődztek. Mert a zenének szellemi, lelki, érzelmi, gondolati hatása van, de ugyanakkor biológiai, fiziológiai, ideglettani is. Ezért sem lehet elvenni az ördögtől a muzsikáját, hogy szent szöveggel megszelídítsük. Az emberek megmentésének sem ez a módja.

Fiatalok tértek meg pesti gyülekezetünkben, és közülük nem egy a kemény rock hatására hagyta el a hitét, aztán a családját, gyülekezetét is, és züllött el. Alapos, igazi megtérésük és megszabadulásuk után ők már tudták, hogy a rockzene nem veszélytelen terület. A leghatározottabban zárkóztak el előle.

Régen a Biblia és egy énekeskönyv elég volt, hogy a hívők közösen fejezzék ki hitüket, lelki és élettapasztalataikat, reményüket, örömeiket és fájdalmaikat. Vigasztalást kaptak gyászukban, erőt próbáik elviselésében. Ma temérdek készülék, egész teherautónyi műszaki felszerelés kell ahhoz, hogy kissé feldobottnak érezzék magukat. Vagy a világgal barátkozók (2Kor 6,14–18), de a gyülekezetet elhagyni gyávák megkönnyebbüléssel veszik tudomásul, hogy létjogosultsága van a szent rocknak az istentiszteleteken. Régen a gyülekezeti énekek Istentől beszéltek. A mai dalok mindig az „én”-ről szólnak. A szövegekben nincs bibliai tartalom, a dalmokban nincs sem szépség, sem áhítat, sem szentség, a vezetők pedig képtelenek ellenállni. Az új keletű dalokban meg rengeteg olyan kifejezés van, amit még véletlenül sem találunk meg a Bibliában.⁸

Pedig az érzéki vágyak és a Szentlélek nemcsak szöges ellentétben állnak egymással, hanem ki is oltják egymást. Ha könnyen vesszük, és csak legyintünk azokon a változásokon, amiknek a folyamatával tisztában sem vagyunk, ez rossz

magvetés. Az ördög pedig azon foglalatokoskodik, hogy átmossa az agyunkat, átprogramozza érzéseinket. Saját világának jellemzőit ülteti el a lelkekben, mígnem Isten gondolatai átszíneződnek, végül kiszorulnak onnan. Senki nem gondolta, hogy Bibliával a kézben létrejöhetnek homoszexuális keresztyén gyülekezetek, és mára már nem is csodálkozik senki, hogy ilyenek is vannak, méghozzá számos helyen. Mert ha egyszer elkezd lefelé csúszni a hitbeli és az erkölcsi színvonal, egy ponton túl általában felgyorsul és eldurvul a folyamat.

Isten iránt való engedelmisségünk lanyhasága, igeismeretünk és lelki megtapasztalásaink felszínessége, istenimádatunk üressége, a világ szolgai utánzása pedig elvégzi a maga dolgát. Végül ki sem ismerjük magunkat a velünk történő, a gyülekezeteinkben végbemenő folyamatok dolgában. Elaludtak az őrállók (Ez 3,17; Hab 2,1). Mert ha nem ismerik ki magukat a megváltozott körülmények között a hívek, az nagy baj. De ha a vezetőék nem veszik maguknak a fáradságot, és nem néznek utána, hogy honnan is fúj a szél, és mit hoz magával, az alig menthető bűnös könnyelműség.

Írásom egyoldalúvá válna, ha legalább nem villantanám fel, hogy milyen a baptista istentisztelethez, vagyis a Mindenható Istenhez méltó ének-zene. Ha már megemlítem, jelzem, hogy nehéz és könnyű dolgom van, amikor a sok romboló zenei irányzat után a jóról is szeretnék valamit elmondani. Nehéz azért, mert Dávid korától a néger spirituálékig olyan óriási kincsesár gyűlt össze, hogy annak ismertetése nem képezheti egy rövid tanulmányi anyag részét, de még csak felsorolását sem. Csak csodálni lehet, hogy miközben a bálványok körül lévő pogányoknak minden korban megvolt a maga „koncertje”, gondoljunk az Illés próféta korában a Baál oltára körül sántikáló és vagdalkozó baál-prófétákra, vagy a görög-római szaturnáliákra, ahol a szodomai erkölcstelenséghez hasonlóan elszabadult a szexuális és homoszexuális pokol. Eközben az Isten keresők és őt lélekben és igazságban imádók ajkán és hangszerein megszólalt az Örökkévalóhoz méltó dicséret. Róla szólt és főképpen neki.

Vallomásomat az könnyíti meg, hogy ez a fajta zene sohasem volt alantas ösztönök gerjesztő, hanem annak az örök rendnek a megsejtéséből, felfedezéséből, megcsendüléséből született, amelyet az Alkotó létrehozott. A tiszta harmónia az egyik legtisztább ajándék Istennek, amelyben az Istentől ihletett emberi lélek felfogja, megragadja és kifejezi az Isten örök rendjét. Ez felemel, megerősít, megvigasztal, gyógyítja a lelket, és feltárja a mennyei világ szépséges természetét. Az ihletett szakrális zene nem csupán Istenről szól, hanem neki is. Nemesak a közönség hallja, hanem Isten angyalai is.

Ezért van az, hogy a régi mesterek közül azok alkottak maradandót, örök értékűt, akiknek a lelke telve volt Isten szeretetével, a Lélek tisztaságával, jóságának megtapasztalásával. Még az életük nehézségei, tragédiái is a szent Isten jelenlétének és felségének tiszteletét és hatalma előtti hódolatukat fejezte ki. *Georg Friedrich Händel* a Messiás oratóriumát akkor komponálta, amikor betegsége eljuttatta az élet-halál küszöbére.⁹

Johann Sebastian Bach mélyen hívő és tiszta életű ember volt. Bibliáját őrzik Lipszében, saját kezű lapszéli bejegyzéseivel, sűrűn tele van aláhúzásokkal, jegyzetekkel és a rendszeres használat egyéb nyomaival.¹⁰ Ő önmagát csupán

bibliamagyarázóknak tekintette, számára a teológia, vagyis az Úr ismerete és a zene egy és ugyanazon dolog két oldalát jelentette. Isten harmóniát, vagyis rendet teremtett, az egész világmindenség: egyfajta zene, Isten szeretetének reprezentánsa. Ebbe a harmóniába, amely Istent magasztalja, a zeneszerző csak bekapcsolódik. Sokáig mondogatták nekem, hogy ő kocsmadalokat is felhasznált kantatáihoz. A valóság ezzel szemben az, (*Christopher Wolf* az összes Bach-mű jegyzékét és a Bach által felhasznált forrásokat közli), hogy soha egyetlen Istenhez méltatlan dallamért nem kellett ilyen forráshoz folyamodnia, hiszen dallamainak nagy része lelkében fogant. Mennyi szépség, üdés, alázat, mennyi hatalom, irgalom, jóság, játékos szépség, tragédia (Jézus szenvedése mélységeinek szemlélése, megértése és kifejezése), nemes arány, művés érték, harmóniai törvényszerűségek felismerése és alkalmazása fűződik nevéhez és munkásságához!

De alig lehet számba venni azok névsorát, akiket Isten Lelke ihletett Isten magasztalására. Ezek a művek megadják az emberi lélek megpihenését, felemelkedését és gyógyulását. Miért kellene akkor kísérletezni, hogy a tisztátalan forrásból származó dallamok milyen arányban és milyen módon vehetők igénybe istentiszteleteinkben? Amikor rendelkezésre áll Mózesnek, az Isten emberének énekétől Dávid király zoltárain, a genfi zoltárokon át, *Joseph Haydn*on, *Caesar Franck*on át *Kodályig* annyi szép és nemes dallam? Ma római katolikus gyülekezetektől pünkösdi gyülekezetekig, evangélikus, baptista gyülekezetek fiataljai közt számos zeneiskolást találunk. Akik nyolc-tíz tagú csoportba összeállnak, és olykor egy szólóhangszer kíséretében Bachot énekelnek. Mert kívánja lelkük az igazán szépet, és igazuk van.

Azt hiszem azonban, hogy Isten előtt nagyon kedves az egyszerű paraszt bácsik és nénik egyszerű énekei is, mert tiszta szívből szólnak. Vagy a kisgyermek csengő hangjai. A gyülekezet hőmpölygően áradó énekét meg sohasem kellett dobbal kíséreni. Fenségesen gyönyörű az a maga egyszerűségével is.

Nekünk magyar baptistáknak pedig sosem szabadna elfelejteni, amit *Bartók* írt, hogy meríteni: „Csak tiszta forrásból! szabad.

Jegyzetek

1. A. W. Tozer, Istentisztelet vagy szórakozás, (Nagyvárad: Arany Mécstartó, 2008. 88. o.
2. Adrian Plass, Egy kegyes kétbalkezes naplója. (Budapest, Harmat, 2000), 47. o.
3. Corrado Balducci, Sátánizmus és rockzene. Bencés-Piemme, Pannónhalma: 1992.
4. Balducci, 195–205. szakasz.
5. Uo., 210. szakasz.
6. Uo., 243. szakasz.
7. Tozer, 106–126. o.
8. Uo., 77. o.
9. Lásd *Stefan Zweig* cikkét a Múlt, Jelen, Jövő c. baptista naptár, 2004. évf. 139. kk.
10. Christopher Wolf, Johann Sebastian Bach a tudós zeneszerző. (Budapest, Park, 2004), 382. o.

MISSZIÓTÖRTÉNETI SZEMELVÉNYEK

Nagy Ferenc

Egy szelet történelem

A történetírás fáradtságos munka, sok-sok kutatással jár, és messzemenően becsületes közlést ír elő a kutató számára. A kutató nem lehet érdekelt abban, hogy akiről vagy amiről ír, azt tetszése szerint megszipítse vagy eltorzítsa. Részhajlás nélkül, tárgyilagosan kell kezelnie a forrásanyagot. A mi kutatásaink a gyülekezeti életre, a gyülekezetek alapítóira, vezetőire irányulnak elsősorban, de elkerülhetetlenül arra a társadalmi környezetre is, amelyben fájdalmak között születtek meg a baptista gyülekezetek, és végezték munkájukat emberi megbízás és támogatás nélkül, de végtelenül sok akadályoztatás között, baptista elődeink. Úgy történtek ezek a velük kapcsolatos dolgok, amint Urunk tanítványaival ismertette, hogy üresen, felszerelés, úti poggyász nélkül kell az útnak nekivágniuk. Ne gondolja azonban senki, hogy nem okozott gondot, félelmet a családokban ez a „semmi hasznót” nem hozó önkéntes vállalkozás! Erről azonban nem olvasunk, nem jegyezték fel, mert a panaszkodás nem tartozott hozzá a küldetéshez. Viszont azt megtapasztalták Ábrahámhoz hasonlóan: *az Úr hegyén a gondviselés.*

Balogh Lajos (1863–1919)

Korunkban sajnálatosan érzékeljük, hogy nincs kellő érdeklődés elődeink küzdelmes életének kutatására, tanulmányozására, pedig hősi életük megismerése sok tanulsággal szolgálna; erőt, biztatást és iránymutatást jelentenének (a szent kötelességen túl) a ma élő nemzedékek számára!

Egy röplapot (ma inkább szórólap a neve) szeretnénk megismertetés végett közreadni. Látni fogjuk azonban, hogy a röplap terjedelmét jóval túlhaladja, tartalmilag pedig nem reklámszövegű, de ingyenes kiosztásra szánt nyomdai termék.

Létrejöttének körülményeit maga a röplap világosan megrajzolja, néhány szóval azonban a megértést szeretnénk könnyűvé tenni. – Hajdúböszörményben az 1902. év elején, a helyi lapban (*Hajdu-Böszörmény és Vidéke*) a szerkesztő-tanító gúnyolódó írásával támasztott zavart a baptisták, de minden bizonnyal a józan gondolkodású nem baptista olvasók között is. *Balogh Lajos* hitszónok magánlevélben kívánt reflektálni erre a cikkre. A szerkesztő azonban lapjában, a Szerkesztői üzenetben, a közlésre nem szánt levélre támadó megjegyzéseit nyilvánosan sorolta elő. – *Balogh Lajos* kérte, hogy az olvasók tájékoztatása érdekében az ő válaszát is megjeleníteni szíveskedjék. Ha azonban a „válasz” terjedelmes volta miatt cikként nem is jelenhet meg, mellékletként a lapba mégis felvehető. – „Természetes”, hogy ezt a kérést a szerkesztő nem teljesíthette, különösképpen azért, mert ez az ő otromba támadása miatt a legkevésbé sem lett volna dicséretes személyére nézve. Ezért helyben, *Szabó F.* Könyvnyomdájában nyomtatott ki szétosztás céljából. Egyébként a debreceni Hoffmann és Kronovitz Könyvnyomda dolgozott *Balogh Lajos* számára állandóan.

A *Választ* azzal a szándékkal közöljük, hogy a fennmaradását és megismerését lehetővé tegyük, s egyben oltalom alá is helyezzük. Magáért beszél ez a dokumentum, és tanulmányozásra ajánljuk, mert belőle a korabeli viszonyokat jobban megérthetjük. A szerző azonban nem magát veszi védelem alá, hanem azt a hitet, meggyőződést, amelyet a baptisták követnek. Ennek eszközeül pedig mindig az evangéliumi bizonyítékok szolgálnak.

Viszont ez a *Válasz* magára a szerzőre is különös fényt vet. Csak éppen szóra jön ki, hogy a szerző gyülekezetéből több mint kétszázán vallják magukat baptistáknak, imaházuk van, feliratos! Ezt azért kell egy kissé még megtoldani, mert a dokumentum az 1902. év elejére kelteződik, *Balogh Lajos* pedig 1894 áprilisában költözött a városba, és 1895-ben az imaházat már megnyitották, a gyülekezeti tagok száma pedig már kétszáznál is több volt 1902-ben!

Egy másik (ennél bővebben megírt) röplapról is tudunk, amelyben a szerző részletesebben és teológiai szempontból is igényesen fogalmazza meg a baptisták hitének védelmét! Ebben az a nagyon is figyelemre méltó, hogy sohasem támad, nem teszi kérdőjelessé a nagyegyházak hitrendszerét. Nem

szít szándékosan ellenséges indulatot sohasem. Természetesen nem kerülhető el az evangéliumi igazság hangsúlyozásakor, hogy a másik oldalon állók ne érezzék magukat kissé megtámadva. De a gúnyolódásnak az árnyéka sem borul arra a hitvédelemre, amelyet Balogh Lajos hitszónok folytat a támadóival szemben. Hiába próbálkozik ravaszul a nazarénusok ellen is feltüzelni Balogh Lajost a lapszerkesztő, ez a cselvetés nem járt sikerrel. Ugyan ezt a célt a hatóságok ellen is megkísérelte érvényesíteni, de Balogh Lajos tárgyilagosan mutatta meg, hogy voltak téves döntések, amelyeket azonban éppen a felettes hatóságok jóindulatúan helyreigazítottak!

VÁLASZ

**a múlt (5-ik) szám (Hajdu-Böszörmény és Vidéke)
„Szerkesztői üzenetben” címekre intézett megjegyzésekre**

Először is bocsánatot kérek itten a tek. Szerkesztő úrtól, hogy magánlevelemben, melyet én a lap terén nyilvánosságra hozni nem szándékoztam, a tek. Szerkesztőséget megsértettem. Szándékom az épen nem volt, hogy valakit megsértsek, csak annyit óhajtottam azáltal elérni, hogy a tek. Szerkesztőség téves fogalma a baptisták, illetve baptista imaházunk felől, helyes útra tereltessek. Fájdalom, ezt nem, hogy elértem volna, de a helyett útba igazításomért, nemcsak félreértve, hanem a lap terén, nyilvánosan megtámadva lettem.

Méltóztassék tehát a tek. Szerkesztőségek megengedni, hogy itten én is, a válasz jogával élve, becses nyilatkozataira megjegyzéseimet nyilváníthassam.

Tek. Szerkesztő úr megemlíti a fent megnevezett helyen, hogy a „tudatlanság” kifejezést használva, fogalomzavarban szenvedek, amennyiben tudatlanságnak bélyegzem azt, ha valaki azt nem vallja, amit én, hogy t. i. H.-Böszörményben baptista egyház és baptista imaház létezik.

Erre azt válaszolom, hogy korántsem. Nem, az még gondolatomban sem volt, hogy így vélekedjek. Én az ön által említett „nazarénus imaházra” vonatkozólag csak annyi megjegyzést tettem, hogy ha valaminek „téves” vagy más nevet adnak, az rendesen vagy gúnyból, vagy tudatlanságból szokott megtörténni. Ezzel én Önt tudatlannak nevezni, általában nem akartam. Azon kifejezést csak épen ezen egy dologra vonatkozólag tettem. Abban pedig, habár Ön azt másképp fogja is fel, ma is olyan meggyőződéssel vagyok. És hogy abban nem tévedtem, arról Ön, vagy bárki is, nagyon könnyen meggyőződhetik, ha azon fentebb megemlített helyen tett nyilatkozatait figyelemmel átolvassa. Ottan ugyanis megemlíti a tek. Szerkesztő úr a következőket: „Jobban szeretjük volna, ha... megmagyarázza, mi a nazarénus, s mi a baptista?” Ha pedig valamit az ember szeretne megtudni, ez azért van, mert ő abban a dologban „tájékozatlan” (vagy előbbi kijelentésem szerint „tudatlan”), és hogy ezzel a tek. Szerkesztő úr is így van, azt a nazarénusok és baptisták létezése felőli nyilatkozatában Önmaga igazolja.

Továbbá mondja: „Tudtunkkal Magyarországon baptisták nem léteznek s önök nem egyebek, mint az 1863-ban az éhínség miatt keletkezett nazarénus szekta utánczó. Úgy látszik, sőt határozottan mondhatom, hogy a tek. Szer. úr, dacára annak, hogy 16 évig tanult iskolában, amellet meg 15 év óta forgatja a tollat, – ebben a dologban mégis „tájékozatlan”. Pál apostol szavai szerint csak rész szerint vagyon bennünk az esméret. Nikodémus is nagy tudománnyal bírt, mégis

volt olyan, amiben tudatlan volt. Megváltónk mondja néki: „Te Izráelben Mester vagy, és ezeket nem tudod-é?” (János ev. 3. r. 10. v.)

De jöjjünk a tárgyhoz közelebb: Ön szerette volna, ha megmagyaráztam volna, mi a nazarénus s mi a baptista. Előbbenit megmagyarázni ön hivatott, mivel ön emlegeti azokat, még azt is kinyilatkoztatta, hogy városunkban is van nazarénus imaház. Akkor tudnia kell, hogy mi a nazarénus. De azon kérdése elől, hogy vannak-é itten (városunkban) baptisták? és hogy miért azok baptisták? kitérni nem akarok, hanem azokra feleletekkel szolgállok.

Hogy vannak-é városunkban baptisták, arra „i g e n”-nel felelek. És azt nem egy-, sem kétszáz, de ha kell több emberrel bizonyíthatom, akik – ha ön megkérdézi őket – határozottan azt bizonyítják, hogy ők baptisták. De ezután jön ama másik kérdés, hogy „miért azok baptisták?” – A protestánsok, miért protestánsok? A reformátusok miért reformátusok? Erre szükségtelen feleletet adni önnek, mert ön azt nagyon is jól tudja, hogy ők, vagy jobban mondva az ő elődjeik azon nevet, saját törekvéseikkel és a keresztyéni élet terén való működésükkel szereztek meg magoknak és így az ő hitelvöket vallók, szintén ugyanazoknak neveztetnek. Így áll ez a baptistákkal is, azon különbséggel, miszerint ők nem azért, mert elődeik is azok voltak, neveztetnek baptistáknak, hanem mert ők tényleg azzá lettek. Mert baptista tulajdonképpen nem más, mint megkeresztelt. Azon görög szó baptizein, annyit jelent, mint bemezíteni vagy magyarul kiejtve, megkeresztelni.

Ennél fogva, mivel a baptisták mindnyájan az írás szerinti keresztséggel, azaz teljes alámerítéssel lettek megkeresztelve, ők valóban baptisták, azaz az írás szerint megkeresztelt keresztyének.

Létezésükre vonatkozóan óhajom van szinte nyilatkozni, mivel az Ön nyilatkozata e tekintetben nem felel meg a valóságnak. Ön szerint ugyanis 1863 óta léteznek, és mint a nazarénus szekta utánczóik vannak felmutatva. – Hogy valaki ezen mindenekben téves állításnak hitelt ne adjon, óhajom van ezen tárgyról alapos felvilágosítással szolgálni.

Hogy az apostolok ideje óta folytonosan találtattak az ő hitőkre megkeresztelt keresztyénekből álló gyülekezetek, azt éppen nehéz volna bebizonyítani. De annyi bizonyos, hogy ha a sok és nehéz üldöztetések folytán elnyomott és félreismert hívő gyülekezet bármily néven is neveztetett, Krisztusnak az evangéliumban kinyilvánított ígérete alapján, azon a pokol kapui soha diadalmat nem vehettek. (Máté ev. 16. r. 18. v.) Így határozottan hisszük, hogy ilyen, a Szentírás alapján alapuló gyülekezetek folyton léteztek.

„De mióta léteznek a jelenlegi baptista gyülekezetek?”

Már az 1535-ik évben Angolországban VIII. Henrik uralkodása alatt említés tételik a baptistákról. 1539-ben 30-an száműzettek az országból a miért a gyermek keresztség helyébe a bibliai, azaz a felnőttség keresztségét érvényesítették. 1611-ben már kinyomatott hitvallomásuk volt Amsterdamban. 1618-ban úgy vannak a baptisták Angolországban felmutatva, mint egy, a többiektől elkülönített egyházi társaság. 1644-ben, Londonban szinte kinyomatott hitvallomásuk volt 1689-ben a III. Vilmos által kibocsátott vallás-szabadság a kongregacionálisták és presbiterianusok mellet a baptistákra is kiterjedt, mint harmadik elismert felekezetre. Az idő óta a baptista gyülekezetek folyton szaporodtak. Amerikában az első baptista gyülekezetet 1639-ben

Roger Wilmos alapította meg és ezen idő óta az egész földön elterjedtek.

Az 1894-ik év végén az egész földön levő baptisták száma következőleg van felmutatva:

Hol?	Gyülekezet	Prédikátor és hittérítő	Tagok száma
Európában	3 941	2 760	450 429
Ázsiában	1 367	91	113 858
Afrikában	96	129	6 392
Amerikában	45 324	9 450	4 118 360
Ausztráliában	230	153	18 089
Összesen:	50 958	33 283	4 707 128

Őn azt is állítja, hogy a magukat baptistáknak nevezőknek, sem hitelveik, sem egyházi szervezetük körvonalozva nincsenek. Ezen állítására vonatkozólag szintén azt kell nyilvánítanom, hogy, de igenis, mi azoknak mindegyikével rendelkezünk, melyről a nagym. Minisztérium is tudomással bír.

Azon megemlítésén csudálkoznom kell, hogy a baptisták hazánkban nem létezhetnek addig, míg a törvényhozás el nem ismeri őket. Nem léteztek az első keresztyének, míg őket az egyházi, vagy világi hatóságok el nem ismerték? Nem léteztek ők, mikor őket üldözték, tömlöcölték? Nem léteztek a Néró és Diokléciánus római császárok kemény üldöztetésök idejében? Hiszen akkor nem is lehetett volna őket üldözni. Azt pedig, a mit a Tek. Szerk. Úr megemlít, hogy a nagym. vallás-és közoktatásügyi miniszter úr milyen választ adott a baptisták ő nála megjelent képviselőjének, mi is tudjuk; de az koránt sem olyan félelmes és reménytelen, mint gondolja, sőt inkább jó reménnyel azt nyilváníthatjuk, hogy törvényes elismerésünk a küszöbön áll.

Továbbá őn azt, hogy nálunk „Baptista imaház van, még pedig felírásos”, a hatóságok elnézésének és szemet hunyásának tulajdonítja. Mi pedig nem úgy vélekedünk a felől, hanem azt legelőször is Istennek tulajdonítjuk és köszönjük meg, aki adott hű lelkeket, kik azon imaház felépítésében teljes igyekezetükkel közreműködtek. De méltányoljuk igen tisztelt Elöljáróinknak is, nem elnézésüket és szemethunyásukat, hanem az igazság iránti érdeklődésüket és oltalmukat, melyet irántunk tanúsítottak, a melyért Isten jutalmazza meg őket bőségesen!

Hogy pedig őn „Szoboszlóra” vonatkozólag azt nyilvánítja, „hogy ottan az imaházépítést, sem a felsőbb hatóságok nem engedték meg.” Ezen nyilatkozatát is határozottan vissza kel utasítanom, mint olyat, mely az igazsággal nem egyez meg. H-Szoboszlón ugyanis még nem is foglalkoztak a baptisták imaház építési gondolatokkal, mert hiszen az ő létezősök csak a legközelebbi időben kezdődött. Tagszámra is kevesen vannak még, kiknek legtöbbje itten nálunk lett a gyülekezetbe felvéve és hitüknek bizonyására megkeresztelve. Ismerős tehát előttem minden ő intézkedések, azért tudom határozottan kinyilatkoztatni, hogy ők imaházat építeni még nem akartak. Eszerint a hatóságok ellenállása sem történhetett meg. Máskülönbén pedig azt is kinyilvánítom itten, hogyha fordult is elő már alkalom arra, mint pl. Büd-Szt-Mihályon is, hol az alanti hatóságok az imaházépítés elé

akadályt akartak gördíteni, de gördítettek is, még pedig teljes igyekezetükkel, a felsőbb rendű hatóságok azon akadályokat csakhamar elhárították az útból és az imaház felépült, mégpedig felírással, és áll. Minden jó érzésű ember, sokkal inkább

a komoly gondolkozású és igazságot oltalmazó, sőt elősegítő hatóságok örömeiket találják abban, hogyha alattvalóik imádkozók, nem káromkodók, és veszekedők, imaházat építenek, nem pedig korcsmákat és bűnbarlangokat. Azon kifejezésére pedig, hogy „a baptisták dologkerülő, ingyenélő embereket akarnak az ő működésükkel kenyérhez juttatni”, azt ajánlom önnek, hogy tessék meggondolni a tízparancsolatnak kilencedik pontját: „Ne mondj a te fele-

barátod ellen hamis tanúbizonytságot!” Ez annyival is ajánlatos önnek, mivel ön nemcsak lapszerkesztő, de egyszersmind néptanító is. Mert azon állítását ön legkevésbé sem igazolhatja.

Hogy ön kész volna velünk kezefogni és együtt érezni (?) hogy ha esteli istentiszteleti összejöveteleinken tanult emberektől hasznos, vallásos tartalmú felolvasásokat hallgatnánk; erre azt válaszolom, miszerint mi a tanult emberek előadásoknál többre becsüljük a Legfőbb bölcsességtől szármunkra kiszolgáltatott szent tanokat, tehát megmaradunk azoknak hirdetésénél és hallgatásánál. Mert az igéből tudjuk, hogy „a testnek bölcsessége ellensége Istennek”. (Róm. 8. r. 7. v.) „Hol vagyon a bölcs? hol vagyon az írástudó? hol vagyon e világnak bölcs és mélységes dolgainak tudakozója? – Nemde nem bolondsággá tette-e az Isten e világnak bölcsességét?” (1 Korinth 1. r. 20. v.) „A lelkes (vagy testi) ember pedig meg nem foghatja azokat, a melyek az Istennek Lelkéé: mert ő néki bolondságnak tetszenek: meg sem tudhatja azokat, mert a Léleknek ereje által ítéltetnek meg. (1. Korinth 2. r. 14. v.) Például Nikodémus a legszükegebb, az üdvösséghez mulhatlanul megkívántató egyszerű tant, az újjászületést, melyet minden igazán megtért lélek önmagán tapasztal, semmiképen meg nem foghatta az ő nagy (testi) bölcsességével. Ezenképen van ez ma is. Saulus, aki később mint Pál apostol ismeretes, következő nyilatkozatot teszi: „De amelyek nékem nyereségek valának, azokat a Krisztusért kárnak ítélem lenni. Sőt annak felette bizony mindeneket kárnak állítok lenni az én Uram Jézus Krisztus esmeretének nagyváltáért, kiért mindenektől magamat megfosztottam és azokat ganéjnak állítom lenni, hogy a Krisztust megnyerjem.” (Filippi 3. r. 7. 8. v.) „Nem végeztem volt magamban egyebet, valamit tudni ti köztetek, hanem a Jézus Krisztust, azt pedig a ki megfeszítettett.” (1 Korinth. 2. r. 2. v.)

Őn ugyan – nyilatkozata szerint – nem fogadhatja el, de – Őn szerint – nem is lehet józan emberi ésszel azt elfogadni, sem megengedni, hogy olyan egyén, ki kellő theologiai alképzettséggel nem bír, az bibliát magyarázzon, igét hirdessen stb. Hát Péter apostol, a ki igét hirdetett, bibliát magyarázott és a kinek prédikálására csak egyetlen alkalommal is 3000-en tértek meg, hogy bizonyítható be, hogy kellő theologiai alképzettséget nyert? Azt hiszem, azt sem Őn, sem mások be nem bizonyíthatják, hiszen a korabeli bölcsök is így nyilatkoztak ő reá és társaira vonatkozólag: „Nemde nem (tudatlan) Galileusok ezek, a kik szólnak?” (Ap. Csel 2. r. 7. v.) A magas

tanács tagjairól is ezen nyilatkozatot olvassuk: „Mikor pedig látták volna Péternek és Jánosnak a szólásban való bátorságukat, tudván, hogy írástudatlanok és közemberek volnának csudálkoznak vala, hogy azok Jézussal voltak volna:” (Ap. Csel. 4. r. 13. v.) Hát képesek voltak ezek igét hirdetni? a lelkekre hatást gyakorolni? Igen, arról az ige tanuskodik (Ap. Csel. 4. r. 4. v.) Hogyan, kitől nyerték e képességet? – Krisztustól, az ő kedves Mesteröktől, a ki még ma is mondja igéje által: „Jöjjetek én hozzám mindnyájan és: tanuljatok én tőlem.” Máté ev. (11. r. 28-29. v.) A kik Ő tőle tanítottak, kiket Ő lelke által megtanít, és lelki adományokkal felruház, azok képesek az ő nyáját legeltetni és a szegény elveszett lelkeket az üdv útjára hívogatni és vezérelni.

Továbbá mondja Ön: Viszont az is elítélendő, hogy a már egyszer hivatásos papok által megkeresztelt egyének bemelegítésével, a bámulók serege oda csődítésével a keresztség sákramentoma vásári komédiává aljasítottatik. Megengedhetőnek tartja-e ezt stb? – Igenis! Sőt törekszek arra mindenkor, hogy ez eszközöltessék. Miért? Azért, mert az ön által említett hivatásos papok által való gyermek keresztséget helyesnek nem tekinthetem, mivel az nem az Úr Jézus által szerzett és maga példájával is hitelesített sákramentom. A bibliában általában úgy találjuk, hogy csakis olyanokat kereszteltek meg, a kik előbb az Isten igéjének hirdetését hallgatták, azután óhajtottak önön magok a Krisztusban való hitök megpecsétlésére megkeresztelkedni. (Máté ev. 3. r. 13. v. Ap. Csel. 2. r. 37,38, 41. v. 8. r. 35,36. v. 10. r. 44-48-ig; 16. r. 14,15. v.) Már pedig a kis gyermekek mind az ige hallgatására, mind arra, hogy az Úr Jézusba higgyenek képtelenek, így az ő megkeresztelések bibliainak nem nevezhető.

Továbbá, megengedhetőnek, sőt kívánatosnak tartom azon ön által kifogásolt keresztségi aktust, azért, mivel azt külső alakjára nézve is, a bibliában úgy találom. Keresztelő János működéséről olvasom: „Akkor az időben eljőve Keresztelő J. ki prédikál vala Judeának pusztájában, és ezt mondja vala: „Térjete meg, mert elközelített a mennyeknek országa. Akkor kimennek vala ő hozzá a Jeruzsálembeliek, az egész Judea és a Jordán mellett való egész tartomány. És megkeresztelkednek vala ő tőle a Jordán vizében, minekután az ő bűneikről vallást tevének. (Máté ev. 3. r. 1-től 6. v.) Továbbá: Lőn pedig hogy mikor mind a község keresztelkedék és Jézus is megkeresztelkedett stb. (Luk. ev. 3. r.) Amit Isten szerzett és amint Isten akarja, hogy azt véghez vigyük, azt mindenkor megengedhetőnek, sőt kívánatosnak tartom lelkiismeretem teljes érzetével. Mi a népet nem csődítjük, mint azt ön kifejezi és ottan nem a bámulók serege, hanem az Isten igéjét hallgatók gyülekezete jelenik meg. Ha talán történik valamikor, hogy az isteni tiszteletnek helyén néhány könnyelmű is megjelenik a hallgatóság között, az is arról ad meggyőződést, hogy az ilyeneknek szükséges a megtérés, mely csakis az Isten igéjének hallgatása által eszközöltetik. Amit ön vásári komédiának nevez, azt mi komoly és szent dolognak tekintjük, és tessék már egyszer meggyőződést szerezni arról pl. becses megjelenésével, hogy vajon nincs-e igazunk.

Hogy pedig ön egész kihívólag emlegeti: mutassa elő a tanulmányairól szóló bizonyítványait, amelyek feljogosítják a hitszónoki cím használatára. – Erre azt felelem, ha ön arra feljogosított egyéniség volna, ki előtt azt tennem kellene, akkor megcselekedném; de mivel annak ellenkezőjéről vagyok

meggyőződve, ennél fogva azt nem fogom megtenni. Mindazáltal azon egyre szeretettel figyelmeztetem, hogy tessék óvatos lenni azon állításaival, miszerint a baptista gyülekezetek munkásai legfeljebb csak cselédkönyvvel vagy munkás igazolvánnyal bírnak, mivel ezen állításaival könnyen szegénybe maradhat.

Hogy pedig végül, még azon becses figyelmeztetésére is válaszoljak, mellyel hozzám intézett cikkjét zárja, t. i. hogy máskor, ha lapszerkesztőségekhez írok, azt más hangon tegyem, mivel levelem nem az általam híveim előtt hirdetett szerénységgel van írva. Ezen figyelmeztetést köszönöm, de egyszersmind azt is kinyilvánítom, miszerint megváltomat, Mesteremet is úgy találom, hogy mikor a töredelmes szívűekhez, a bűneik felett bánkódókhoz szól, nyájas, felemelő, vigasztaló szavakat használ pl. „Bízzál fiam, megbocsáttattak néked a te bűneid (Máté 9,2) „Ne sírj” (Lk. 7. 13.) „Jöjjetek én hozzám mindnyájan kik megfáradtatok és megterhelttetek és én megnyugosztalak titeket” (Mt 11,28). Boldogok vagytok szegények, mert tiétek az Isten országa” (Lk 6,20-23). De mikor az öngizságú és gúnyolódó Farizeusokkal áll szemben egész más természetű az ő beszéde pl. ama szavakat is hangoztatja: „Jaj néktek képmutató Írástudók és farizeusok, mert a mennyeknek országát bezárjátok az emberek előtt, mert ti nem mentek bé, és akik bé akarnának menni, azokat is nem bocsátjátok” (Mt 23,13). „Jaj néktek vak vezérek” (16. v.) „Bolondok és vakok”(17-19. v.) „Vak vezérek” (24. v.) „Vak farizeus” stb (26-28. v.). „Kígyók, mérges kígyóknak nemzetségei, mi módon távoztathatjátok el a gyehennának büntetését?” (33. v.) „Jaj néktek törvénytudóknak” (Lk 11,52).

Ezzel az én hozzám intézett nyilatkozatára való válaszat zárom, azon megjegyzéssel, hogy ennek semmi más célja nincsen, mint az én nyilatkozatomban felemlített dolgokat lapunk olvasói előtt megvilágítani. Azért ha szabad kérnem, ez alkalommal kérem ezen soraimnak becses lapjába való felvételét. Vagy ha talán mint cikket, terjedelmessége miatt fel venni nem lehetne, akkor szíveskedjék mint mellékletet a lappal közleni.

Hajdu-Böszörmény, 1902. febr. 1-?

Tisztelettel:

Balogh Lajos, bapt. hitszónok

Nyomatott Szabó F. könyvnyomdájában, Hajdu-Böszörmény

(A korabeli helyesírási szabályt, a régies írásmódot és sajtóhibát, érintetlenül hagytuk!)

A „feliratos” hajdúböszörményi imaház

Részletek Oláh Róza misszionárius naplójából (5.)

Oláh Róza (1914–2008)

A körösvideki leányokhoz

(Körlevél 1943. március 1-jén)

Mt 25,6 „Éjfélkor pedig kiáltás lön: 'Ímhol jó a vőlegény! Jöjjetek elébe!'”

Kedves Leányok! Szeretettel üdvözöllek mindnyájaitokat, és kérlek, fogadjátok örömmel e levélben hozzátok intézett soraimat!

Igen nehéz időket élünk. Mindenféle tapasztalható, hogy a szeretet sokakban kezd megfogyatkozni, a buzgóság alább száll, és lelki közönyösség kezd úrrá lenni ifjak és öregek között egyaránt. Pedig a nyomorúság mindinkább növekszik. Majdnem az egész világ tűzben ég, amely Jézus Krisztus közeledését bizonyítja. Itt az éjszaka! Az éjfél sincs már messze, és nemsokára elhangzik a(z éjféli) kiáltás: „Ímhol jó a vőlegény! Jöjjetek elébe!” De vajon készen vagyunk-e, a mécsesünkben van-e elegendő olaj, vagy van-e tartalékunk egy külön edényben, hogy amikor a kiáltás hangzik, gyorsan rendbe hozzuk elaludt lámpásainkat? Vagy már minden olajunk elfogyott? Míg van időnk, addig szerezzük be szükségletünket, hogy készen találjon a várt és mégis váratlan megérkezésekor az Úr Jézus Krisztus. Bár mi, hívő leányok lehetnénk mindnyájan azok az okos szüzek, akik méltók voltak a vőlegény fogadására, és így részt vehettek a királyi menyegzőn! Használjuk fel bölcsen a rendelkezésünkre álló

időt, és szorgalmasan végezzük nemes feladatunkat! Legyen bennünk buzgóság, hit, áldozatkészség és irgalom a betegek, árvák, özvegyek és az elveszett lelkek iránt! Legyünk telve szeretettel, amely önmagát is fel tudja áldozni, ha a szükség úgy kívánja! Én tudom, hogy mindnyájunkban van nemes lélek, jóra való hajlam, csak sokakban hiányzik a bátorság, másokban pedig a munkakedv. Amiért azután a leányok jó része a semmittevésben tölti el legdrágább idejét. A drága idő halad. Az olaj sokaknál már teljesen elfogyott, másoknál fogyófélben van. A lámpások elaludtak, csak itt-ott pislog még egy-egy halvány világgal. A vőlegény közeleg. Itt az éjfél, és már nemsokára a kiáltás is hangzik: „Ímhol jó a vőlegény! Jöjjetek elébe!” Azért míg időnk van, jertek és szorgalmasan gyűjtsünk szent olajat lámpásainkba, hogy méltók lehessünk a királyi nagy vőlegény fogadására! Mindezekhez Isten adjon erőt és segítséget!

Oláh Róza

Misszióúti beszámoló

(1943. február 12–25-ig)

Kedves Bányai néni!

Igen nagy örömet jelentett részemre, amikor a Békésen megtartott körzeti előljárási gyűlésen részt vehettem, és személyesen is beszélhettem kedves férjével, Bányai testvérrrel a missziómunkáról. Ennek a találkozásnak nagyon örültem, és nagy megkönnyebbülést jelentett részemre, hogy a misszióúton nyert szomorú tapasztalataimat elmondhattam, és gondolataimat feltárhattam Bányai testvér előtt. Buzdító és bátorító szavai nyomán – melyért álja meg őt az Úr – új reménnyel indulok vissza a szolgálatba.

De másrészt meg újabb szomorúság költözött szívembe, mikor megtudtam, hogy a munkába állított leányok közül egyedül dolgozom. Fáj, hogy a többiek nem ismerték föl, milyen felelősségteljes szolgálatra kaptak megbízatást, és így nem tudtak elfogadható munkát végezni. Én sem vagyok kifogástalan munkás, én sem érdemlem meg ezt a gyönyörű szép feladatot, de Istent segítségül hívva próbálom mindig és mindenütt a legjobbat tenni. De még így sem sikerül tökéletes munkát végezni a saját gyarlóságomnál foga. Isten kegyelme által teszem, mit tehetek, és azon igyekszem, hogy az ő kegyelme hozzám ne legyen hiábavaló. Igen hálás vagyok először Istennek, azután pedig a kedves testvéreknek, hogy még szeretetük által a bizalmukat is élvezhetem. Ami szintén nagy megnyugvást és erőt jelent részemre.

Ki tudja, a jövőben lesz-e alkalmunk még így levélben is értekeznünk, de én hiszem, hogy Isten trónja előtt mindennap találkozunk, ha a világ bármelyik szélén leszünk is. Hadd térjek át most ismét a misszióúti beszámolóra! A legutóbbi beszámolóim igen elkeseredett hangokat szóltatott meg, a mostani valamivel édesebb lesz.

Beszámoló az 1943. február 12–25-ig tartó misszióutamról

A konferenciáról egyenesen Mezőberénybe vettem az irányt, majd Orosháza, Tótkomlós, Nagymajlát, Pítvaros, Medgyesegyháza, Sarkad, Méhkerék, Sarkadkeresztúr, Mezőgyán, Okány és Vésztő következett. Mindössze két helyen történt nagyobb megmozdulás: Sarkadkeresztúron és Mezőgyánban.

Sarkadkeresztúron újból meg kellett szervezni a nőegyletet, mivel egy nem várt próba annyira megrendítette a résztvevőket, hogy minden munkát otthagytak. Az ok a következő volt: a nőegylet kevés ismeret híján a nagy buzgólkodásban eltévesztette feladatát, és olyan formán akartak emberek segítségére sietni, hogy a maguk gyülekezetéből küldtek egy férfi testvért missziózni a *Káldi* testvér körzetébe, az onnan átszivárgó panaszok nyomán, amiért is Káldi testvér egy intó levelet küldött, hogy az ő háta mögött és tudtán kívül ilyen ne történhessen. Ezért ők annyira megnehezítettek, hogy semmit sem akartak tovább dolgozni. Meghallgatva panaszait igyekeztem újból eléjük tární feladatukat, és kértem őket, hogy ne menjenek más háza elé söpörni, amíg még náluk sincs elsöpörve. És ha az a vágyuk, hogy missziómunkásokat állítsanak be, küldjék el pengőiket a belmisszióba, és majd az illetékesek beállítják a megfelelő munkást ott, ahol a szükség legjobban kívánja. A választmányi tagok közül egynéhányan lemondtak, akik helyett újakat kellett választani. Most már – elmondhatom – megtalálták a helyes utat. Találtak megfelelő elnököt is, és újból munkába állottak. Itt most még egy nagyobb baj van, az tudniillik, hogy a román testvérek minden nemes munkából kivonják magukat.

Mezőgyánban még idáig nem volt nőegylet, pedig már régebb óta óhajtottak volna. Már tavaly télen is nagyon vártak, de sajnos, éppen mikor rájuk került a sor, betegség miatt vissza kellett fordulnom, és utóbb pedig már nem volt alkalmam pótolni az elmulasztottakat. Így bevárták nyugodtan, amíg ismét rájuk került a sor. Most azután megsokszorozott örömmel fogadtak, és jelenlétem során meg is szerveztük a nőegyletet. Így most már ők is boldogan végezik feladataikat.

Vésztőn pedig egy nem várt nagy szomorúság ért bennünket. A nőegylet pénztárosa, *Ökrös* testvérnő, aki már boldogan számolgatta a napot, amikor hozzájuk érkezem, éppen a nap reggelén rosszul lett és öntudat nélkül, megnemulva roskadt az ágyába. Az orvosok megállapítása szerint szélütés érte. Szegény még a szemeit sem bírta fölnyitni. Emiatt nagy részvét és szomorúság mellett időztünk együtt a többi testvérral. A testvérnő további helyzetét nem tudom. Egyéb beszámolnivalóm ez idő szerint nincs.

Jelenleg még idehaza vagyok, mert az úton szereztem egy kis betegséget, és amíg ki nem kezelem magam, nem mehetek sehova. Azután ismét a biharugrai körzetet látogatom meg.

Egyébként újból hozzáfogtam a tanuláshoz, hogy végre már egyszer én is elvégezhessem a negyedik polgárit is. Most pedig ismét búcsúzom, és addig, amíg megint találkozhatunk, kívánom az Úrnak gazdag áldását.

Testvéri üdvözléssel: *Oláh Róza*

Nagy Ferenc

Lélekölő érzet Ézsaiás 56,1–8

Jövevények! Az Úrral elszerződve is félték? Ha csonkolt testben éltek sem zár el tőle törvények sövénye; hisz ezek nyitnak utat üdvösségre! Közel valókká az Intelmek által lesztek, s nem tépkedve e köteléket! Csonkán és sántán, vagy félszemmel is, az öskijelentéssel egyezően erre tanított a Hegyen az Úr: az Életre is be lehet menni! De akik a bűnben térdig járnak, menthetetlenül jutnak ép testben az olthatatlan tűzű gyehennára! Az idegenek, ha csatlakoznak az Úrhoz, s ragaszkodnak az élet ösvényéhez, örök nevet kapnak. Drágábbat, mint a leányok és fiak, akik úgy vélik, elég, hogy Ábrahám és Sára külsőleges arca mását kapták jegyül, mely örökös kiváltság!

Sátramban, s oltalmam alatt élnek, szól az Úr, akik szüntelen vigyáznak, s nem lépnek a törvényszegők útjára: ők lesznek majd szent hegyemen vendégek. S abban a házban, amelyben hozzám fohászkodnak, meghallgatom, és ha áldozatot hoznak, elfogadom, s tetteikre menten választ ott adok!

Ma is hívom s gyűjtögetem azokat, akiket nyomaszt a képzelt átok, s adok számukra boldog szabadságot!

Előfizetői felhívás

Szeretettel értesítjük kedves Előfizetőinket, hogy a 2011. évre szóló előfizetéseket december 31-ig kell megfizetni. Az előfizetési díj 2011-re a lap önköltségi ára: 2600 Ft, melyet az MBE pénztárába lehet személyesen befizetni, vagy az OTP-nél vezetett 11706016-20213558-as számlaszámra átutalni, megjelölve: Szolgáltatás-előfizetés.

Kérjük, hogy a pontos postai címet minden esetben szíveskedjenek feltüntetni!

Szerkesztőség

Szebeni Olivér

Európa délkeleti sarkában (A grúz baptisták)

Régen, még 1965-ben, egy akkor 37 éves szemináriumi oktató megírta missziótörténelmi tananyaga szövegét *A nagyvilág baptistái* címen. Volt diákjai közül a legfiatalabb éppen mostanában ment nyugdíjba. Diákja volt az utódja is az egyháztörténeti tanszéken, de ő az örök hazába távozott. Mindnyájan hasznosnak tartották az egyes nemzeti szövetségek (uniók) ismeretét, és fontosnak mind az oktatók, mind a gyülekezeti munkások körében. A szerző ma késztetést érez, hogy írjon egy távoli, Európa délkeleti sarkában lévő kis állam, *Grúzia* missziós helyzetéről, és a körükben lezajló széles körű reformról.

Az ország nevét nyugati nyelveken *Georgiának* mondják, ami nagyon gyakori félreértések forrása. (Saját nyelvükön *Szakartvelo* az ország neve.) A világ egyik gazdag szövetségi állama, az amerikai Georgia, más sorsot kínál, mint amire a Kaukázus hegyei között, a hazánknál is jóval kisebb, négy és fél milliónyi lakosságú Grúzia képes. A grúzok átlagosan havi 20 euró jövedelemből kényszerülnek élni, nem jut nekik sok ezer dollár. A „grúz” szó orosz, és ők sokat küzdöttek az oroszokkal. Georgia görög eredetre mutat, és földművelőt, szőlőművest jelent. Az Újszövetségben a „geórgos” kifejezés több helyen is előfordul mind az evangéliumokban, mind az apostoli levelekben.

A kis országot egymással nehezen békülő népek lakják. Eltérő nyelven beszélnek, más-más írásrendszert használnak. A grúz írásról azt állítják, hogy a legrégebbiekek egyike. Függetlenségüket az ókori perzsa világbirodalom ellenében vívták ki. A bibliai korok idejéből ismerjük a grúz civilizációt. Az ókori világ egyik nagyhatalmának bukása után Kolchis és Iberia Kr. e. még a IV. században váltak függetlenné. Ez az utóbbi államalakulat ugyanazt a nevet viseli, amit Európa nyugati félszigete is. A másik ország az antik világot egykori kincsese ragyogásával csalogatta. A görög argonauták hajóikkal átszelték a Fekete-tengert, hogy megszerezzék a „colchiszi aranygyapjút”. Grúzia hegyei között legeltető juhászok adják

a lakosság nagy részét. A mesés kalandoknak bizonyára van reális alapjuk, csak hogy ez nehezen bogozható ki. A grúz–héber kapcsolatról a két és fél ezer éves Akhmeta város lakói szívesen beszélnek.

A keresztyénség szintén igen korai az országban. Állítják, hogy az ókor vége felé, közvetlenül a Megváltó apostolaitól eredeztethető a keresztyén egyház. Elsőként náluk váltak Jézus Krisztus hívei államegyházzá. A sok évszázados grúz keresztyénség képzőművészete páratlan alkotásokat mutat fel. A közvetlen apostoli jogutódlás (szukcesszió) az egyik fali festményen Jakab apostol személyére utal. Az ortodox Újszövetségben az Apostolok cselekedeteinek könyvét nem a Római levél és Pál többi levelei követik, hanem Jakab levele, majd Péteré, Jánosé, Júdásé. Ők szemtanúk voltak, Pál apostolsága szerintük vitatható.

A grúz ortodox keresztyénség jelenleg a lakosság 83%-a. Az ortodox egyházak nemzeti jellegűek. Ápolják a népi hagyományokat, és összefonódtak az államhatalommal. Az ország kis területén két egymástól eltérő nemzeti ortodoxia létezik, a grúz és az orosz. Hóféhér nemzeti lobogójukon egy nagy és négy kisebb piros kereszt látható. A kisebbségi muszlimok nagy megütközésére, akik között vannak szunniták és radikális síiták. 150 éve működnek Grúziában baptisták. A nyugati keresztyén irányzatok előbb lassan, de az utóbbi évtizedekben felgyorsult tempóban újabb felekezetek jelentek meg. A felekezetekhez időnként politikai jellegű nézetek vagy más motiváló körülmények kapcsolódnak. Nagy a versengés, hevesek a viták. Alig néhány éve az ortodoxok Bibliákat égettek el, pogromokat rendeztek, az igehirdetőket feljelentették és börtönbe juttatták.

Misszióink érkezése

A baptista misszió *J. G. Oncken* tudomásával, egy Memel-vidéki úttörő, *Martin Kaljveit* 1862-beli látogatásával jelent meg az akkor Tiflisz nevű grúz fővárosban. A református sajtóosztály kiadta magyarul (emlékezetünk szerint még 1950 körül) az akkori Szovjetunió vezető lelkésze, *J. I. Zsitkov* könyvecskéjét az evangéliumi keresztyénekről, amelyben olvasható, hogy a cári birodalomban Tifliszben kezdtek munkálkodni a baptista hívők. Munkájuk rendkívül kemény ellenállásba ütközött. Az ortodox pópák mindenkire igyekeztek rábizonyítani a felségárulást, és ezért a legenyhébb büntetés a szibériai vagy Kaukázuson túli száműzés volt. Berlinben az 1908-ban kiadott konferenciái jelentős újszövetségi szavakat alkalmazott a szenvedő hithősökre (Zsid 11,36–38). A száműzetéssel sújtottak között létezett egy orosz ortodox szerzetesi csoport. Mélységesen elkötelezte magát egyikük, *Ny. I. Voronyin*: „Égett az Úr munkája iránti szeretettől. Vendégszerető, barátságos természete volt” – írja Zsitkov. Tőle eredezteti az ortodox orosz szerzetesek megtérését, akik Tifliszben, a Kis-Kaukázusban eredő Kura folyóban 1867-ben baptizált vezérüket nagy számban követ-

ték. Három évvel később, *V. V. Pavlov* csatlakozása után, Tifliszben a hívők száma gyorsan növekedett. Más forrásból annyit tudunk a szerzetesekről, hogy sokat böjtöltek. Olyankor nem ettek húst, csak tejtermékeket. Oroszul a tejet „moloká” szóval mondják, ezért terjedt el róluk, hogy „molokánok”. Lehet, hogy nem volt egyéb bűnük, mint a tejivás? Az ő csoportjukból származó első megtért hívők eljutottak az 5671 méteres Elbrusz- csúcs lábáig az evangéliummal. A cári hatóság az egyszerű hívőket elfogta, és keményen megbüntette. Az evangélizációt a bevett egyház és az állam elleni tudatos, romboló aknamunkának minősítették. A grúz származású, rettegett *J. V. Sztálin* „ceskistái” (titkosrendőrei) szintén így bántak el a „mihaszna szektásokkal”. A grúziai ismertetés megadja az egyik áldozat nevét: *Ilia Kandelaki*. Tízezrével hurcolták internálótáborokba, kényszermunkára az istenfélő embereket. Ideológiai okból nemcsak keresztyénekre, zsidókra, musz-limokra, boncokra, táltosokra, sámánokra mind ráhúzták az „osztályidegen” vádat, és elhurcolták őket. Esetleg úgy kerülhették el az evangéliumi keresztyének a szibériai elhurcolást, ha önként indultak az úgynevezett „szűzföldekre”, később pedig a nyersanyag-kitermelésre épülő városokba. Sok hívő édesapa csak évente egyszer-kétszer jöhetett vissza a családjához szabadságra. A kegyetlen elnyomó, Sztálin szülővárosa, Gori főterén óriási bronzszobor állt, amit csak éjjel, 2010-ben mertek a hatóságok

A görög kereszt az ortodoxia jelképe, a végekre alkalmazott rövid átmetszés viszont a grúz ortodoxokra utalás

eltüntetni.

A misszió megjelenését elemző és történelmükkel foglalkozó vezetők három forrásból eredeztették az evangéliumi ébredést a hatalmas orosz birodalomban. Egyedül a kaukázusi gyülekezeteket nevezték (1) baptistáknak. Ukrajna földművesei (2) stundisták, és a cári udvar egyik megtért főtisztje, Paskov neve után pedig a szentpétervári ágat (3) paskoviaknak („paskovci”) nevezték. Ez utóbbiak az evangéliumi keresztyének. A századfordulóra a megtérők száma, mind a száműzötteké és mind az otthon maradottaké, rendkívüli módon megsaporodott. Szibéria nagyvárosaiban óriási gyülekezetek keletkeztek. A három missziós ágazatot a

lenini forradalom győzelme után egyesíteni törekedtek, ami 1944-ben meg is történt. Sztálin halála után az ateizmusra törekvő hatalomnak meg kellett tűrnie azokat is, akik nem voltak hajlandók magukat állami ellenőrzés alá helyezni („nem-regisztráltak”). Ma az EBF legnépesebb nemzeti szövetsége az orosz.

A régi missziómunkások a XIX. század második felében, úgynevezett „angol öltönyben” prédikáltak, de ez az öltözködés idegen volt Grúziában. Az ottani emberek mind „talárban” jártak. Ez hosszú, elől bevont kerek gombos, derékban kissé karcsúsított, csuklógig ujjas öltözködés volt, és talán az ókor óta viselték mind a grúz, mind az orosz pópák. Ők fekete talárban jártak, a többi férfiak viszont fehérben. A nadrág, mellény, zakó és kalap szokatlan öltözködés elleneszenves volt a lakosság szemében. – Írja a grúz baptisták szószólója. Ugyan ki gondolná, hogy az öltözködés valaha egyháztörténelmi folyamatot

A grúz püspök és az érsek

vált ki?

A lakosság erős szálakkal kötődött a keleti szerzetességet alapító Nagy Baziliosz és naciáni Gergely emlékéhez; a későbbi Szent Ágoston, Aranyszájú Szent János (Cryzostomus) és Aquinói Szent Tamás szellemiségéhez. Őket a széles világon minden művelt keresztyén tiszteli, de a régi baptista igehirdetők soha meg sem említették a nevüket. Állítólag ezt sem vette jó néven a nép.

Változás és reform

Nem a viktoriánusok szemléletének megfelelően kapcsolják össze a kolonizációt és a külmisziót Grúziában. Európa túlsó végén az Evangéliumi Baptista Egyház önzetlen, krisztusi szemléletre törekszik. Nem akar vallási feszültségeket gerjeszteni, illetve erősíteni. Inkább vigasztalna a halálos veszélyekkel szembenező grúz társadalmat.

Azt se tételezzük föl, hogy Oroszországban vagy az egykor hozzájuk tartozó, ma függetlenné vált országokban az evangéliumi igehirdetés erőtlenné vált, a gyülekezetek fokozatosan elnéptelenednek, és ahogy nálunk egyszer kifejezték: „A százéves gyülekezetek állapota lassú agónia”. Ezt sehol nem tapasztaljuk az egykori szovjethez tartozó álla-

mokban. A moszkvai gyülekezetek száma sokszorosan többszöröződött. A szibériai gyülekezetek annak ellenére százezrekkel számolnak, hogy kivált közülük több irányzat. Ugyanez a helyzet Ukrajnában és a még délebben fekvő

A püspök és egy bárány, mely a híveket szimbolizálja

kisebb államokban, tehát Grúziában is.

Az evangéliumi gondolkodás társadalmi elfogadottsága sok részlettől függ, és a változó körülmények olykor bizonyítható javulást hozhatnak, máskor aligha. A reformokat sokat emlegették Kelet-Európában és Európa szélein egyaránt. Az utóbbi húsz év alatt az élet *más lett*, és a gyülekezet kilátásai is, de *mennyivel lett jobb* – az már igen nagyon vitatható kérdés.

Talán tíz éve, hogy egy német utazó hívő-keresztyént mélyen megrendített a Grúziában tapasztalható szegénység és nyomor. A „peresztrojka” nagy reformjai nekik nem hozott „társadalmi fordulatot”. Az utazó Németországban támogatókat szerzett a „Béthel diakonisszák” körében. Segítették az ott „Beteli centrumnak” elnevezett egészségügyi állomás létesítését. Országos hálózatot is kiépítettek. Évenkénti csoportokban vizsgáztok egészségügyi szakmunkásokat bocsátanak ki, hogy törekedjenek a meglévő lehetőségek között higiénikusabb életkörülményeket teremteni és korszerű felvilágosítást végezni. A régen természet adta kincseiről, iparáról és páratlanul bőven termelő mezőgazdaságáról ismert ország nyomorát bizonyára hatékonyan enyhítik, mégis szegényen éltek. Ennek ellenére az első érsek hófehér szakállával és főpapi ornátusával elutazott Afrikába, hogy a nyomor ottani állapotáról tájékozódjon és segítsen (!). Látogatásának híre kelt és elámult a fél világ.

Az a hír is akkor terjedt el, hogy *a grúziai baptista unió élén püspök áll*. Az egyházi hierarchiától idegenkedő baptista közösség világszerte meglepődött. Sokan azt gondolták: ez nem lehet igaz. Pedig nemhogy püspök, érsek is van a baptistának nevezett felekezet élén Grúziában, sőt az arcképe lapunkban is megjelent. A szovjet idők elnevezését megőrizték az „evangéliumi-baptista” szóösszetétel alakjában. Egy művelt, javakorában élő férfi, aki több nyelvet ismer, lett

a második püspökük. Kifejtette a véleményét arról, hogy a kaukázusi országban miért alakult át teljesen az eredeti gyülekezeti szervezet. Minden „tradíciót” megváltoztattak. Nem gátolt meg senkit, hogy egyesek azzal a nálunk is gyakran hallható elkéseredett mondattal foglalták össze nézetüket: „Minden a feje tetejére állt”. Visszatértek a még korábbi tradíciókhoz, és közös nevezőre hozták az ázsiai, afrikai és karizmatikus tradíciókat. A nyugat-európai protestánsok egyszerűségét az ortodoxia színpompájával cserélték fel. Amikor a grúziai reformot bejelentették, az első főpap, *Malkhaz Songulashvili* a talárt felvéve lépett a terembe. Egyesek hevesen tiltakoztak, és elhagyták a konferenciát.

A Bibliából hivatkoztak az egykori presbiter, az „*episkopos*” és a „*diakonos*” hivatalára. Az egyetlen cél *a gyülekezeti taglétszám remélt növekedése*. Mondhatjuk, ez sikerült is, mivel a tbiliszi (Grúzia fővárosa, régi nevén Tiflisz) gyülekezet rövid néhány év alatt legalább háromszorosára nőtt, jelenleg 600 fő az állandó látogatók száma. A nagy áttörés vagy ébredés azonban még várat magára. A püspök keze írásával bizonyítja, hogy a változtatások célja: legyen nyitott az Evangéliumi Baptista Egyház valamennyi keresztyén tradíció előtt. Az alapelveket kövesse, és ne csak azokat a jellegzetességeket, amelyekkel a baptista misszió eddig jellemezhető volt! Túl sok a különbség, az eltérés, a Biblia autoritása, az állam és az egyház szétválasztása, az istentiszteleti rend, a papi szolgálat rendje, a gyülekezeti önrendelkezés joga tekintetében. *Szintézist hoztak létre*, hogy valamennyi egyházból elfogadható legyen az, amit a gyülekezetben látnak és hallanak a betérők. Nem szabad egyetlen egyháznak sem elfelejtkeznie arról, hogy Krisztus testének oszthatatlan része minden gyülekezet – hangsúlyozzák.

A Kaukázus párhuzamos hegygerincei között németek által meghonosított gyülekezetekben bűnnek tartották a bor fogyasztását, a vidám táncos szórakozást, de ezt a tilalmat a grúzok szintén ellenezték. A völgyben bőséges volt a gyümölcsstermés. Máig világhírű a grúziai szőlő- és gyümölcskertészet. (A „Georgia” elnevezés erre is utal.) Szüreteléskor a grúzok népi táncokkal ünnepelnek. Aki vendéget hív és nem tesz bort az asztalra, az nem szívélyes vendéglátó. Jézus Krisztus a saját népének menyegzői szokásait nem utasította el a galileai Kánában. Miért vetették el a baptisták a grúzok kulturális és társadalmi szokásait? – kérdi

Máig világhírű a grúziai szőlő- és gyümölcskertészet. A mai, Európában ismeretes szőlő a vadszőlőből származik, ami eredetileg a Kaszpi-tenger vidékein volt honos.

írásában a mai grúz püspök.

Ilia Osephashvili püspök minden keresztyén irányzat felé nyitott. A válasra, más egyházra elítélő megjegyzés soha nem hangzik. Amit csak meg bírtak magyarázni a Szentírás alapján, egyeztettek, és behoztak a gyülekezeti életbe. Pontosabban kerülük a „gyülekezet” szót, és tudatosan az „egyházat” használják. Nem maradhatott ki sem az ortodoxia, sem a nyugati egyház, de a XVI. század reformmozgalma sem. A nagy összenyitást az sem gátolta, hogy némely gyakorlat egy közösségen belül jelentős ellentmondásokkal küszködik. A falakon a szentek képei láthatók, a liturgia az ortodox mise hangulatát idézi zsolozsmákkal, böjtöléssel, nemzeti és ortodox ünnepekkel, az egyházi tradíciók minden előforduló árnyalatával és részletével. Tiszteletben részesülnek Mária és a szentek. Ezzel nem egyeztethető a protestantizmus. Mégis megtalálható a

gyülekezetek faliképein a szentek és Mária a gyermek Jézussal a karján. Hadd vonzódjanak az emberek a gyülekezetbe, és jussanak lelki békességre! Talán öt-hat éve elhatározták azt is a grúziai baptisták, hogy bevezetik a papi öltözetet. Már említettük, hogy a nagy reformok bevezetése napján a konferencián botrány támadt, de a reformisták olyan igehelyek textuáriumát adták ki, ahol a célul kitűzött témákat minden egyes hívő naponként olvashatta és tanulmányozhatta. Ennek hatására elfogadták a háromféle fekete, papi viselet bevezetését. A mai lelkészek ruhái és személyes megjelenésük olyan, akár a pópáké. A tervezett és remélt társadalmi elfogadottságra azonban úgy tűnik, várniuk kell még.

A kerek, fehér papi ingnyak a legegyszerűbb és kötelező viselet. Ünneplőt kell ölteni az istentiszteletekre. A püspöki ruházathoz ortodox főveg tartozik, amelyen lila alapon egyenlő szárú (görög) kereszt látható, és a négy végét egy kis

Georgia (Grúzia) gyönyörű tájai

A georgiaiak saját nyelvükön országukat Szakartvelónak, önmagukat kartvelinek, magyarul mondvá kartvéleknek nevezik

merőleges vonalkával metszették. A pópák fenséges pózt öltenek magukra, és most már a prédikátorok hasonlóan viselkednek. A főpásztori rangot hatalmas aranykereszt, püspöki pásztorbot és aranygyűrű jelzi. Ezt viszont csak kivételesen viselik. A két szín alatti úrvacsorához díszes arany kelyhet és a kenyérhez remekművű tányérkát használnak. Senkit sem utasítanak el a szent jegyeiktől, mert azt tartják, hogy az emberek az „Úr asztalának”, és nem az egyháznak a vendégei. Ilia Osephashvili püspök reformja segíti ezzel a misszió hatékonyságát.

Tapasztalatok

A németországi testvéreket meghívták egy húsvét előtti este kezdődő hatalmas, kora reggelig tartó ünnepségre. Felkerekedtek és kimentek éjfél előtt egy hegyre éneklés, zene, gyertyafény mellett dicsőítő táncsal, hogy ott várják meg a húsvéti napfelkeltét. Korán reggeliztek, majd az úri szent vacsorában részesültek. Mindenki valósággal úszott a túláradó örömben, és a vidámság szinte elsodorta a résztvevőket. A németek megjegyezték, hogy milyen életerős a grúz lelki közösség, nem olyan fonnyadt, száraz, merev, mint otthon az övék. Közben egy súlyos sérülést szenvedő beteg gyógyulásáért is imádkoztak. A jelen lévő nyugati orvosok egyike helikopterrel, repülővel saját hazájába szállította a sérültet. Mindenki biztos volt a gyógyulásban, és abban is, hogy az egyébként nem vallásos érzelmű ikonfaragó művész megtér. Múlt az idő, és egyszer súlyos töréseiből gyógyultan hazatért a művész, de esze ágában sem volt csatlakozni a gyülekezethez. Megmondta, hogy neki

Háború Grúziában 2008 augusztusában – Orosz tankok

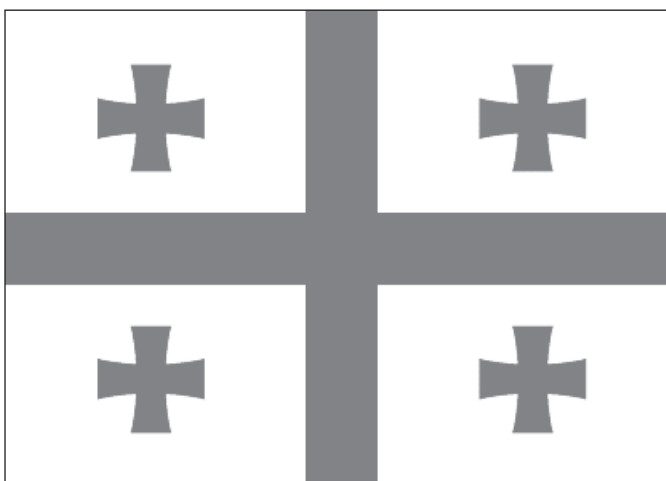
Forrás: Internet

ortodoxnak kell maradnia, mivel ott sokkal több ikont és szobrot tud majd értékesíteni, mint a baptistáknál. Így hát maradt, és azóta sem látta senki a gyülekezetben.

A húsvéti ünneplés, az evangélium feltámadásról megírt eseményéből vezették le azt a nézetet, hogy a közösségnek nagyobb tiszteletben kell tartaniuk a női nemet, beleértve a gyülekezeti szolgálatokat is. Hiszen a feltámadott Jézus Krisztus megjelenhetett volna bármelyik tanítványának, mint ahogy később meg is tette, de először asszonyok látták őt (Lk 24,10–11). Más újszövetségi helyek bizonyítására szintén hivatkoznak, ahol nők hirdették az ígét vagy szolgáltak a gyülekezetben.

A böjtölés, a kenetek alkalmazása, az eddig hangsúlyos fő liturgiai eseményt, a keresztség és a bemeztetés problematikáját is érinti a reform. Az ortodox egyház kereszteléskor a kicsinyeket egy nagy edény vízbe többször bemezteti, miközben egyenként mondják a Háromság személyeit: „Az Atya, Fiú és a Szentlélek nevében”. A gyermekek nem picinyek, és az ismertetés sem mondja meg határozottan, hogy hány éves a gyermek, amikor bármelyikük képes legalább egyetlen szóval kifejezni, hogy hisz. Másrészt a bemeztetés, mint fizikai cselekmény végrehajtása nem garancia a hitre jutás mellett. Nem is érvelnek az iratok a személyes élő hit és az Isten ismerete mellett, bár az információ *a bemeztetés szertartását* említi pontosan, és nem a *keresztséget*.

A grúz Evangéliumi Baptista Egyház tagja az Európai Baptista Szövetségnek (EBF). Miután a legújabb statisztikai adatokhoz nem hasonlíthatjuk az utolsó, egykori Szovjetunióból származó számokat, változást, illetve jelentős növekedést nem tudunk regisztrálni.

A grúz nemzeti zászló (fehér alapon piros rajzolattal)

A *Békehírnökben* beszámoló jelent meg a 2008-as orosz és grúz katonai konfliktus utáni állapotokról. A cikk elsősorban a segítyezést kívánta kezdeményezni, ennél fogva csak szűk látószögben szemlélteti a missziós állapotokat. Mindene-setre ez annyit bizonyít, hogy az orosz hívők készek testvéri támogatást nyújtani grúz testvéreiknek. Nem a

gyűlölet, hanem a segítőkész szeretet érezhető a beszámoló soraiból (Békehírnök, 2008. szeptember 28. 318. old.).

Elájult nőt támogatnak a grúziai Goriban augusztus 11-én. Ezen a napon folytatódott a harcok a grúz és az orosz hadsereg között
Forrás: Kisalföld

Ez a rövid ismertetés a grúz evangéliumi baptisták reformjait korántsem merítette ki, de ennyiből is látható, milyen roppant széles körben hat a változások sürgetése azzal az egyetlen céllal, hogy kiváltsuk az érdeklődést. Előbb-utóbb döntést kell hozni olyan kérdésekben, mint amilyenek az egykori „limai dokumentumban” felvetődtek. A hatékonyság tömegekben kifejezhető igénye kétségtelenül mindenkit ösztönöz, de engedményeket is követel, és terelget a keresztyén egység felé, jelentős kompromisszumok által. Mióta lefékeződött az ökumenikus mozgalom világszerte, azóta egyesek kijelentik: „*A keresztyén egység létrejön, nem azért, mert mi akarjuk, hanem azért, mert Jézus Krisztus akarja*” (Jn 17,21). Csakhogy milyen értékek változása árán? Annyi máris látható, hogy sok olyan értéket kell feladnia a gyülekezetnek az alkun, amilyenekért szellemi elődeink inkább az életükről mondtak le. Persze könnyebbé válik a lemondás, ha már nem is gondolunk rájuk, akik ilyen hatalmas áldozatra képesek voltak Krisztusért. Más szempont a változtatás mindenáron, és más a misszióknak identitásának megőrzése.

E néhány hasábról semmiként nem kívánom az ismertetett részleteket sem népszerűsíteni, sem cáfolni, csupán bemutatni egy kuriozitást, aminek néhány motívuma velünk és köztünk is él. Úgy tűnik, minden reform, változás, nyitás a remélt siker érdekében Grúziában hetvenkét gyülekezetet tarthat nyilván az Evangéliumi Baptista Egyház keretében, 5000-es taglétszámmal. A pappai, püspökei nincsenek teljes biztonságban, és a társadalmi elfogadottság javulásának mértékét még bőven lehetne tárgyalgatni, értékelni. Az első érseket ugyanis egy külföldi útján elfogták és börtönbe vetették. Ilia püspök azonban reménykedik, hogy *a teljes egyházi nyitottság meghozza a békét Grúziában*. Örömmel informálja a külföldről érkező szerkesztőket, és újságolja nekik, milyen a reformok utáni egyház arculata náluk, és szívesen kommentálja álláspontjukat az esetleges vitákon.

Dr. Mészáros Kálmán

Bocsánatot kértek...

Bocsánatot kértek a lutheránusok a hitvalló felnőtteket keresztelő/bemerítő protestáns mozgalmak mai képviselőitől

A Magyarországi Evangélikus Egyház országos hetilapjában az alábbi híradás jelent meg: „Mint ismeretes, a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) július 20–27. között Stuttgartban lezajlott tizenegyedik világgyűlése több jelentős határozatot hozott. Ezek egyike volt az egyháztörténeti fontosságú bocsánatkérés a mennonitáktól, illetőleg általában is az újrakeresztelőktől és a csak felnőttkeresztiséget valló, baptista jellegű keresztyénektől. Valóban egyháztörténeti jelentőségű lépés ez, hiszen a nagygyűlés a világ lutheránusságának ma már hetvenmillió tagot számláló közössége nevében gyakorolt bűnbánatot az 1521-től elkövetett elvi és gyakorlati bűnökért. Így az 1521. esztendő követő években véghezvitt azon kivégzések miatt is, amelyeknek (nálunk sokan nem is tudtak erről) több száz, egyesek szerint két és fél ezer Krisztus-hívő esett áldozatul. Röviden: ezzel a lépéssel az LVSZ átlépte fél évezredes árnyékát, és lehetővé tette az úgynevezett radikális reformáció híveivel (anabaptistákkal, baptistákkal, „kisegyházakkal”, „szabadegyházakkal” és más hasonló jellegű keresztyén csoportokkal) folytatandó párbeszédet.”¹

A Lutheránus Világszövetség történelmi jelentőségű bocsánatkéréséről egyházunk hetilapja, a *Békehírnök* is beszámolt.² A következőkben megpróbáljuk a történelmi hátteret megvilágítani, a reformáció óta eltelt küzdelmes időszak fontosabb állomásait fölidézni, és a történelmi megbéküléshez vezető út részleteit ismertetni és elemezni.

A reformáció harmadik, radikális szárnyához tartozó anabaptista mozgalom egy sokszínű irányzat volt a Luther Márton által 1517-ben kirobantott hitújítás korában. A Wittenbergben élő, korábbi Ágoston-rendi szerzetes a Szentírás tanulmányozása és tanítása közben több új felismerésre jutott a korabeli egyház addig tévesen értelmezett dogmatikai kérdéseiben és gyakorlatában. Kezdetben Luther maga is radikális nézeteket képviselt a keresztség és az úrvacsora tanának téves értelmezésével szemben, és igyekezett a Biblia eredeti tanításához, valamint az ősegyház gyakorlatához visszatérni, és a felismert igazságokat az egyházban ismét helyreállítani.

Számunkra baptista hívőknek különösen a hitvalló bemerítés kérdésében megfogalmazott látása figyelemreméltó. Kevesen tudják még Luther mai követői közül is, hogy reformátoruk valaha milyen markáns véleményt hangoztatott a csecsemőkeresztelés gyakorlatával szemben, illetve a hitvalló felnőttek bemerítésének ismételt bevezetésével kapcsolatban:

„A keresztség senkinek nem segít, nem is részesülhet benne más, csak aki saját magáért hisz, és saját hite nélkül senkit nem szabad megkeresztelni. Ha pedig nem tudjuk bizonyítani, hogy a fiatal gyermekek maguk is képesek hinni, és hogy van saját hitük, akkor az én igaz tanácsom és ítéletem az, hogy egyenesen álljunk el a csecsemőkeresztéstől – minél

előbb, annál jobb –, és ne merészeljünk többé egy gyermeket sem megkeresztelni, hogy ilyen balgasággal és szemfényvesztéssel, melynek semmi alapja nincs, Istennek felmagasztalt méltóságát ne gúnyoljuk és ne káromoljuk...”³ A fenti állítását Luther egy másik írásában még a következőkkel erősíti meg: „Ez okból jobban szeretném, ha a megkeresztelendőket egészen a vízbe merítenék, amint ezt az ige mondja, és a titok jelenti... aminthogy kétségkívül Krisztus is így szerezte azt.”⁴

Meg kell jegyeznünk, hogy a reformátor előbb idézett bátor kijelentései még abban az időben születtek, mielőtt a Wormsban megtartott birodalmi gyűlésen (1521) halált megvető bátorsággal ki nem jelentette: „Itt állok, másként nem tehetek. Isten engem úgy segítjen!” Amíg Luther Wartburg várában egyéves börtönbüntetését töltötte és titkos cellájában a világtól elzárva a Szentírás fordításán dolgozott, forradalmi hullám söpört végig Németországon. Különösen a létminimum alatt élő parasztság és a városok elszegényedett polgárai csatlakoztak a Luther által elindított reformmozgalom zászlaja alá.

Luther szerepéről az evangélikusok hetilapja a következőképpen nyilatkozik: „A 16. század első évtizedeinek zűrzavaros világában Luther Márton keskeny úton akart járni. Egyszerű menteni akarta az egyház értékeit. Próbálta megőrizni az első ezeröttszáz év kincseit, megtartani a folyamatosságot mind a keleti, mind a nyugati keresztyénséggel. Másfelől félt a radikális balszárnyak nevezhető »rajongóktól«, akik az egyház reformációjából revolúciót formáltak, olyan forradalmat, amely robbanásszerűen rombolja mind az egyház tekintélyét, mind a szociális igazságtalanságokat. Luther tehát kétfelől küzdelemre kényszerült, amely lényegében az 1520-as évek elején kezdődött, és az akkori status quo védelmezését szolgálta.”⁵

A Luther általa elindított reformációs mozgalom 1525-re már olyan mértékben radikalizálódott és vált kezelhetetlenné, hogy bizonyos hitvallási kérdésekben (mint például a csecsemőkeresztelés ügyében) és az egyházstruktúra bibliai alapokra helyezése kérdésében a nagy reformátornak időközben kompromisszumokat kellett kötnie, és egyes korábbi tanításait át kellett értékelnie.

A lutheránus elemző erről a következőket írja: „A teológiai különbségek éleződése a korabeli társadalmi feszültségekkel is kapcsolatban volt. Mindez az akkor használt durva nyelvezetben, a kegyetlen ítélkezésben is megmutatkozott. A vita az újrakeresztelőkkel szemben talán a gyermekkeresztelés teljes elvetésének kérdésével kezdődött, de a nézetkülönbség olyan állapotokat szült, amelyeket jól mutat még az Ágostai hitvallás különben szelídnek mondott stílusa is. Kemény szavak hangzanak el és kerülnek hitvallási szövegekbe is.”⁶

Erre a cikk szerzője konkrét példát említ és véleményt is alkot: „A VI. hitcikkelyben a gyermekkeresztelés érvénytelení-

tése ellen, vagy a felnőtt-, hívőkeresztelés egyedüli formája ellen hasonló kifejezésekkel harcolnak reformátoraink. A IX. cikkely támadja a gyermekek keresztelés nélküli üdvösségét. A XII. cikkely a keresztség után elérhető tökéletesség ellen mond kemény szavakat, és tagadja, hogy a Szentlélekkel tökéletes keresztyének lehetünk életünk során... Ha innen nézzük hitvallásunkat, büszkeség, gőg, magabiztosság érezhető, amelyet az ellenfelek kárhoztattak, sőt sértésnek tartottak.”⁷⁷

Ahhoz, hogy Luther az addig elért reformokat megvédje 1525 áprilisától az erőszak eszközához nyúlt. A hozzá hű német fejedelmek katonai beavatkozását kellett kérnie a forradalmi megmozdulások fegyveres leverésére. Míg Luther fő ellenfele, a radikálisok élére álló Münzer Tamás – aki egyébként sohasem volt anabaptista – nyílt ellenállásra buzdított, a svájci, Bibliához hű, „pacifista” elveket valló anabaptisták elutasították az erőszak minden fajtáját.

A zürichi anabaptisták később ugyancsak vértanúvá vált vezetői, Grébel Konrád és Mantz Félix már jóval korábban, 1524. szeptember 5-én kelt levelükben figyelmeztették Münzer Tamást a következőképpen: „Az evangéliumot és annak vallóit nem szabad karddal megvédelmezni, ahogyan... te vélekedel... Komolyan fáradozz és buzgólkodj azon, hogy csak isteni igét hirdess... és vess el... minden emberi törekvést, szokást és véleményt... még a magadét is! Az igazak juhok a farkasok között, áldozati bárányok: szorongatásban és szükségben ők nem használhatják az e világi kardot, háborúskodniuk nem szabad, mert az ember megölése tilos.”⁷⁸

Luther Márton viszont a protestáns fejedelmek által vezetett nemesi hadsereget a következő szavakkal mozgósította Münzer Tamás és követői ellen, kegyetlen leszámolást követelve tőlük: „Aprúsátok, szúrjátok, fojtsátok és vágjátok őket, nyíltan és titokban, ahol éritek, és arra kell gondolnotok, hogy nincs mérgezőbb valami, mint egy lázadó ember... Agyon kell verni, mint a veszett kutyát! Ha nem ütöd agyon, akkor ő ver agyon téged és egy egész országot... Ezért nem szabad most elernyedni... Itt nem lehet szó sem türelemről, sem irgalomról, a pallósnak és a haragnak az ideje ez, nem pedig a kegyelemnek ideje... Aki a felsőbbiségért ontja vérét, az igazi vértanú Isten előtt... Aki pedig a parasztok oldalán pusztul el, az örökké égni fog a pokolban... Üssétek, vágjátok, döfjétek, fojtsátok, ahol csak tudjátok, még ha belevesztek is, ne bánjátok... Mert az isteni ige és parancs engedelmisségében haltok meg és a szeretet szolgálatában, hogy megmentsétek felebarátokat a pokoltól és az ördög bandáitól.”⁷⁹ Luther később sem érzett lelkiismeret-furdalást: „Én ütöttem agyon a felkelő parasztokat, mert én mondtam, hogy agyon kell őket ütni. Vérük mind az én kezemen szárad!”⁸⁰

Ezen korabeli nyilatkozatok és szomorú események ismeretében értjük meg igazán a mostani bocsánatkérés történelmi jelentőségét. A Stuttgartban elfogadott nyilatkozat szövegében az áll, hogy az evangélikusok sokáig cipelték súlyos örökségként azt a lelki terhet, hogy kegyetlenül üldözték az anabaptistákat. Különösen azt tartották sérelmezhetőnek, hogy maguk az első reformátorok – Luther Márton és reformátortársai, többek között *Philipp Melancthon* – teológiailag is támogatták az újrakeresztelők brutális üldözését, megkínzását és kivégzését. Emiatt a Lutheránus Világszövetség mély sajnálatát fejezte ki a stuttgarti világgyűlésen, nyíltan bűnként vallva meg ezeket a súlyos vétkeket. Megbánásukat és sajnálatukat fejezve ki az anabaptisták mai utódai, a mennoniták, baptisták és más

szabad evangéliumi egyházak tagjai felé a következő szavakkal:

„Istenbe vetett bizalommal kérjük az Urat, aki Jézus Kirsztusban megbékélt a világgal, és kérjük mennonita testvéreinket is, hogy bocsássonak meg a szenvedésükért, amiket elődeink a XVI. században az újrakeresztelőknek okoztak. Kérjük, felejtsek el vagy ignorálják a következő évszázadok üldözéseit is, az újrakeresztelők minden meg nem engedhető, rossz irányba vezető és sértő bemutatását, amelyeket lutheránus szerzők mind a mai napig tudományos vagy nem tudományos formában terjesztettek róluk.”⁸¹

Az Lutheránus Világszövetség stuttgarti világgyűlése arra is kötelezettséget vállalt, hogy az evangélikus hitvallásokat az egyházi intézményekben ezentúl már ezzel a kitételrel együtt fogják oktatni. Emellett arra is elkötelezték magukat az evangélikus világegyház tagszövetségei, hogy mindenütt hangsúlyozni fogják azt a tényt, hogy az állami erőszak vallási meggyőződések visszavonásának kényszerítésére nem alkalmazható. A vallás- és lelkiismereti szabadságot minden politikai rendszerben meg kell őrizni.

Mindezek után mi magyarországi baptisták is nagyra értékeljük evangélikus testvéreink bátor tettét, és örömmel vesszük azokat a jelzéseket, amelyek a további testvéri közeledés irányába mutatnak. Így tekintünk nagy figyelemmel azokra a megnyilatkozásokra, amelyek a krisztusi alázat és szeretet gyakorlatban is megtapasztalható lelkületéből fakadnak, amit a következő sorokból is kiolvashatunk:

„A történelmi egyházaknak le kell mondaniuk vélt felsőbbrendűségükről, büszkeségükről, gőgjükről, és újra kell gondolniuk kapcsolatukat a Krisztus-hitet életükben is konzekvensen komolyan vevő szabadegyházi tagokkal. Meg kell becsülni értékeiket, és keresni kell velük a kapcsolatfelvételt! Át kell lépniük az árnyékukat a protestantizmusban! Ötszázéves árnyék ez, de a 21. században végre nyitni kell a mennonitákhoz hasonló baptista és más – azelőtt szakadár közösségeknek is nevezett – gyülekezetek irányába... Ötszáz évig mind az evangélikus egyházak, mind a szabadkeresztények mindig az árnyékukkal együtt látták egymást. Az LVSZ most – Isten kegyelmének napja alatt – árnyék nélkül mert és tudott önmagára és vélt ellenfeleire tekinteni. Egy történelmi egyház szánta el magát nagy lépésre: bevallotta bűneit, bocsánatot kért és baráti kezet nyújtott.”⁸²

Mit felelhetnénk mi a sok ezer mártírrá vált vértanú anabaptista hitelődünk nevében erre a megrendítő testvéri gesztusra? Mi lehet a viszontlépés erre a bocsánatot kérő, baráti kéznyújtásra? Mit tehetnénk mi, egy üldözött mártír nemzedék késői utódai, magyar és más nemzetiségű, különböző földrészekben és országokban élő, üldözött és mégis megbékélt baptisták? Mi lehetne a válasza a mintegy 800 millió tagot számláló, felnőtt hitvalló-bemérintést gyakorló, különböző felekezetekben élő, szabad evangéliumi protestáns hitű keresztyének, e nem várt, mégis közel 500 éve ki nem mondott bocsánatot kérő, töredelmes mondatokra? Igen, 70x7-szer is megbocsátunk, mert Krisztus is így tette és ezt tanította. Igen, mi is kezet nyújtunk, és testvéri ölelésre tárjuk karjainkat. Igen, mert így kell tennünk, ha Megváltónk parancsát komolyan akarjuk venni, aki azt mondta: „Új parancsolatot adok nektek, hogy szeressétek egymást: ahogyan én szerettelek titeket, ti is úgy szeressétek egymást!”
(Folytatás a 44. oldalon)

M É C S E S A T E I G É D

Dr. Matus István

Te pedig... idővel megtérvén...

A stressz megelőzése és kezelése (2.)

„Ne nyugtalankodjék a ti szívetek, se ne féljen!” (Jn 14,27b)

„...az emberek elhalnak a félelem miatt...” (Lk 21,26)

A stresszmegküzdési és -túlélési stratégiákban, ezek szemléleti háttérében – ami markánsan új és korszerű –, az emberi személyiség egészes megközelítése figyelhető meg. Fő stratégiai célkitűzés az egészséges életmód és minőségi élet rehabilitációja, mégpedig az istenfélelem és a hiteles jellemfejlődés háttérén. Fontos megállapítás az, hogy az emberi élet hitelessége nem választható külön a „hogyan élünk?” kérdéskörétől, azaz az emberi életmód és életvitel mibenlététől. Bölcs Salamon mondta: „és semmi sincs új dolog a nap alatt” (Préd 1,9). Vagy a népi bölcsesség szerint: *Minden új egy elfelejtett régi.*

Témafelvilantásként érdemes az alábbi idézetet elgondolkodni. Selye János szerint: „A racionális értelem korában szinte megörvendeztet, ha az emberi magatartást nevelő vallási és bölcséleti doktrínáknak tudományosan feltárható biológiai igazságok az alapjai.”

Egy keleti mondás szerint „A bölcsesség a megkülönböztetés képessége”. Az ókori héber nyelv szemlélete ennél tovább megy: „A bölcsesség a jó és a rossz megkülönböztetésének, és a jó választani tudásának a képessége.” (Hokma). Kérdés, szeretnénk-e ilyen értelemben, ilyen logika mentén „bölcsek” lenni?

Egy neves életmódkutató szerint: *Mivel az értelem és a lélek a test által nyilatkozik meg, a szellemi és lelki nagymértékben függ a testi erőttől és tevékenységtől. Mindaz, ami előmozdítja a testi egészséget, elősegíti az erős elme és a jól kiegyensúlyozott jellem fejlődését is. Ezért az egészségünket épp olyan hűségesen kell őriznünk, mint jellemünket.*

Mivel az értelem és a lélek a test által nyilatkozik meg, a szellemi és lelki nagymértékben függ a testi erőttől és tevékenységtől. Mindaz, ami előmozdítja a testi egészséget, elősegíti az erős elme és a jól kiegyensúlyozott jellem fejlődését is. Ezért az egészségünket épp olyan hűségesen kell őriznünk, mint jellemünket. Mindent törvény szabályoz. A szervezetünket irányító törvényeket beírta Isten az idegrend-szerünkbe, izmainkba és testünk rostjaiba. Az eddigiekénél sokkal több figyelmet kell fordítanunk az egészségtan alapelveire, a helyes életvitel, az étrend, a testgyakorlás területeire.

Mindent törvény szabályoz. A szervezetünket irányító törvényeket beírta Isten az idegrendszerünkbe, izmainkba és testünk rostjaiba. Az eddigiekénél sokkal több figyelmet kell fordítanunk az egészségtan alapelveire, a helyes életvitel, az étrend, a testgyakorlás területeire.

Az életmód főbb területeivel foglalkozik ez a tanulmány, legalábbis gondolatfelvilantások szintjén, mivel felbecsülhetetlen jelentőségük van a testi-lelki egészségünk és a stressz kontrollálásában. „Az Egészségügyi Világszervezet állította már hosszú évekkkel ezelőtt:

„2000-re a világ lényegileg valamennyi országában alapvető egészségügyi problémaként jelennek meg a szív- és érrendszeri betegségek és a rák. Megelőzésük vagy visszaszorításuk társadalmi felelősség, és gazdaságilag is szükségessé vált.”

„A fejlődő országokban az életmóddal összefüggő betegségek (az étrendet, alkoholfogyasztást, dohányzást és a fizikai aktivitás szintjét is beleértve) szolgáltatnak magyarázatot a legtöbb megbetegedésre és elhalálásra.”

Az Egészségügyi Világszervezet tehát azt állítja máig érvényesen, hogy egy alapvető fontosságú megelőzési programra van szükség. Tennünk kell valamit, még mielőtt kitér a járvány. A szívkoszorúér-megbetegedés kockázatát 90, a rák kockázatát 80%-kal lehet csökkenteni.

„Az akarat helyes gyakorlása révén teljes életmódváltozás vihető végbe. Az uralkodó hatalom az emberi természetben a döntés, a választás hatalma. Minden az akarat helyes működésétől függ. Ha ezen képviselt módszerek alkalmazása mellett döntünk, életünkben a betegségek nemcsak megelőzhetők, de sok esetben az elvesztett egészség is visszanyerhető.”

A legújabb kutatások új eszközöket adtak a kezünkbe, hogy egészségesek maradjunk, és teljes értékű életet éljünk. A helyes táplálkozással, új életmóddal, a dohányzás és más vegyi anyagokkal való érintkezés elkerülésével minden képzeltet felülmúló életerőre tehetünk szert. Ez Selye János Nobel-díjas tudós véleménye is. Még a szívbetegség és a rák is drámai módon befolyásolható a táplálékunkkal és az életmódunkkal (dr. J. A. Scharffenberg táplálkozástudományi tan-székének professzora).

Gyakran elcsodálkozunk azon, miért fordítanak az emberek több figyelmet az autójukra, mint a saját szervezetükre. Aligha találkozunk olyan emberrel, aki azt mondta volna:

Hazánkban is a szív- és érrendszeri betegségek tehetők felelőssé a halálozás 50 százalékáért

„Istennek terve van arra, hogy mikor kell az autómnak tönkremennie, nem kell aggodalmaskodnom emiatt. Nincs szükség arra, hogy átvizsgáltassam, hogy olajat cseréltessek, vagy bármi miatt szervizbe vigyem, és nem számít, hogy milyen típusú benzint használok.” Egyértelmű számunkra, hogy autónk hosszabb élettartama és üzembiztonsága érdekében szükség van a megfelelő gondoskodásra. Mikor látjuk be, hogy „karbantartásra” a testünknek is szüksége van, s a megfelelő gondoskodás hosszabb élettartamot és jobb „működési feltételeket” biztosít?

Melyek a halál alapvető okai? Mi okozza a súlyos betegségeket – a szívrohamot, az agyvérzést –, amelyek következtében beállhat a halál? Két kutató, *McGinnis* és *Foege* nemrég elemezte, melyek az amerikaiak halálának alapvető okai. Megállapításaikat a *Journal of the American Medical Association*-ben tették közzé.

Tíz vezető halálok:

1. Szív- és érrendszeri megbetegedés
 2. Rák
 3. Krónikus tüdőbaj
 4. Balesetek
 5. Tüdőgyulladásal járó influenza
 6. Cukorbetegség
 7. HIV/AIDS
 8. Öngyilkosság
 9. Májcirrózis
 10. Veseelégtelenség
- („Tízcsapás” az Egyesült Államokban, 1995)

1. A tizből kilenc vezető halálozási ok döntően az életmóddal kapcsolatos. Amit beviszünk a szervezetünkbe, és amit teszünk a testünkkel. Mindazonáltal az adatok azt mutatják,

hogy az idő előtti halálozások száma országunkban drámai módon lecsökkenne, ha az emberek hajlandóak lennének egészségesebben élni, és minden káros életmódbeli tényezőt, életvitelt egészségesebbekkel helyettesítenének.

Ennek az idő előtt bekövetkező halálozások terén megmutatkozó csökkenésen túl is lennének áldásos következményei.

2. *Javulna az élet minősége*, mivel a betegségek bármely életkorban kevésbé gyakran sújthatnának le ránk.

Nap mint nap hozunk olyan döntéseket, amelyek hatással vannak életünkre és egészségünkre. Lehet, hogy nem követünk el öngyilkosságot egy rossz pillanatunkban, de naponta káros anyagok sokaságát visszük be szervezetünkbe, amelyek idő előtti halált okoznak, vagy lerontják életünk minőségét.

Mára a tudományos kutatások megerősítették, hogy a halált okozó betegségek legtöbbje megelőzhető.

C. Everett Koop MDScD, az Egyesült Államok korábbi tiszti főorvosa készítette el az első tiszti főorvosi beszámolót a táplálkozás és az egészség viszonyáról 1988-ban (*Surgeon General's Report on Nutrition and Health*), amely a tudományos irodalom teljes áttekintésén alapult. Arra a következtetésre jutott, hogy „a táplálkozásban megnyilvánuló túlzások, mértéktelenségek és kiegyensúlyozatlanságok jelentősen hozzájárulnak a vezető nyolc halálos betegség kialakulásához”.

Melyek azok az életmódbeli tényezők, amelyek hozzásegítenek bennünket, hogy hosszabb és minőségi életet élhessünk? *Dr. Nedra Belloc* és *dr. Lester Breslow* az első kutatók között voltak, akik meggyőző válasszal álltak elő. Ezek rendre: (1) Ha hét-nyolc órát alszunk, (2) ha nem eszünk étkezések között, (3) ha rendszeresen reggelizünk, (4) ha vigyázunk testsúlyunkra, (5) ha rendszeresen mozgunk, (6) ha csak keveset vagy egyáltalán nem iszunk alkoholt, (7) ha nem dohányzunk.

W. C. Willet, a Harvard Orvostudományi Egyetem táplálkozástudományi tanszékéről azt állítja: „Az epidemiológiai (járványtani) bizonyítékokból származó egyik világos következtetés az, hogy az Egyesült Államokban sokan az optimálisnál rosszabb étrenden élnek, és hogy a betegségmegelőzés szempontjából nélkülözhetetlenül fontos az étrend megjobbítása”.

Belloc és *Breslow* e szavakkal összegezték megállapításaikat: „Ezek az adatok egybecsengenek az elgondolással..., hogy az egész életen át tartó életmódbeli jó szokások jó egészséget teremtenek, és a viszonylagosan jó fizikai egészségállapot időszakát várhatóan kb. harminc évvel megnövelik.”

A helyes életmódelvek követése és az egészség elérése iránti vágy nem új keletű. Sok évszázaddal ezelőtt Izraelnek Isten ígéretet tett, amelyet fel is jegyeztek a Bibliában: „Ha a te Uradnak, Istenednek szavára hűségesen hallgatsz, és azt cselekszed, ami kedves az ő szemei előtt, és figyelmezel az ő parancsolataira, és megtartod minden rendelését, egyet sem

bocsátok reád ama betegségek közül, amelyeket Egyiptomra bocsátottam, mert én vagyok az Úr, a te gyógyítód” (2Móz 15,26).

Néhány alapelvről, életmódtényezőről példák, tudományosan feltárt bizonyítékok:

A testmozgás

Egy nyomós okkal több a testmozgásra: amellett, hogy kalóriát égetünk, a testmozgás a neuronok érzékenységét is visszaállítja, melyek szerepet játszanak a jóllakottságérzet irányításában. Ez kisebb mennyiségű táplálékbevitelt, tehát súlycsökkenést eredményez. Ez a felfedezés reményt adhat a lakosság több mint negyven százalékának, akik súlyproblémákkal és elhízással küzdenek.

A testmozgás csökkenti a genetikai elhízás kockázatát

Ajánlat: a testmozgás csökkenti a genetikai elhízás kockázatát. Nincs mellékhatása. A testmozgás-terápia a depresszió kezelésére is alkalmas. Agyunk is meghálálja a rendszeres testmozgást.

Az elhízás növekedése a legfontosabb klinikai-epidemiológiai jelenségek egyikévé vált. Az olyan tényezők, mint az étkezési szokások megváltozása és az ülő életmód együttesen szerepet játszanak a betegség elterjedésében. Feltételezik, hogy a túlzott zsírfogyasztás meghibásodást okozhat a neuronok által közvetített jelekben, melyek a jóllakottságérzetért felelősek az agy hipotalamusz részében. Ezek a hibák konrollálatlan ételbevitelhez és elhízáshoz vezethetnek.

Az elhízott rágcsálóknál a testmozgás után jóllakottságérzést mutattak a hipotalamuszi neuronokban, és

csökkentették az ételbevitelt. „Az elhízott állatoknál a testmozgás növelte az IL-6 és IL-10 proteinek szintjét a hipotalamuszban. Ezek a molekulák döntő szerepet játszanak az éhséget befolyásoló legfontosabb hormonok, az inzulin és a leptin érzékenységének növelésében” – magyarázta Carvalheria, a kutatás vezetője. A testmozgás közreműködik az elhízás megelőzésében és kezelésében, nemcsak az energiafelhasználást növeli, hanem a jóllakottságérzetet is szabályozza, és a táplálékbevitelt is csökkenti.

„Egész eddigi életemben túlsúllyal küszködtem. Lustaságom mindig legyőzte a józan eszemet, holott valahol tisztában voltam azzal, milyen következményekkel számolhatok, előbb-utóbb mi lesz a »büntetés«. Szépen lassan be is érettem »kitartásom« gyümölcse: előbb kialakult a magas vérnyomás, azután a kettes típusú cukorbetegség, majd jött a szívbetegség. Munkaképtelenség, betegállomány, leszázalékolás. Összeomlófélbe került az egzisztenciám, megjelent a kilátástalan jövőkép, a tanácstalanság: mi lesz velem? Ez így nem mehetett tovább. Változtatnom kellett és döntöttem. A sok sikertelen fogyókúra-próbálkozás rossz emléke arra ösztönzött, hogy más utakat járva, másként fogjak hozzá. Gyalogolni kezdtem, napról napra többet és gyorsabban. A házi orvosom támogató segítségével folyamatos kontroll mellett hamarosan megjöttek az első eredmények, amik azután újabb erőfeszítésre készítettek. Mellette rendszeresen kerékpároztam, szervezett gyalogtúrákon vettem részt. Persze mindez kevés lett volna önmagában, az étkezésemben is alapos változtatásokat hajtottam végre. Mindenből a felét – ez volt elhatározásom lényege, kenyér, cukor, zsír stb. csak minimális mértékben!

Napi húsz kilométer mozgás és a visszafogott, mérték-tartó táplálkozás, viszonylag rövid idő (négy hónap) után gyakorlatilag normalizálódott az egészségi állapotom. Laboratóriumi leleteim és a kardiológiai, cukorgondozó vizsgálatok is visszaigazolták erőfeszítéseimet. Mellesleg leadtam 23 kilót is.

A mozgás mára életem szerves, elválaszthatatlan része lett, példámat már többen követik, közösen küzdünk nap, mint nap.

Úgy érzem, hogy az elmúlt egy év életem egyik legsikeresebb időszaka volt. Nálam már visszafordíthatatlan ez a folyamat, ugyanakkor mindennap újra és újra le kell győzőm

Naponta 20–30 perces megerőltető séta a testmozgás legjobb formája

önmagamat. Óriási erőfeszítembe kerül, hogy az elért állapotokat fenntartsam.

Őszintén ajánlom sorstársaimnak, legyenek erősek, kövessék a példámat. Győzzék le énjüket, és kitartó, elszánt munkájuknak meglesz az eredménye! Ne törődjenek a fanyalgó és gúnyos megjegyzésekkel, járják a maguk útját rendíthetetlenül!

Dr. Halmy László professzor úr, a Magyar Elhízástudományi Társaság elnöke elkötelezett és hiteles szószólója a gyaloglásnak mint sportnak. A kételkedőknek ajánlom megtekintésre azt a szenvedélyes hangú videót, melyben a professzor úr népszerűsíti és ajánlja mindenkinek a mozgásnak ezt a módját. Ha az én történetem nem kellően meggyőző, az biztosan az lesz.”

Az egészséget fenyegeti az alvászavar

A test és lélek regenerálódásához mindenkinek szüksége van az alvásra. Az, hogy kinek mennyire, az illető korától, ébrenléti terhelésétől, egyéni igényeitől függ. Napjainkban egyre többen és gyakrabban fordulnak orvoshoz alvászavaraik miatt. Az alvászavar és az egészségi állapot összefüggését taglalja az

SE Magatartástudományi Intézet kutatóinak vizsgálata. Az intézet kutatói (Dunai Andrea, Szentkirályi András és mások) az alvászavarokkal kapcsolatos tapasztalataikat egy tanulmányban (*Alvászavarok és egészségi állapot*) foglalták össze. Annak bevezetőjében megállapították: az alvásnak minden ember életében rendkívül jelentős szerepe van. Nemcsak a regeneratív folyamatok működésében, hanem a memória frissen tartásában és a kognitív funkciók biztosításában is. Az egyén aktuális egészségi állapota, esetleges pszichés és szomatikus betegségei szoros kapcsolatban állnak alvási szokásaival, a pihenéssel eltöltött idő mennyiségével és minőségével. Az alváshiánynak és a különböző súlyosságú alvászavarnak mind az egészségi állapotra, mind az életminőségre számtalan negatív hatása lehet. Az alváshiány miatt bekövetkező életminőség-romlás pedig a modern társadalmak egészének népegészségügyére és gazdaságára egyaránt gátló hatás lehet. Éppen ezért az alvásmedicina lehetőségeit nem-csak az egészségügyi szakembereknek, hanem a laikusoknak is széles körben ismerniük kellene.

Kevés alvás, rossz egészség

A gazdaságilag fejlett országokban az utóbbi évtizedekben egyre szélesebb néprétegeket érintenek az alvászavarok, melyek következményeként számos betegség is sokkal gyakoribbá vált. Sőt egyes kutatók (Bódizs, Gotlieb és mások) vizsgálataik alapján arra a következtetésre jutottak, hogy szoros összefüggés lehet a morbiditás és a mortalitás között. Megfigyeléseik szerint mind a keltetésnél több, mind a keltetésnél kevesebb alvás is súlyos problémák forrása lehet. Néhány kutató az utóbbi években olyan speciális vizsgálatokat végzett, amelyek az összefüggéseket kutatják az alvászavarok és az elhízás, illetve a metabolikus szindróma kialakulása között. A 20 éven át tartó amerikai vizsgálat szerint a megfigyelt fiatalok körében a két évtized alatt 5%-ról 15%-ra nőtt a krónikusan elhízott fiatalok aránya, mindközben azt is megállapították, hogy átlagosan egy-két órá-

val csökkent a fiatalok napi alvásadagja. Mind a gyakorlati megfigyelések, mind a laboratóriumi vizsgálatok egyértelműen bizonyítják, hogy az alváshiány kóros hatással van nemcsak az anyagcserére, hanem az elhízásra és a cukorbetegségre is. Azt is megfigyelték, hogy a krónikus alváshiányban szenvedőknél gyakoribbak a szív- és érrend-

Álmatlanság

szeri megbetegedések is. A kutatók adatai szerint a szívinfarktus kialakulásának a veszélye háromszor nagyobb azoknál a személyeknél, akik napi öt óránál kevesebbet alszanak, mint a nyolc órát átalvók körében. A vizsgálatok az alvás és a szervezet immunrendszerének működése közötti szoros összefüggésre is rámutatnak. Állatkísérletek bizonyították, hogy az alvásmegvonás anyagcsere-fokozódáshoz, sorvadáshoz és végső esetben halálhoz vezetett. A depressziós betegek megfigyelésével az is bebizonyosodott, hogy ha a betegségük alvászavarral is társul, akkor súlyosan károsodik az immunrendszerük működése is. Az is bebizonyított tény, hogy a krónikus gyulladással járó betegségeket velejárási az alvás-ébrenlétszavarok. Ebből a kutatók arra következtetnek, hogy a gyulladással járó betegségeket kialakulásához, illetve a már diagnosztizált tünetek súlyosbodásához nagyban hozzájárul az immunrendszert legyengítő alvászavar.

Kronobiológia

Új tudományág a kronobiológia, mely – a szóösszetételből (chronos, bio) adódóan – az alvás-ébrenléttel, a megzavart (cirkadián, ultradián) bioritmus, az aktivitás-pihenés egyensúly zavarai és annak testi-lelki következményeivel foglalkozik. Itt csak kivonatossan, felvillantásszerűen van lehetőség néhány fontosabb gondolat, megállapítás említésére. Tudományosan bizonyított tény: az alvásmegvonás következményesen együtt jár az immunrendszer gyengüléssel, a cukorreguláció csökkenésével és pszichés borulással.

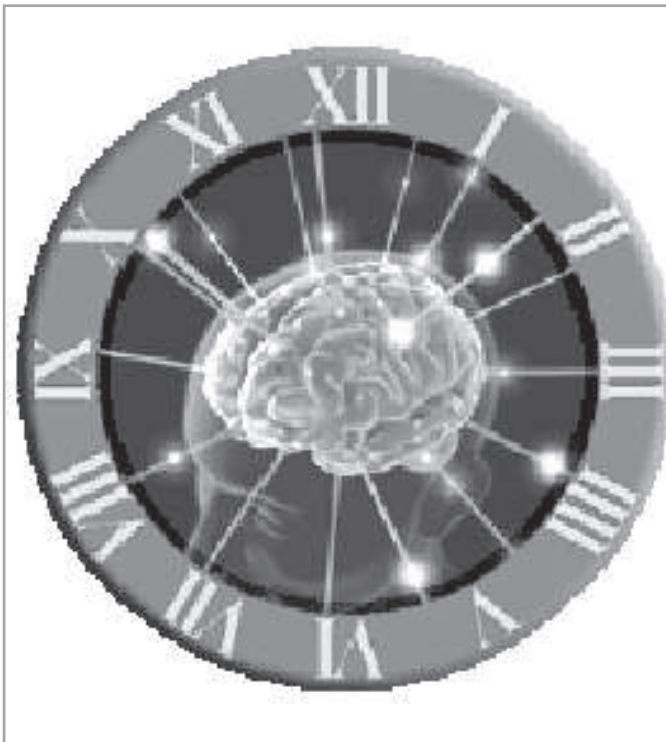
Cirkadián (napszaki bioritmus)-zavar együtt jár a depresszió, alvászavar, cukorbetegség, szív- és keringési betegség megjelenésével, illetve súlyosbodásával.

A depresszió és alvászavar együtt pedig prediktív (fontos jelzőrendszer) az öngyilkossághoz. Az USA-ban átlag egy órával kevesebbet alszanak az általában szükségesnél, és ebből adódóan is kövérebbek az emberek.

Az EU-ban 7,5 órát alszanak átlagosan. A vizsgálatok kimutatták egyértelműen: 6 nap részleges alvásmegvonás: következményesen 40%-kal romlott a glükózterhelési görbe (inzulinrezisztencia alakult ki). A 21. század „ördögi körei” közül az egyik:

Életmód, stressz, életesemények ⇒ depresszió és alvászavar ⇒ elhízás, metabolikus zavarok, hipertónia ⇒ életmód, stressz, életesemények további romlása. Ennek a háttere: a megzavart *cirkadián*, *ultradián* ritmus. Azaz metaforikusan mondható, hogy a „karmester” – a verosim-melatonin, melatonin-erg rendszer, melynek aktivitási ideje éjfél előtt van, az esti órákban, sötétben indul el, és lecseng kb. 12 óra és 1–2 óra körül – nem tudja irányítani a „zenekart”, a neki alárendelt neuro-endocrino-immuno-internológiai (idegi-hormonális-immun-belgyógyászati) rendszereket, a „zenekar összjátéka” szétesik, és minden résztvevő ettől kezdve öntörvényűen kezd el játszani.

Érdekes megfigyelés: a bioritmus „sejtóra”-szinten működik. Bioritmusunk minimálisan eltér a csillagászatitól, és mindig finoman korrigálunk.

A bioritmus „sejtóra”-szinten működik

A pihenés és az alkalmazkodási energia

Minden emberi szervezetben vannak úgynevezett alkalmazkodási tartalékok, adaptációs kapacitások. Az idegrendszernek is vannak ilyen „raktárai”. Mindenki egyfajta tűrőképességgel (frusztrációs tolerancia, *copyng*) születik, ami viszont tovább fejleszthető. Akkor képes az ember a stresszt tolerálni, ha ismerjük saját stressz-tűrő képességünket és azokat a raktárakat, amik esetleg gyorsan kimerülnek. Az emberek ma nem igen foglalkoznak ezzel. Selye János nyomán tudjuk, hogy vannak alkalmazkodási energiaraktáraink, mégpedig három szinten, egymás alatt-fölött.

(1) *Felszíni alkalmazkodási energia*: napi szinten, aktuálisan a felszíni alkalmazkodási energiából élünk. Ez egy

mérhető, egyénre szabott energiamennyiség. Ha valaki egy nap túldolgozza magát, azt jelenti, hogy felemésztette a felszíni energiakészletét, és a szervezet próbál valahonnan máshonnan energiát nyerni. Amikor valaki nagyon fáradt, esetleg kávézni fog vagy kólát iszik. Próbálja az ember valahogy fenntartani magát, aktivitásban tartani. A kávéban nincs energia, a kólában valamennyi van cukor formájában. Hogyan adnak ezek pluszenergiát? Idegrendszeri úton. „Megostorozzák” az idegrendszert, hogy felébredjen, de ez hosszabb távon az egészség összeomlását eredményezheti, mert nem aludtunk, és nem biztosítottunk kellő energiát és tápláló ételeket, kellő optimális életmódtényezőt szervezetünknek. A szervezet ekkor a másnapi, harmadnapi stb. energiakészleteket kezdi el felemészteni. Az illető dekoncentrált lesz, és ha valaki még továbbra is rendszeresen, sőt esetleg fokozottabban kávézik stb., és tovább „ostorozza” az idegrendszerét, előbb-utóbb kimerül. A szervezet nem bírja sokáig a (2) *másnapi, harmadnapi készletekből* való feltöltődést. Előbb-utóbb az (3) *un. mély energiaraktárhoz* nyúl, ami már egy nagyon veszélyes állapot. Az idegrendszer kifárad és jelezni fog. Senki sem kap úgy idegösszeomlást, hogy a szervezete előtte finoman ne jelezze. Az a kérdés, hogy ki az, aki figyel a szervezetének a jelzéseire. Az alkalmazkodási energiáink feltölthetőek. A „mély”-ek már csak nagyon nehezen regenerálhatóak, lemerülésük vészjósló! Selye azt írta, hogy az egyik legkomolyabb feltöltő tényező a hála és az elcsendesedés. Selye mindig figyelte saját tűrőképességét, és ezt kutatta magában. Amikor érezte, hogy abba kell hagynia az írást, szabadságot vett ki, hogy pihenjen. Megélte azokat a dolgokat, amiket tanított. Amikor feltöltötte a „raktárait”, akkor visszament, és folytatta munkáját. Étrend, napfény, testedzés, víz. A kellő mennyiségű víz fontos a stresszenergiáinkhoz, az idegállapotunkhoz; aztán a lelki olvasmányok, a zene – például *Bach* hallgatása – a hasznos kikapcsolódáshoz. Ha már a mély alkalmazkodási energiakészletből dolgozunk, akkor nagy veszélyben vagyunk. Ha valaki a napi energiáit kimeríti, akkor a szervezete hozzányúl a másnapihoz, és ha ez is kimerül, akkor a szervezet előveszi a mély alkalmazkodási energiakészletét. Aki évekig nem megy szabadságra, nem pihen, heti hét napot dolgozik, és azt mondja, hogy majd öt év múlva, ha felépült a házam, akkor pihenek – akkor már késő! Azért, mert a szervezet úgy pihen, hogy felszíni energiakimerülés, majd -feltöltés váltakoznak. Ezért alszunk éjjel. Teremtőnk a kedvünkben akart járni, így ő jobban tudja, hogy mi egy hét alatt kimerülünk. Hiába alszunk napi 6–8 órát, hétféregre elfáradunk. Azt mondja a tízparancsolat is, hogy hat napon át munkálkodj és végezd minden dolgodat, a hetedik napon pedig pihenni kell, és azt az Úrnak szentelni. A hetedik nap az Úr napja, de a miénk is. Amikor pihenünk, az értünk van. Ha ezt alkalmazzuk, akkor feltöltődik a heti raktárunk is. Életünkben kizárólag a felszíni energiakészletekkel gazdálkodjunk! A felszíni energiakészleteink kimerülése előtt meg kell történni a regenerációnak.

Pszichoszomatikus tünetek: szívritmuszavar, szúr pár napig, aztán elmúlik, gyomorproblémák, ízületi problémák. Figyeljünk a testünk üzeneteire! Melyik a legérzékenyebb részünk? Amelyiknek a víztartalma a legmagasabb, az agy. Az agy jelzései, fejfájás, fáradékonyság. A kimerültség ellenszere az életmód-változtatás. Az étrend és az életvezetés átstrukturálása, megváltoztatása.

Dan Buettner: A hosszú élet oázisai; Földünk Kék Zónái – (National Geographic).

Egészséges és tevékeny életet élni, akár kilencven- vagy százszázalékosan egyszerűbb, mint hinnénk. Dan Buettner, a sokszorosan díjazott szerző és kutató kerek e világot bejárta, fölkereste legidősebb embertársainkat, és ellesett tőlük kilenc egyszerű, mégis hathatós fortélyt, amelyek rávezetnek a hosszú élet útjára.

Buettner a Kék Zónákban találta meg a nagy titkot: földünk azon vidékein, ahol szembeszökően sokan érnek meg magas kort, ahol nyolcvan-, kilencven-, olykor százszázalékosan is megőrzik egészségüket, életerejükét az emberek. Vajon hogyan? Génjeikben keresendő a titok nyitja? Vagy az étrendjükben? Netán abban, hogy egészen másként élnek, mint mi?

A választ keresve Buettner bekalandozta a világ négy Kék Zónáját: az olaszországi Szardíniát, a japán Okinawát, a kaliforniai Loma Lindát és a Nicoya-félszigetet Costa Ricán. Könyvében föllebbenti a fátylat a hosszú élet rejtélyéről; elmeséli, miként lehet tartalmas és hosszú életet élni mindenféle pirula, műtét, gyógykezelés nélkül. A Kék Zónák népének mindennapjaiban rejlik a magyarázat; abban, hogy mit esznek, milyen társaságban múlatják az időt, hogyan élnek és miként szemlélik az életet a hosszú élet zálogát ismerő embertársaink.

Buettner mindemellett az öregedés biológiájával kapcsolatos legfrissebb kutatási eredményeket is felvonultatja, méghozzá valós példákon keresztül – olyanokról állít élénk tanulságos portrét, akik egész életükben legfeljebb apró-cseprő betegségeken estek át, időskorukban is tevékenyek maradtak, mindmáig élénk családi és társasági életet élnek.

A Kék Zónákban szerzett tapasztalataiból Buettner levonja a tanulságot, és kilenc leckét ad közre könyvében. Ha követjük a leckékben foglaltakat, ígéri az író, kevesebb stresszt kell elszenvnedünk, jobb lesz a kapcsolatunk szeretteinkkel és többi embertársunkkal, önmagunkat is kedvezőbb megvilágításban látjuk majd, és mindezekfelett: hossz-szabb életet remélhetünk.

A Loma Linda-i Kék Zóna titkai: Találjunk az időben egy „menedéket”!

(1) Heti egy nap szakítsuk meg a mindennapi rutint! A hetedik nap jó arra, hogy a természetben a családdal, Istennel, barátokkal töltsük az időnket. Az ezt gyakorlók állítják: ez segít elúzni a stresszt életükből, erősíti a szociális kapcsolatokat, és kiegyensúlyozottá tesz.

(2) Tartsuk meg egészséges testtömegindexünket (BMI)!

Az egészséges BMI-vel rendelkező (vagyis ha az egyén magasságához megfelelő testsúly párosul) személyek, akik aktív életet élnek, és ritkán esznek húst, alacsonyabb vérnyomással és koleszterinszinttel bírnak, és kevesebben szenvednek közülük szív- és érrendszeri megbetegedésekben, mint nagyobb súlyú, nagyobb testtömegindexű amerikai társaik.

(3) Mértéktartóan és rendszeresen mozogjunk!

A nevezett személyek egészségügyi felmérése (AHS) kimutatta, hogy nem kell maratoni futóknak lennünk ahhoz, hogy hosszabb életet élhessünk. A rendszeres, kisebb intenzitású mozgás, mint például a napi séta, csökkentheti a szívbetegségek és bizonyos rákbetegségek kialakulásának esélyét.

(4) Hasonlóan gondolkodó barátokkal töltsük időnket!

A hívők rengeteg időt töltenek hittársaikkal. Jó érzéssel

tölti el őket, hogy értékrendjük azonos, és támogatják egymás szokásait.

(5) Nassoljunk magvakat!

Azon személyek körében, akik hetente legalább ötször fogyasztanakogyorófélét, feleakkora mértékben fordulnak elő szívbetegségek, és átlag két évvel tovább élnek, mint azon társaik, akik nem esznek olajos magvakat. Eddig legalább négy nagyobb tanulmány igazolta az olajos magvak egészségére és élettartamra pozitív hatását.

(6) Viszonozzunk!

A százéves *Marge Jelton*hoz hasonló emberek aktívak maradnak, találnak egy célt maguknak, és messziről elkerüli őket a depresszió is, ha mások megsegítésére koncentrálnak.

(7) Visszafogottan együnk húst!

Az AHS-tanulmány kimutatta, hogy gyümölcsből, zöldségből és teljes kiőrlésű élelmiszerekből álló étrenddel megelőzhető jó néhány rákbetegség. Azok, akik mégis kívánják a húst, kis adagokban, körítésként, nem pedig fő fogásként fogyasztják.

(8) Vacsoránk legyen korai és könnyű!

„Reggelizz, mint egy király, ebédelj, mint egy polgár, és vacsorázz, mint egy koldus” hangoztatta *Adelle Davis*, amerikai élelmiszer-kutató. Egy könnyű korai vacsorával elkerülhető, hogy az inaktív, pihenő napszakban kalóriabombákkal romboljuk testünket. Az alvás minőségére is kedvezően hathat, és a BMI-t is alacsonyan tartja.

(9) Szerepeljen több zöldség étrendünkben!

A napi kétszer gyümölcsöt fogyasztó, nem dohányzó emberek körében 70%-kal kisebb mértékben fordult elő tüdőrák, mint a nem dohányzó, ám csak heti egyszer-kétszer gyümölcsöt evő társaikéban. A hüvelyeseket, például borsót és babot hetente három alkalommal evők esetében 30–40%-kal csökkent a végbélrák kialakulása. A legalább heti 3–4-szer paradicsomot fogyasztó nők csökkentették esélyüket a petefészekrák kialakulására, ami 70%-os különbséget jelent a kevesebb paradicsomot evők körében. A férfiak körében a nagy mennyiségű paradicsom fogyasztása hasonló hatást mutatott a prosztatarákkal szemben.

(10) Rengeteg vizet igyunk!

Az AHS tanulmányok bebizonyították, hogy a napi plusz 5–6 pohár vizet fogyasztó férfiak jelentősen csökkenték esélyüket a halálos kimenetelű szívinfarktusra, mely

60–70%-os különbség azokhoz képest, akik ennél kevesebbet ittak.

„Lelki béke, lelki egyensúly”

A mérgező érzelmek

Minden érzést gondolatok előznek meg. Ha kellemes, pozitív gondolataink vannak, az érzéseink is kellemesek lesznek, szeretet, öröm tölt el bennünket. Azonban fordítva is igaz, legyenek kellemetlen, negatív gondolataink, és úrrá lesz rajtunk a félelem, a düh. A negatív érzelmektől a betegségig az érzelmek az úgynevezett limbikus rendszerben képződnek az agyunkban. Pozitív érzéseink hatására az izmaink elernyednek, a szívverésünk, légzésünk lelassul, vérnyomásunk alacsonyabb lesz, sejteink oxigénfogyasztása csökken, és az immunrendszerünk is fellélegzik. Ellenben a negatív érzelmi állapotot az agyunk fenyegetésnek értelmezi, a vegetatív idegrendszer ilyenkor mozgósítja az egész szervezetet. Ez a krónikus stresszhatás számos betegség okozója.

A harag. A negatív érzelmi állapotot az agyunk fenyegetésnek értelmezi

A kémcsőbe zárt harag

Elmer Gates a Washington Egyetem pszichológiai laboratóriumában érdekes biokémiai kísérletet folytatott. Kimutatta, hogy az emberi szervezetben lelki hatások, negatív érzelmek következtében mérgek termelődnek.

A professzor a következő kísérletet végezte el: cseppfolyós levegő elpárologtatásával mínusz 271 °C-fokra hűtött le kémcsöveket, és különböző lelkiállapotban lévő egyének leheltek az üvegcsövekbe. Pár perc után az egészséges és normális lelkiállapotú ember kilégzésének párája színtelen cseppek formájában csapódott le a lehűtött üvegcső falára, de ha a kísérleti alany erős haragot érzett abban az időben, a lecsapódó folyadék nem színtelen, hanem barna színű lett, bánat esetén szürke, lelkiismeret-furdalástól pedig rózsaszín. A párának természetesen nemcsak a színe, hanem a kémiai összetétele is más és más volt. A kísérletek folyamán Gates professzornak lassanként elegendő anyag állt rendelkezésére ahhoz, hogy tengerimalacokkal végezhesse a kísérleteket. Amikor a barna anyagot beoltotta a kísérleti állatba, az eleinte rendkívül ingerlékeny lett, majd valóságos dührohamot kapott, fogaival nekiesett a ketrec falának. Gates többször megismételte a kísérleteit, és az eredmények repro-

dukálhatók voltak. Az annak az embernek a lehelletéből kiválasztott mérge, akiben erős gyűlölet tombolt, a kísérleti állatot nyomban megölte. A professzor megállapította, hogy 10 percig tartó erős gyűlölet elegendő mérget tartalmaz ahhoz, hogy azzal több személyt el lehessen pusztítani. Ez a mérge egyike a legerősebbeknek, amelyeket a tudomány ismer.

„A gyűlölet salakja”

Az ember szervezete felszívja az érzelmek, gondolatok hatására képződő mérget, és így önmagát mérgezi meg vele. Ezek a mérgek éppúgy, mint a hormonok, már a legparányibb mennyiségben is igen hatásosak, és salakként gyülemlekednek fel a szervezetben. Valahányszor haragszunk vagy gyűlölünk, a szervezetünk mérget választ ki. Ezt a mérget eredendően kétségtelenül az ellenségnek szánjuk, azonban az ember ilyenkor önmaga esik áldozatul, ha nem korlátozza rosszindulatú érzéseit. Érdekes *dr. Vasant Lad* közlése, mely szerint az elfojtott mohóság, birtoklási vágy belső szerveinkre (szív, lép) is hatással lehet, az elfojtott félelem és szorongás hatással van a veseműködésre, de a vastagbélre is. Ennek eredményeképpen a has a képződő gázoktól felfúvódik és fájdalmat okoz. Az elfojtott érzelmek az immunrendszerre is hatnak, és ez allergiás reakciókhoz vezethet például (por-, virág-, ételallergia stb.). Gates professzor kísérleteiből az is kiderült, és a megállapítást azóta már sokan igazolták, hogy a jó hangulat, az öröm a szervezet számára rendkívül hasznos kémiai anyagokat állít elő, például endorfinokat, melyek morfiumszerű fájdalomcsillapító vegyületek.

(Folytatása következik)

(A 37. oldal folytatása)

Dr. Mászáros Kálmán: Bocsánatot kérek...

Arról fogja megtudni mindenki, hogy az én tanítványaim vagyatok, ha szeretitek egymást” (Jn 13,34–35).

Úgy legyen! Ámen!

Jegyzetek

1. Hafenscher Károly: „A Lutheránus Világszövetség nyitott a szabadegyházak felé...”. *Evangelikus Élet*, 2010. augusztus 22–29.
2. „Történelmi jelentőségű lépés”. *Békehírnök*, 2010. augusztus 8.
3. Részlet Luther Márton 1521-ben a Máté evangéliuma 8. része alapján elmondott prédikációjából.
4. Részlet Luther Márton „Az egyház babiloni fogsága” című művének 2. fejezetéből.
5. Hafenscher.
6. Uo.
7. Uo.
8. Szebeni Olivér, (Anabaptisták. Budapest: MBE, 1998), 22. o.
9. Szebeni Olivér: i. m. 25. o.
10. U. o. 27. o.
11. Történelmi jelentőségű lépés...”. 2010. augusztus 8. 237. o.
12. Hafenscher.

TANULMÁNYI SZEMLE

Hegyi András

Ne legyenek neked idegen isteneid!

Ex 20,1–7

Ha megkérdeznénk egy értelmiségit arról – mindenkit a maga módján –, hogy mit gondol a zsidó-keresztyén egyistenhitről, valószínűleg azt a választ kapnánk, hogy Krisztus, Buddha, Mohamed mind egyre megy. Mindegyik vallási te-kintély volt a maga korában, sőt sok olyan ember él ma is a világon, akiknek ezek közül egyik az egyetlen tekintély. Nem mindegy, melyikben hisz az ember? Ha hinni akar egyáltalán vallásos tekintélyben. Mindegyik jót akart, mindegyik vallásalapító, és mindegyiknek vannak követői világszerte.

Ezek a vallásos hívők azonban általában semmivel nem különbek bárki más emberfiától. Egyébként pedig ez az istenes téma a legtöbb embernek érdektelen. Ja, hogy a tízparancsolat is hozzákapcsolódik a zsidó-keresztyén egyisten-hítet? Amit egyébként senki nem tart be, pedig nem ártana, ha mindenki betartaná! Persze mindig más, és legkevésbé sem a kérdezett... És hogy az mit tartalmaz? Valami moralizmust, ami azonban már rég az etikátörténeti és szellemtörténeti lomtárba került. (Néhány éve a Pécsi Tudományegyetemen felszámolták az etika tanszéket azzal, hogy ilyen „tudomány” nincs, mert a tárgya: az etika mint olyan tulajdonképpen nem is létezik.) Különb is a tízparancsolat életszerűtlen és betarthatatlan. Aki nem akarja betartani, annak persze betarthatatlan és ésszerűtlen. Aki meg úgysem hisz, annak mindegy, hogy melyik istenben nem hisz.

A „keresztyén” Nyugatnak pedig ma annyi istene van *Micke Jacksontól Kakáig*, amennyit csak akar. A valóság azonban az, hogy ennél sokkal fontosabb kérdésekkel foglalkoznak az emberek. Egyeseknél a megélhetés gondja, másoknál a karrier felépítése, a társadalom egészének a levegő szennyezettsége, az üvegházhatás, a globális felmelegedést követő időjárási szélsőségek, a benzínár emelkedése stb. a fontos. Meg az, hogy a választásokon győz-e az általa szimpatikusnak ítélt párt. De hírértéke van annak is, hogy van-e az áruházláncok által kínált élelmiszerben káros vegyi anyag. No meg az egyénnek: elpusztul-e már végre a szomszéd kutyája, mert akkor kialhatná magát az ember! Ezek a legfontosabb kérdések manapság.

Félek tőle, hogy sok önmagát keresztyénnek valló ember istenhitéből fakadó problémaérzékenysége sem sokkal különbözik ettől. Ez érthető is, hisz ugyanezekkel a gondokkal találja magát szembe napról napra. Legfeljebb egy-egy lelkes bizonyágtétel vagy egy-egy hitbéli tapasztalatokról szóló nagyszerű könyv elolvasása után megkérdezi magát: nekem miért nincs ilyen tapasztalatom? Egyáltalán mit ad nekem a hitem? Megkapom-e a Jóistentől azt, amire megtérésem következtében (jogosan) vágytam, ha már egyszer keresztyénné lettem? Könnyebb lett-e az életem azáltal, hogy istenhívővé váltam? Vigyáz-e rám a jó Isten, ha bajba

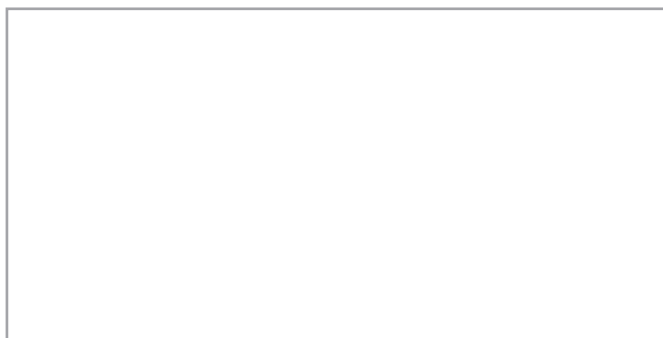
kerülök? Meggyógyít-e engem vagy hozzátartozóimat, ha történetesen megbetegszünk? Megáld-e, megajándékoz-e napról napra örömmel, békességgel? Jobban érzem-e magamat azóta? Kicsit csípősen fogalmazva: mit lehet egyáltalán a hitből, a pozitív istenkapcsolatból kihozni?

Az ószövetségi időkben ugyanez egy kicsit másképpen fogalmazódott meg a hívőkben. Mert meglátták Isten áldó kezét szorgos munkájuk eredményében. A Mindenható bajok közt is védelmező erejét, veszedelmek idején szabadítását. Miután Isten áldásait felismerték, megköszönték azokat.

Nos, hogy van ez az istenhit, sőt egyetlen Istenbe vetett hit kérdése a mai hívő és hitetlen társadalom és annak polgárai fejében? Egyáltalán az élet sűrűjében van-e még az Istennek helye? Vagy maga a Szentháromság, egy örök Isten fogalma tényleg meghaladott? Valahol az ó- és középkor kérdésfelvetése, amikor az emberek (hogy is kell mondani, hogy elkerüljük azt, hogy *babonás* vagyis – vallásos módon gondolkodtak? Hiszen a reneszánsz fellazította, a felvilágosodás megingatta, a tudományos világkép meg lesöpörte az istenkérdést az asztalról. Vagy mégsem?

1. Az első három parancs a maga korában

Ha elgondolkozunk, látni való, hogy a dekalógus első három parancsa (vagyis az örökkévaló Istennek Izrael számára adott szövetségi szabálya) egy egységet alkot. Ez a tény azért nem különleges, mert maga a dekalógus is – annak ellenére, hogy az élet sokrétűségére van tekintettel, mégis – bizonyos egységes képet mutat. Izrael vallásának leegyszerűsített lényege ugyanis: tiszta egyistenhit erőteljes erkölcsi elkötelezéssel. Szakemberek ugyan megkülönböztetnek két korszakot Izrael történetében. Az egyik a *monolatria* időszaka, amikor még nem került elő (vagy nem volt fontos) az a kérdés, hogy a többi nép istene egyáltalán isten-e. A másik a tiszta *monoteizmus* időszaka, amely főleg a fogság idejétől vált hangsúlyossá: nincs más Isten Jahvén kívül. Mivel mi évezredek távolságban vagyunk ettől a kortól, a kettő megkülönböztetése csupán árnyalati eltérést mutat. Jelen dolgozatunk szempontjából sem szükséges ezt részletesebben

vizsgálni.

A dekalógus alapstruktúrájához visszatérve: a parancsolatok forrása ugyanaz. Isten mindentudó bölcsessége. Istennek az Izraellel kötött szövetségi szándéka is egy egységes történeti vonal kezdete. Ez a szándék az isteni akarat megvalósulása: legyen egy nép, amely úgy rendezkedik be – ezzel példát adva a többi népnek –, hogy ott rendben mennek a dolgok. Összhang, jóakarát, igazságosság, harmónia van versengés, széthúzás, gyűlölködő belharcok helyett. Ha ez valósággá válik, Izrael az isteni jelenlét prezentálására kiválasztott néppé válik. Úgy éljen tehát, és olyan mintát adjon minden népnek, ahogyan egy – vagyis minden népnek élnie kell. Összhangban a Teremtővel, aki meghatározza Izrael társadalmának belső rendjét is. Ezáltal a nép összhangba kerül önmagával, de a létező világgal, beleértve a természet rendjét is. Ahhoz, hogy ez folyamatosan megvalósuljon, egyedül az isteni akarat a garancia.

Hogy ez ne felemás módon, ne torz módon, ne kevert módon valósuljon meg, fontos, hogy a népet kegyelmébe fogadó és annak parancsot adó Isten személyét és szándékát ismerjék és tiszteletben is tartsák. Isten jelenti ki önmagát Izraelnek, és így istenfogalmuk sem nem spekulatív, sem nem rejtélyes. Maga a tíz szövetségi szabály sem bonyolult, és nem bizonytalan. „*Ne ölj!*”, „*Ne lopj!*”, „*Ne paráználkodj!*” stb. – ennél rövidebben és érthetőbben alig lehet tudatni, mit vár el a szövetségbe hívó Isten Izraeltől. Ráadásul ezek a parancsok nem is speciálisan izraeliek, más népek jogkódexeiben (például hettita törvények, Hammuráppi-kódex) is megtalálhatók. Legfeljebb nem ebben a rendezett és teljes formában.

Hammuráppi

És nem Jahve nevéhez kötődve.

Az viszont kétségtelen, hogy a dekalógusban az első három parancs azért is fő kérdés, mert a további parancsok ezekhez szorosan kötődnek: azért ne lopj, mert az Úr, a te

Istened gondot visel rólad, és megáld téged, tehát nincs szükséged arra, hogy lopj. Ahhoz, hogy teljesíteni tudj az összes többi parancsot, ne „piszkáld” – mondanánk ma – az istenfogalmat. Tehát ne te akard meghatározni az Istenség fogalmát! Engedd, hogy ezt ő tegye! Sőt téged is ő fog meghatározni, kijelölni a helyedet. Ő fog megtanítani arra, hogy mi a helyes és mi nem az.

Ne sokszorozd meg az Istent! Ő egy és egységes. Nincs benne ellentmondás. Ne próbáld kinyomozni, hogy milyen részekből áll, hányféle alakban képzelhető el és jeleníthető meg! Ne oszd fel illetékességét vagy személyét annyi területre, ahánnyal az életben találkozol, például: nappal, éjszaka, anyaméh, születés utáni élet, szántó föld, barom fajzása, fegyverek ereje, halottak emléke stb. Ne foglald művészi képbe vagy szoborba Istent, hogy attól várd, hogy megszólaljon, kijelentsen neked valamit, amire szükséged van. Vagy leborulva imádd azt a képet, amelyet te alkottál.

Ha az egy igaz Istent imárod, mégpedig úgy, ahogy erre ő tanít téged, nem leszel passzív. Igaz, nem formálsz istent magadnak igényed szerint, de folyamatosan figyelsz rá, hogy megértsd őt, és akaratát keressed, hogy teljesíthesd azt. De csökkent értékű sem leszel, mert egyetlen Istened van. Hiszen ő megad neked mindent, amire szükséged van. Kiszolgáltattott sem leszel, mert ő tart kézben népeket és várható vagy váratlan eseményeket. Sőt értékedet az fogja megalapozni, és az tesz kiváltságossá, megbecsültté más népek előtt, hogy te ismered az egy igaz Istent, méghozzá olyan módon, ahogy ő megismertette magát veled. Vagyis helyes istenismerettel rendelkezel. Nem országod gazdagsága, lakosaidnak száma, katonai erő, hanem helyes istenismereted emel téged más népek fölé.

A bálványimádás nem minden esetben jelenti az istenség radikális „lecserélését”. Izrael egyistenhitének fellazulása is ilyen volt. Amikor az egyetlen Isten uralmát nem látták elégségesnek, akkor más istenek segítségét is igényelték. Esőért a Baálhoz fordultak (1Kir 17,1; 18,26), a nyáj szaporulatát Astartétól remélték (Jer 7,16–20), bíztak az asszírok hadi isteneiben (Ez 23,1–21), és keresték a sors istenének kegyét (Ez 13,18; Hós 9,10). Ekkor a Mindenható mellé más tekintély is került.

De bálványimádás a kinyilatkoztatott isteni igazság megkérdőjelezése vagy megromlása is (Jer 8,11). Esetleg a kijelentés hordozója emelkedik a kijelentő Isten rangjára. Itt érhető tetten a próféták elkeseredett harca a hamis próféták ellen. A bálványimádás nem más, mint egy véges fölemelése a véglegesség szintjére. Valami, ami lényege szerint feltételes, feltétlenként magasztosul fel. Valami, ami részleges, az egyetemesség igényével lép fel. Valami, ami természete szerint mulandó, örök érvényűnek mutatja magát.¹

Az Izraelnek adott tíz parancs szerint azonban: csak ha helyesen gondolkodsz Istenedről, helyesen viszonyulsz hozzá, helyesen tiszteled őt, akkor vagy abban a helyzetben, hogy az élet egyéb területeihez is helyesen viszonyulsz. Szüleidhez (5. parancs: tiszteled őket), gyermekeidhez, szolgálidhoz, házad egész népéhez (4. parancs: pihenni engeded őket), más tulajdonához (8. parancs: nem lopsz), más becsületéhez (9. parancs: nem tanúskodsz róluk hamisan), más feleségéhez, házához (10. parancs: nem kívánod el azt, ami nem a tied), egyáltalán a létéhez (6. parancs: nem veszélyezteted vagy egyenesen nem öljöd meg őket) – helyénvaló módon viszonyulj. Az Úr szándéka tartja egyensúlyban életed minden vonatkozását. Az isteni szándék nem nyomorít meg, nem foszt

ki, nem aláz meg, hiszen Isten akarata nem zsarnoki akarat, hanem Istened bölcsességéből és szeretetéből származik. Nincs benne hátsó szándék, nem vezet félre, nem csal meg.

Nagy kiváltság tehát, hogy pontosan ismerheted Istent, legalábbis olyan mértékig, amilyen mértékben megnyilatkozott neked, míg mások csak tapogatóznak felé (ApCsel 17,27). Ez neked nagy előnyt jelent másokkal szemben, de egyben nagy felelősséget is ró rád.

Az első három törvénycikkkel tehát Isten megtiltja az istenfogalommal való manipulálást minden formáját. Az istenség felosztását vagy megosztását, valamiféle spekulatív elgondolását, és a nevével (tulajdonképpen személyével, illetőleg hatalmával) való rendelkezni akarást. Izrael teológiájában ismeretlen az istenek hatalmi szférájának kijelölése, az istenek harca, szobrok híján az istenség „kézbe vétele”, neve köny-nyelmű skandalásának tilalma miatt a pogányoknál szokásos varázslás szándéka. Izrael Istene a lét egészét átfogja. Ez a nép tagjainak védelmet, egységes rendet biztosít.

Ebből adódik az istenfogalom erőteljes védelme. Ha ez torzul, akkor minden torzul. A történelem számos példával szolgál ennek igazolásra. A pogány emberáldozatoktól kezdve a modernkor mammon- és hatalomimádatáig, amely számos világegyetem okozója lett.

2. Isten megszólítása sajátos viszonyt kezdeményez

Az első három parancsolatban Isten Izraelre – és a mindenkori istenfélőkre – speciális viszonyulást ír elő önmaga felé. Ne akard birtokba venni Istent semmilyen módon! Tartsd tiszteletben őt! Engedd, hogy akkor szólaljon meg, amikor ő szólni akar! És ne akard szaván fogni! Te akarj alkalmazkodni hozzá, és ne akard előírni neki, hogy ő mikor, milyen formában jelenjen meg vagy szólaljon meg! Mikor mit tehet, és mit nem tehet. Ne gondold, hogy pártodat fogja, ha nem jársz a helyes úton! Hogy kivételez, noha népéhez tartozol. Bár népe vagy, de nem sajátíthatod ki őt. Ne akard levenni a lábáról! Nem fél tőled. Nem hatódik meg hízelgésedtől. Soha nem lesz részrehajló. Fogadd el azt, amit ő kijelent magáról, és ne okoskodj feleslegesen! Ne végy Isten mellé más istent! Nincs erre szüksége se neki, se neked. Ne félj attól, hogy így valamitől elesel, amire pedig szükséged lenne! Ne félj attól, hogy egysíkúvá válsz! Ő a teljesség. Valójában ő ismer téged, és nem te őt. Nem vagy isten! Ő az. Nem vagy mindentudó, sem mindenható. Ő az! Nem vagy végtelen, korlátaid vannak. Sőt kötelességeid vannak. Teljesítsd azokat! Ezek tesznek téged nagyvá. Nem engedhetsz meg magadnak akármit. Vannak tiltott dolgok. Ne kísérletezz azzal, hogyan lehetne azokat feloldani!

A kiválasztás a Bibliában soha nem öncél. Istennek soha nincsenek kiválasztottjai a kiválasztottság kedvéért. Kiválasztás és engedelmség, kiválasztás és küldetés elválaszthatatlanul összetartoznak.²

Fogadd el tehát Istentől kijelölt pozíciódat! Ne félj ettől! Az, hogy népe vagy Istenednek, nem azt jelenti, hogy többet megengedhetsz magadnak, mint a többi nép. Még csak azt sem jelenti, hogy a többi nép ne lenne az övé. Ez csak azt jelenti, hogy kijelentette magát neked, hogy a többi néppel is te ismeresd meg őt. De a többi nép is kapott kinyilatkoztatást tőled függetlenül is (Róm 1). Sőt meglátja majd őt mindenki az idők végén, mégpedig úgy, amint van (Jel 1,7).

Amikor tehát Isten megszólalt a Sínainál, viszony

keletkezett közte és népe között. Ez a viszony lehetett Izrael részéről elfogadott, hűségesen és tartalmasan betöltött viszony, de lehetett üresen hagyott, kényszeredett vagy egyenesen kijátszani vélt is. Az Isten népének bűne minden esetben egyben felségsértés is Istennel szemben. Lázadás, tagadás, Isten szavának mellőzése. Hallotta a nép Isten szövetségbe hívó szavát, de nem törődik vele. Tudja, hogy mi lenne a jó, de túlteszi magát rajta. Szakít az Istennel szembeni engedelmség egyszerű és tiszta állapotával. Fonákul cselekszik, lázad Isten ellen (1Kir 12,19; 2Kir 8,20).³

Ennek ellenkezője a figyelmesség és az engedelmség a megszólító isteni szóra, az *igazságra*, ahogyan a Biblia gyakran nevezi Isten szavát. Amikor a hívők értik és teljesítik Isten törvényét, evangéliumát, aktuális üzenetét (*kérygma*), az kinyit egy sajátos lehetőséget. A menny rendje manifesztálódik, ha a megszólítottak hittel és az engedelmség készségével fordulnak Isten szava felé. Meg lehet érteni, fel lehet nőni hozzá. Mózes, Illés, Pál apostol, *Luther Márton*, *Kornya Mihály* stb. nyitott volt az isteni szóra. Amit megértettek, megtették.

Ekkor az emberben megjelenik valami az emberen túliból. A gyengében megjelenik az erő. A végesben valami a végtelenből. A rész szerint valóban (például a tudásban) az örök bölcsesség. A káoszban a rend. Nagy kontraszt keletkezik. Megjelenik a halálban az élet. Lásd Krisztus feltámadását. A legyőzötben a diadal. A félelemben a bátorság. Lásd az apostolok és mártírok sorsának beteljesedését! A tiportatásban az érték (2Kor 4,9.14–18). *Dietrich Bonhoeffer* egyértelmű istenhite a náci börtönben mutatkozott meg a leghitelesebben. „Ha elmúlunk, semmi sem váz el, Krisztusban minden megőrződik, persze megváltozott alakban, átlátszón, tisztán, gyötrelmes és önző vágyaktól mentesen. Mindezt Krisztus adja vissza, mégpedig úgy, ahogy Isten eredetileg elgondolta: a bűnünk okozta torzulás nélkül” – írta nem sokkal halála előtt.⁴

3. Az első parancs üzenete: figyelj Istenre!

Mert ebben a viszonyban semmi nem automatikus. Sem Isten, sem az ember részéről. Isten szándékát tekintve állandóságról beszélhetünk, de semmiképpen nem automatizmusról. Számos példát találunk arra a Bibliában is, tapasztalatunkban is, hogy Isten figyel ránk. „Az Úr letekint a mennyből az emberekre, hogy lássa, van-e közöttük értelmes, aki keresi Istent?” (Zsolt 14,2) „Amikor beszélgettek egymás között azok, akik félik az Urat, az Úr figyelt, meghallotta. És beírták egy könyvbe az Úr előtt emlékeztetőül azokat, akik őt félik és megbecsülik az ő nevét.” (Mal 3,16)

Innen ered imádságaink meghallgatásába vetett hitünk és Isten felé való nyitottságunk fontossága. Dániel imájára Isten a szabadítás ígéretével válaszolt (Dán 9–10). A Názáreti Jézus főpapi imádsága oltalmazó módon végigkíséri Isten népét az emberi történelem végéig (Jn 17).

Azonban itt kell egyfajta *kritikus nyitottság*. Mégpedig *egyirányú* nyitottság az ember részéről. Nem egyszerűen a szellemvilág felé, hanem az egy örök Isten felé. Mert nagyon könnyen összetévesztjük Isten szavát azzal, amit mi hallani szeretnénk, vagy mások szuggerálnak belénk. Forgatókönyveket olvashatunk arról, minek kell történnie, amikor komolyan imádkozunk. Egyesek leírják sajátos élményeiket, ezzel mintegy mintát adnak másoknak, hogyan és mit kell imádkozni, hogy az eredményes legyen, Isten

válaszoljon. Ezzel leértékelik mások imádságát, vagy megkérdőjelezzik mások hitét, ha másoknál nem ugyanaz történik, vagy nem történik – megadott mintájukat követve – semmi.

Ne légy olyan biztos magadban, amikor az egy örök Isten felé közeledsz! Ne legyenek sztereotípiáid! Figyelj! Ne kapkodj! Ne rögtönözz! Ne aludj! Ne legyen eközben más dolgod, kapkodó gondolatod, fontosabb gondod, terved, óhajod! Ne oszd meg a figyelmed közte és valami más között! Légy szerény Istennel kapcsolatban! Ne légy kíváncsi! Ne bonyolítsd azt, ami egyszerű, és ne szimplifikáld azt, ami összetett! Lám Isten is tíz igével mondja el a lét alap-törvényeit. Nem egy *jelszóval*, ami téged csak félrevezetne, végül becsapna. Ne mondd azt, hogy te egyszerre nem vagy képes annyi mindenre figyelni, mint mind a tíz parancs! Mert tudsz. De Isten nem fogja az ő szándékait tölcserrel töltögetni a te fejedbe sem. Jönnek a napok egymás után, és egyre többet értesz meg a Bibliából, Istentől magából is, azt is egyre mélyebben, és egyre több tapasztalatra teszel szert saját életedben is Istennel kapcsolatban.

A föld sem egy nap alatt lett megteremve. A mag sem érik be egy hét alatt, amit elvetettél. Te sem válhatsz egy nap alatt szentté, Istent megismerve, tisztelve és szeretve sem. Erre Isten egy egész életet adott. De minden napnak jelentősége van. Mint ahogy az úton minden lépésnek, ha hosszú is az út. Ez a földi lét nem minden. Nem kell mindent magunkba tömködnünk. Isten nem irigyed, nem riválisod, akit le kellene győznöd. Nem szent tehén, akit fejni lehet. Nem zsarnok, akitől rettegni kellene. Nem szeszélyes, nem megbízhatatlan, nem gonosz. Nem ostoba, nem hiú. Nem ködösít. Tökéletesen emlékezik mindenre, sőt megemlékezik rólunk is (Ex 2,24; Lev 26,42; 1Sám 1,19 stb.).

4. Ha nincs az Örökkévaló, akkor van más isten

Ha ugyanis az Örökkévaló egy igaz Istent leírja vagy elfelejti az ember, nem kerül légüres térbe, mert az ember teremtettségénél fogva vallásos és „istent” tisztelő lény. Ekkor más kerül arra a helyre, ami egyedül Istent illetné meg. Az istenség tisztelete ma legtöbbször nem valamiféle vallásos cselekedet, hanem alapvetően emberi, a létezésünkkel kapcsolatos. Célt, programot, betöltöttséget, reményt és vigasztalást ad. Fontos, foglalkozni kell vele, érdekesítő, tartást ad, társaságban beszédtema, gondolkodást megtermékenyítő titokzatos valami. Közösséget hoz létre, állásfoglalásra kényszerít. A példák felsorolásában nem akarok túl messzire menni, mert a kedvenc ételtől, futballcsapattól, rockénekestől kezdve a kedvenc internetcsatornán át az egész korszakokat meghatározó politikai, kulturális vagy éppen divatos szellemi-lelki áramlatig sok minden lehet az életet tartalommal megtöltő és meghatározó tényezővé. A hipertrófiás nagy *én*, kielégíthetetlen szexualitás, tömény és töméntelen alkohol, keservesen hordozott bosszúvágy stb. Azon a helyen, ahol egyedül Istennek kellene lennie, ezek a dolgok vannak. Anélkül, hogy bárki imádná őket, csak éppen állandóan ott jár az esze.

A reneszánsz gondolkodói vagy az emberiséget „felszabadítani” szándékozó filozófiai áramlatok kiagyalói – olykor jó szándékú és gyanútlan, máskor nagyon is elkötelezett képviselői – nem gondoltak az Európa egén feltűnő olyan végső tekintélyekre, felve és odaadással tisztelt

istenekre, mint *Adolf Hitler*, *Joszif Viszárionovics Sztálin* vagy *Nikolae Ceausescu*.

Gondolhatná valaki, mi köze ezeknek az istenhíthez vagy éppen az egy igaz Isten hitéhez? Látszólag nem sok. De hogy a maguk korában a maguk környezetében totálisan leuralták az embereket, állásfoglalásra kényszerítették őket, a világ bajai megoldásának reménységét keltették fel bennük, élet és halál felett rendelkeztek, és nap-nap után állandó híranyagot szolgáltatottak az egész világ számára, az kétségtelen. Szembe kellett velük nézni, ha tetszett, ha nem. Mert ott voltak, kitérni nem lehetett előlük. Azt a területet töltötték be, vagy törekedtek betölteni a történelemben, amely egyedül Istennek a felségterülete.

Hitler nem volt annyira ostoba, hogy ne tudta volna, hogy ezerévesnél ősbibb kultúrával rendelkező nép nála képzetesebb és okosabb fiai néznek fel rá és követik parancsait. Ki önként, ki kényszerből. Ki színből, ki szívből. Mit érezhetett ez az ember, amikor ezzel szembesült napról napra. Hálás tömeg, sajátos „rend”. Egyeseknek védett munkahely, a németek helyreállított becsülete. Másoknak rettegés és halál. Ilyet földi halandó nem képes létrehozni. Kivéve, ha erre „karizmája” van. Sztálin tudta, hogy a Föld szárazföldjének mekkora területe felett rendelkezik, és hogy mi mindent megengedhet magának. Hogy félik, istenítik, hogy önmagánál képzetesebb embereket vezethet, mert megvan rá a hatalma. Ugyan a modern ember nem nevezte *ex verbis* őket isteneknek, de úgy viszonyult hozzájuk. Ők is úgy nyúltak bele a világ eseményeinek irányításába, olyan *jogokat* vindikálva maguknak, amelyek csak Istennek járnak.

Vigyázat, az istenkérdés ígéretes, de egyben veszélyes kérdés is. És mára korántsem meghaladott. Mi az igazság, és ki mondja meg, hogy mi az? Mit illik és mit nem? Mi fontos és mi nem? Mit kell tenni és mit nem. Mit szabad kimondani és mit nem. Ha nincs egy igaz Isten, elkezdődik – ma ugyan más körülmények között, más név alatt, de ugyanúgy, mint az ókorban „az istenek harca”. Minden istennek megvolt és megvan a maga hatalmi szférája, igazsága, követői, imádói, tisztelői és gyülekezete. Régen: Úr városának Szin, Babilonnak Márduk, Ninivének Assúr, a görögöknek Zeusz, Rómának Jupiter. Ma meg világszerte a gondtalan élet, a halálig megőrzött egészség, a feltűnő szépség, a kiemelkedő siker, gazdagság, hatalom, önimádat, szórakozás, mindenekfelett a szex, esetleg a perverzítés vagy az ősi nihil, ezek az istenek. Ahogy a tóra első szabálya mondja: ezek az „idegen istenek”. No, nem nekünk, hanem az Örökkévalónak idegenek.

Valamikor az Amerikai Egyesült Államok első volt a nemzetek között. Bibliás ország volt. Ma nem az. Pénze még persze van. Illetve féltő, hogy a pénze egyben az istene is. De pénze már másoknak is van. És a színpalak mögött már rég folyik az *istenek harca*: kié az ország? Kié a hatalom? Kié az elsőbbség? Ki diktál kinek? Még mindig Amerikáé a legfőbb hatalom? Vagy már az araboké, netalán a kínaiaké? Mekkora még ebben a vetélkedésben a szláv népek területe?

Az „istenek” ugyanis meghatározzák az emberek sorsát. És mi még azt hisszük, hogy az idegen istenek kérdése egyedül az ősi zsidóság vagy a korai keresztyénség problémája. Ma már alig hiszi valaki, hogy a teljesítmény nélkül kifizetett tíz- vagy százmilliók haszna, az igazságtalan adóemelés, a mérhetetlen munkanélküliség, a kifizethetetlen törlesztő részlet, a tanárokat verő gyerekek erkölcsi színvo-

nala és embertelensége, a nélkülözőknek ciántablettát ajánló politikusok játszadozása a dolgok mélyén nagyon is összefügg az istenkérdéssel. Az egy igaz Isten helyére idegen istenek léptek. Mint mondtam, nem nekünk idegenek, hanem az Örökkévalónak. Meg a rendnek, emberségnek, a szolidaritás vállalásának, jóságnak, igazságosságnak, a szeretetnek.

Ha nem akarjuk, persze nem vesszük észre, hogy itt az emberi élet pillanatnyi állapotát és végső rendeltetését meghatározó erőkről van szó. Mivel sokan vannak, akik azt hiszik, hogy ez a világ normális állapota, vagy legalábbis a dolgok eszerinti alakulása még mindig a tűrés határán belül mozog, hát azokat tekintik nem normálisnak, akik az egy örök Istenre figyelnek. Ott akarják megtudni, hogy mi a *norma*, meg a normális emberi magatartás.

5. Hogy lesz az elhívásból parancs

A rabbik szerint egyedül az Örökkévaló hivatott az emberek gondolkodását és akaratát megvilágosítani, hogy az emberek az életüket megnyugtató módon legyenek képesek elrendezni. Szerintük Izrael Istene nem csupán a hatalom forrása, hanem az élhető életé, az erkölcsi renddé és a jó lelkiismereté is, vagyis egyszóval a lét céljáé. Isten befolyása nemcsak a természet rendjében mutatkozik meg, hanem a népek sorsának irányításában is. Ebben a vonatkozásban maga a történelem is kinyilatkoztatássá vált. Izrael Egyiptomból való szabadítása – mint a keresztyén egyházak Isten szabadító munkájának önmagukra is vonatkoztatása mutatja – egyetemes érvénnyel bír. Mindebből következik, hogy semmi és senki ne részesüljön végső tiszteletadásban, imádatban, még az angyalok se, mert ez egyedül Istent illeti meg. Senki sem határozhat jó és rossz dolgában, egyedül az Örökkévaló.⁵

Az ördögnek, sorsnak, vagy akárminek az Isten mellé helyezése, egyenlő a teljes isteni szuverenitás megrövidítésével. Ekkor már nem állunk messzire a pogányok politeizmusától.⁶

Az egyetlen Isten kiábrázolhatatlanságának és megidézhetetlenségének törvénye elejét veszi minden kísérletnek, amely Istent manipulálni akarja céljai elérése érdekében. Ez az Istennel szövetséges nép vagy annak tagjai azon elbizakodott erőfeszítéseinek is útjába áll, ahol a szerepek felcserélődhetnének. Ember rendelkezne – bármilyen rejtett formában – az Istennel, és nem mint a törvény előírja: Isten az emberrel.⁷

Gerhard von Rad szerint Jahve kizárólagosságra támasztott intoleráns igénye páratlan a vallástörténelemben. Mivel az ókori kultuszok toleránsak voltak egymással szemben, és lehetővé tették a kultuszban részt vevők számára, hogy egyidejűleg más istenektől is áldást nyerjenek. Sőt egyes szentélyeket nemritkán közösnek tekintettek (*pantheon* = minden istenség temploma). Ezzel szemben Jahve Izrael számára egységes és osztatlan egész. Akarata Izrael egész életét átfogja: történelmi, jogi és kultikus módon egyaránt.⁸ Izrael nem szorul Istene kiegészítésére, sem Istene hatalmának megtámogatására.

6. Ki ez az Isten?

Paul Tillich – egyáltalán azért, hogy valamit mondhasson, vagyis a gondolkodás rendszerezett módján, nevezetesen a filozófia nyelvén – azt mondja: Isten az önmaga-lét.⁹ Valójában az abszolútum fogalmaival írható körül,

legtökéletesebb, legjobb, legbölcsebb, leghatalmasabb. Minőségileg teljesen más létsíkon van, mint a többi létező. Önmaga létének az alapja. Birtokolja a lét minden hatalmát. De róla általában analógiákban beszélünk. Ha Istenről mint királyról beszélünk, a legfőbb hatalom birtokosára utalunk. Ha mint szabadítóról szólunk, a történelemben véghezvitt szabadító tetteire emlékezünk. Ha Atyaként gondolunk rá, a szülői szeretet feltétlen hűségét és tekintélyét értjük alatta. Ha igaz bíróként áll előttünk, annak fontossága válik hangsúlyossá, hogy egyedül az ő hatásköre és feladata a történelem végső igazságszolgáltatása és rendbetétele.

A kozmosz egysége végső soron csak akkor lehetséges, ha isteni eredete is egy. A dolgoknak ugyanis csak akkor van értelmük, ha egy önmaguknál nagyobb, de önmagában eleve értelmes összefüggésbe ágyazódnak. Amennyiben az egy örök Isten eltűnik akár a létező világ elejéről, végéről, de a világban végbemenő éppen aktuális folyamatokból, akkor teljes céltalanság és értelmetlenség szakad rá. Akkor minden a semmi irtóztató mélységébe hull.¹⁰

Azonban Isten megismerésének nélkülözhetetlen, páratlan és pontos forrása a kinyilatkoztatás, a Biblia. Izrael hitében a teremtésről szóló beszámolóktól fogva egészen Deutero-Ézsaiásig (Ézs 40,12; 45,18–21) teljesen világos, hogy Jahve az egyetlen Isten. A korai keresztyén teológia is alapvető igazságnak tartotta, hogy a Krisztusban megjelenő Isten nem más, mint a világ teremtője, az Izraelt kiválasztó és elhívó, de a prófétákat szolgálatba állító és a Názáreti Jézus Atyja az egy és egyetlen Isten.¹¹

Isten persze miközben gondolkodunk róla (ami egyáltalán nem tilos), és a kinyilatkoztatásban kutatjuk, azért egyben titok is marad számunkra. Isten csakis önmaga által ismerhető meg teljes valóságában. Ezért van az, hogy a Názáreti Jézus Krisztusban testet öltött Isten megkerülésével Istent nem lehet megismerni.

Az Isten abszolút megismerésének dolgában a hívő ember sincs pontosabb felvilágosítás birtokában, mint a hitetlen. A teológusok sem Isten titkos tanácsnokai. Éppen ellenkezőleg. A hitetlen úgy véli, hogy ő már végérvényesen kiismerte az istenkérdésben a dolgok állását. A hívő ellenben tudja, hogy ő maga nem képes megadni a választ léte alapvető kérdéseire, éppen ezért figyel Istenre.¹² Miközben persze figyel önmagára, és a maga körül történő dolgokra is, de nem ezektől várja a végső választ. Hanem figyel a dolgok eredetére, céljára és értelmére.

De Isten a maga teljességében csak Isten által ismerhető meg. Az ember istenkeresésének és istenismeretének segítője, mondhatnám cselekvő alanya is maga Isten. Ő ismerteti meg magát velünk, emberekkel. Különben az istenismeretünk is eltorzul. Ez esetben a vallás az igazságtalanul regnáló társadalmi rend vagy féktelen emberi elvárások torz ideológiájává züllik. Megmerevedik, ellaposodik, kiüresedik vagy túlzásokba, rajongásba csap át.¹³

Máris itt vagyunk az Isten egységének igazságánál, illetve a politeizmus veszélyénél. Isten egységben van önmagával. Az ő világában harmónia és rend uralkodik. Ha Isten egysége megkérdőjeleződne, magának az istenhitnek a „politeizmusába” vagy legalábbis polidoxológiájába kerülnénk. Vagyis olyan dolgokat tulajdonítanánk neki, melyek távol állnak tőle. Hűsége, irgalma, igazságossága, bölcsessége, jóakarata helyett hiúságot, irigységet, bosszúvágyat,

igazságtalanságot, szeszélyességet, megbízhatatlanságot. Hamis dolgoktól kerülnekk függő viszonyba, végül is káoszba. Hiszen ha az istenség meghasonlik önmagával, miképp maradhat meg (Lk 11,14–26)? Minden pusztítóvá, leépülővé, lealjasítóvá válna, ahogy erről már volt szó.

A politeizmus nem mennyiségi, hanem minőségi fogalom. Tehát elsősorban nemcsak sokistenhitet jelent, hanem azt is, hogy hiányzik az az egyesítő és mindent egybekapcsoló véglegesség, amely meghatározza a létezését. Az élet: folyamat, amelyben a potenciális lehetőség tényleges életté válik. Ez pedig vagy egységes és szép, rendeltetésének megfelelő, vagy zavaros, kaotikus, belsőleg megosztott, gyötrelmes, lefelé tendáló, végül pusztulásba torkolló.

Amit viszont a Biblia Istenről mond, az az ő teljes szabadságáról szól. Szabadon és szeretetből teremtett, szabad módon gondoskodik teremtményeiről, szabad szándékból döntött népe, sőt a vele szembeforduló emberek megmentéséről, megszabadításáról, el egészen az ennek a céljából meghozott golgotai keresztáldozatig. Isten szabadsága azt jelenti, hogy tettét nem előzi meg semmi, nem áll mellette támogató módon senki, akire terveit véghezvitele érdekében rászorulna. Sőt az ellenségesség, a gonosz káoszt teremtő hatalma sem képes megállítani akarátának keresztülvitelét.¹⁴ Ezért hatalmának szétoztása, kiegészítése, személyének le-cserélése vagy háttérbe szorítása, tulajdonságainak emberi igények szerinti átszínezése merénylet nemcsak az egy igaz Isten ellen, hanem egyben az ember létének értelme, egysége és célja ellen is.

7. Az Isten „másik arca”

Amikor a Mindenható Istenről gondolkodunk, középpontban áll az ő mindenek fölött lévő hatalma, végtelen ereje, elérhetetlenül tökéletes szentsége, örökkévalósága, mindenhatósága, mindentudása, mindenek felett való volta. És jó, hogy így gondolkodunk róla. Ő a világ teremtője, fenntartója és bírja. Semmiféle könnyed, laza, tiszteletlen közeledés nem illik és nem méltó hozzá.

Rudolf Otto „A szent” című könyvében Istennel kapcsolatban az embernek ezt az alapélményét ragadta meg. Isten a hatalom, a fölény, az abszolút fölény a teremtménnyel szemben, illetve mindennel szemben, ami nem Isten. Ennek megjelölésére a latin *maiestas* = nagyság, fenség, méltóság fogalmait használta. Ez a *magnus* = nagy, hatalmas, jelentőségteljes, tekintélyes *adjectivuma*, valamint a jelző szintén főnévi alakja: *magnitudo* = nagyság, fenség, fontosság, jelentőség. Tehát Istennel kapcsolatban az ember átéli zavarba ejtő gyöngeségét, hogy porból és hamuból való, míg ő mindenek felett való. Hatalma korlátlan, igazsága megkérdőjelezhetetlen, bölcsessége végtelen. „Igen, te vagy, lelkem meghajol előtted. De mi vagyok én?”¹⁵

Az ember legitim viszonya ehhez a hatalomhoz a „függőség érzete”, a „teremtettséglény”. Ezt ő *mysterium tremendum*nak nevezi. A félelmetes és titokzatos felé való csodálatnak és megrendülésnek. A latin *tremendum* = félelmetes, rémítő jelző a *tremo* = reszket, remeg, fél valamitől igéből származik. Ez az Isten által megragadott ember természetes reakciója. Gondoljunk Ézsaiás theophániájára: megremegtek a templom eresztékei, illetve a próféta átéli ember voltának kicsiségét és méltatlanságát Isten látásában (Ézs 6,1–5).

Innen következik az, hogy Istenhez méltatlan minden könnyed, könnyelmű vagy tiszteletlen közeledés. Az is, ha valaki figyelmen kívül hagyja az ember és Isten közötti mérhetetlen távolságot, és azt képzelet, hogy amikor Isten elé járul, egy magafajtaival van dolga.

De van Istennek egy másik arca is. Az Isten „gyengesége” (1Kor 1,25). Hiszen ő vállalta a világ teremtése óta a legtöbb áldozatot, megaláztatást, megvetést, szidalmat. Nem kell máshova tekintenünk, csak a Golgota keresztjére. Máshova sem kell néznünk, mint a könyvtárak polcaira, vagy a hírközlő eszközök képernyőire, ahol lapok millióin és adások tömkelegében jelenik meg Istent gyalázó gondolat. Személyének és munkájának igazságos és értelmes voltát kétségbe vonó állítás. És az Isten hallgat.

Hiba volna ebből nekünk keresztényeknek arra következtetni, hogy nekünk kell megvédeni őt. Vagy a magunk számára valamiféle támaszt kellene keresni. Hiszen Isten maga vállalja ezt a pozíciót. Jézus kérhetett volna többet tizenkét sereg angyalnál, mielőtt vállalta a keresztalált, de nem tette (Mt 25,35).

Ami azonban ennél is fontosabb, hogy Istennek ez az arca mindaddig is így fordul felénk, míg Krisztus el nem jön az ég felhőin hatalommal és dicsőséggel (Mt 24,27; Jel 19,11–16). Addig pedig mi, akik Istenhez tartozónak valljuk magunkat, nem sütkérezhetünk abban a dicsőségben, hogy majd odaülhetünk Krisztus mellé királyi székén jobb és bal felől (Mt 20,21). Hanem amikor minket is megaláznak, el kell fogadnunk ezt a pozíciót. Sőt „Isten kéri a gyalázóit is általunk arra, hogy béküljenek meg vele” (2Kor 5,20), nem mutathatjuk meg Isten dicsőségét, csak a kereszt módján. Ahogyan Pál dicsekedett mint Istennek szolgálója: sok türesemmel, nyomorúságával, szorongatásával, megveretésével, virrasztásával, böjtölésével, hogy egyesek ámitónak nézték, míg mások pontosan tudták, hogy az igazság jobb és bal kéz felől van mellette, mint Isten fegyvere. Nekünk is ismernünk és vállalnunk kell Istennek ezt az arcát.

Hiszen az egy örök Isten, aki uralkodik mindenek felett, akié minden hatalom, nem leuralni akarja teremtményét, az embert, hanem hívja önmagához (Mt 11,28), de nem kényszeríti. Hiszen ő adja ma is elénk a jót és a rosszat (Dt 30,15). Nekünk választanunk kell. Isten csak azért „gyenge”, hogy mi, emberek választhassunk. Vagy őt, vagy egy másik istent.

8. Az Isten „másságának” határa

Isten másik arcának a határa ott ér véget, ahol a gonosszal való kiegyezés kezdődne. Ugyanis Isten irgalmas arca nem gyengeségéből adódik, hanem irgalmából fakad. Az ember részéről előzménytelen. Isten nem azért jóakarátú felénk, mert jobb belátásra jutottunk, és most már megérdemljük azt, hogy jól bánjon velünk. Hanem indokolatlan és előlegezett irgalma indít arra is, hogy egyáltalán ke-ressük őt. Eközben rábukkanjunk a közé és közénk felépült akadályokra is, ami tulajdonképpen a tőle való elszakadásunk akarása, bibliai szóval: hitetlenségünk. Jn 16,9 szerint Jézus így összegzi az ember bűnét: „A bűn az, hogy nem hisznek énbennem”. Az összes többi ennek következménye. Hazugság, lopás, parázsnaság stb. Már nincs visszatartó erő. „Kell” vétkezni. Mert hitetlenül, tőle elszakadva elveszett az Isten mindeneket, lelkünket is betöltő gazdagsága. Az ember éhessé válik. A kínzó kielégítetlenség

gyötrő alaphelyzetét úgy próbálja megszüntetni, mintha hajszolnák. Valami kell, hogy ez a „nincs”, ez az úr megszűnjön.

A bűnön az ember nem képes áttörni. Sem az üresség szorongását nem képes megszüntetni, sem az üresség megszüntetésére összehordott hordalékot eltávolítani. Ezért Isten maga törte át Krisztusban lehajló szeretetével ezt a tragikus állapotot. Áttöri Isten, de nem egyezkedik a gonosszal, a bűnnel. Ez nem segítene az emberen. Megszabadítja az embert a gonosz csapdájából, de nem mondja, hogy az nem olyan nagy baj. Mert a másik isten is „isten”. A Biblia azt tanítja róla, hogy emberölő volt kezdettől fogva,

Kate Beckinsale amerikai színésznő a *Vacancy* (2007) című filmben hitelesen ábrázolja az üresség szorongását

és nem állt meg az igazságban, hanem ő a hazugság atyja (Jn 8,43–47).

Abban a pillanatban, ha Isten „kegyelmesen” belemenne a vele való egyezkedésbe, a sötétség keveredne a világossággal, a bűn az erénnyel, az életszentség a gyalázatossággal. Ennek pedig semmi értelme nem volna. Pál apostol azt mondja: „*Mi köze az igazságnak a hamissággal, a világosságnak a sötétséggel, Krisztusnak Béliállal?*” (2Kor 6,14–18) Ha a feleségem finoman párologó húslevesébe valaki kocsikenőcsöt keverne, hogy egy kissé teltebb legyen az íze, csak annyi „eredménye” lenne, hogy az étel ehetetlenné válna. A kettő elegyének se értelme, se haszna.

Itt érkezünk meg az idegen istenek ellen szóló szövet-ségsszabály szívéhez. A másik „isten”: az egy igaz Isten, de egyben az ember ellen is van. A héber szöveg szó szerint: „*Ne legyen neked idegen istened arcom előtt, illetőleg ellen!*” – mondja az Úr. Egyrészt mert az Örökkévaló a teljesség. Ha ő átfogja a lét minden részét, akkor nem kell félnie az őt tisztelőnek, hogy valamiből kimarad, ami pedig fontos, érdekes, életadó lenne. Másrészt a más isten nem indifferens, nem arról van szó, hogy ennek a *máságnak* a megjelenése azért nem olyan nagy ügy. Elfér az Örökkévaló mellett még egypár kisebb isten is. Hiszen ha szükség van egyikre, másakra, kéznél vannak.

A tolvaj (tulajdonképpen a sátán) csak azért jön, hogy lopjon, öljön és pusztítson. Én azért jöttem – mondja Jézus –, hogy életük legyen, és bővítködjének (Jn 10,10). Mert ha az egyetlen Isten hatalma és védelme alól kikerülünk, azonnal ott van a másik *isten*, aki átveszi az egy igaz Isten szerepét. Ez az „isten” pedig a sátán.

A sátán, vagyis az „idegen isten” nem mindig

tagadóként jön. Többször jelentkezik a világosság angyalaként, „segítőként” (2Kor 11,14). A mi Urunk Jézus Krisztus Mt 4,1–11 beszámolója szerint negyven napot a pusztában töltött szolgálatának kezdetén. Amikor végre megéhezett, azonnal ott volt a sátán mint jóltevő. „Ne éhezz, mondd, hogy e kövek kenyérré váljanak!” „Messiás vagy, de ezt senki nem fogja elismerni addig, míg egy nyilvánvaló csodával nem bizonyítod be. De ha mint messiás, nem egy istállóban és nem is csak egy tóparton téged hallgató emberek előtt jelennél meg, hanem az ünnepi tömeg előtt a templom tetejéről alászállva, az meggyőző lenne.” Az „idegen isten” elmegy addig a valóságos Isten (a Fiú Isten) „megsegítésében”, hogy följajánlja neki a világ kormányzását, ha leborulva imádja őt. Ezzel persze ő léphetne Isten helyébe, hiszen a Fiú Isten imádná őt. Már alig érzékeljük, hogy a Krisztus és a sátán harca milyen erőteljes volt, és az ördög részéről mire ment volna ki.

Észre vesszük-e mi, amikor mellénk szegődik a (nekünk nem) idegen isten, és csak annyit kér, üzletkötéskor, kielégítetlen szexuális vágyaink kielégítése érdekében, meg amikor megbántottak és olyan jó volna bosszút állni, hogy hallgassunk rá?

Mert a „más isten” elsősorban és egyáltalán nem elméleti kérdés, hanem más isten tisztelete más etikával, más gondolkodásmóddal, más értékrenddel, más életgyakorlattal, és ennek érdekében meghozott más döntésekkel jár. És ezek az érdekek, értékek, döntések nem egészítik ki, hanem ellenkezőleg: kioltják vagy tönkreteszik egymást.

Egy szilárd istenhít tönkretelhet egy jól induló karriert, ha az csak megalkuvások árán épülhetne ki. De persze csak az illető jó lelkiismerete és üdvössége érdekében teszi tönkre. Vagy megtilt egy tisztátalan vonzódást, mely a házastársi hűség megromlásához vezetne. Itt is kiviláglik, hogy a tóra rendelkezései, még ha azok látszólag Isten védelmét szolgálják is, mennyire az emberért vannak. Ezért megkerülhetetlenek és gyengíthetetlenek. Vagy komolyan vesszük Istent magát és parancsait, vagy nincs más alternatíva, uralkodni kezd az idegen isten.

9. Az Istenről való beszéd csapdái és korlátai

Ma, amint a bevezetőben is szó volt róla, a társadalom vélhetően nagyobbik fele (soha nem lehet tudni, hogy ez igaz-e) nemcsak érdektelen az Isten-probléma irányába, hanem elszokott a szakralitás légkörétől. Idegen számára az áhítat. A régi mesterek szent zenéjének Isten előtt való hódolatáról nem is beszélve. Gondolkodásmódja, értékrendje és nyelve profán. Ha nem igénytelen, durva és közönséges. Vonattal utazom évek óta óráim megtartása céljából Pestre. Tizenéves lányok szóhasználata orcapirító.

A minap az egyik tévéadón megpillantottam dr. Pálhegyi Ferencet. Egy beszélgetés volt ezen a csatornán. Egy cinikus műsorvezető szervezte úgy, hogy a homoszexualitás ügyében egy vele egykorú református lelkész üljön mellette, velük szemben hat homoszexuálpárti „szakember”, akik mögött hatnyolc homoszexuális pár volt. A műsorvezető az obszcenitáshoz hasonló hangnemben provokálta a két istenhívőt: miért terrorizálják a keresztyének az ösztársadalmat olyan bibliai igékkel, amelyek a lakossági statisztika szerinti 8–10%-ot érinti csupán, a többi embert nem érdeklik. Miért nem engedik (nyilván a két idős erkölcsi alapokon álló keresz-

tyén), hogy a fiatalok kipróbálhassák ez irányú hajlamaikat, amikor ez amúgy is „velük született”, csak gátlásaik alól fel kell őket szabadítani, és a már homoszexuálisoknak bele kell őket vezetni a gyakorlati dolgokba. Újra és újra a fiatalok felé fordult, hogy egyetértenek-e vele? Egyetértettek. Hiába mondták józanul mindketten, hogy a keresztyének nem terrorizálnak senkit, akkor sem, ha egyet nem értésüket fejezik ki.

Magyarországon is a nemesebb dolgok felől való közérdeklődésben körülbelül itt tart a helyzet. A „való világon”, Győzikeken *művelődött* embereknek hogyan lehet egyáltalán beszélni Istenről?

Valószínűleg magyarul. Mint ahogy a zsidónak héberül (ha tud egyáltalán), görögnek görögül, a töröknek törökül, magyarnak magyarul kell Istenről beszélni. Egyszerű, szép, jól artikulált magyar nyelven. Semmi szleng, semmi lazaság és semmi jópofizás. Nem méltó ahhoz az Istenhez, akiről szólnunk. Egyik fiatal szolgatársam beszélt valakiről, aki könnyüzenés evangélizáción tért meg. Karénekes evangélizáción sose tért volna meg – állította. Hogy könnyüzenei módon tért-e meg? Ezt nem tudom. Azt se, hogy megtért-e. Nincs okom kételkedni benne. De hogy a Biblia, az Isten szava nem egyik-másik kor divatos nyelvén született, hanem a Biblia megszentelt nyelvén, azt tudjuk. Úgy látszik, a Mindenható Isten nem félt attól, hogy nem fogják megérteni. Valószínűleg mi félünk attól, hogy a Biblia nyelvén szólunk róla, valamint az üdvösségről és kárhozatról. Ezekről az egyébként is hihetetlennek tűnő dolgokról.

Hogy mért félünk a „kánaáni nyelvet” használni – vagyis az Istenről szóló egyetemes kinyilatkoztatás nyelvét –, azon érdemes lenne elgondolkozni. Mert ha nem értjük vagy nem szeretjük mélyen a kortársainkat, akkor meg se szólalunk! Be is zárkozhatunk a magunk „szubkultúrájába”, ahogy főleg a „kortársian” gondolkodók szeretik emlegetni a „hagyományos” gyülekezeteket.

Az igehirdetés pedig az utolsó időkben nem csupán azt a célt szolgálja, hogy megtérjenek emberek. Főleg azt. De megtérésre kényszeríteni senkit sem lehet. Isten sem teszi. De maga az Úr Jézus beszél arról, hogy az utolsó időkben hirdetik az evangélium az egész világon „*bizonyággal minden népnek*” (Mt 24,14). Ez pedig nem jelenti azt, hogy mindenki megtér, aki hallja az evangéliumot. „*Aki az Istentől van, hallja az Isten beszédeit...*” (Jn 8,47) A mondat így folytatódik: „*ti azért nem halljátok, mert nem az Istentől valók vagytok*”. Az Úr többször is beszél arról, hogy a visszautasított evangélium válik ítéletté: „*Aki elvet engem, és nem fogadja el az én beszédeimet, annak van ítélőbírája: az az ige, amelyet szoltam*” (Jn 12,48).

Tehát annak érdekében, hogy az emberek megértsék az Istenről szóló bizonyágtételünket, nem kell ügyeskednünk. A Mindenható tudja, hogy alkotott az emberbe egy olyan *szervet*, egy olyan belső fület, hogy amikor mi Istenről beszélünk, a hallgató pontosan tudja, hogy miről van szó. Azonban bármilyen méltatlan mód, ha Istenről akarunk beszélni, méltatlan öhozzá, aki szent, tiszta és nem gyalázatos. Már *Spurgeon* – aki pedig tudott a mindennapok nyelvén prédikálni – felhívta a hívők figyelmét arra, hogy a nagy Király szállításához nem illik a szemeteskoscsi.

Jegyzetek

1. Paul Tillich, *Rendszeres teológia* (Osiris Kiadó, Budapest, 2002), 31kk. o.
2. Claus Westermann – Gerhard Gloege: *a Biblia titkai – bevezetés a Bibliába* (Kálvin Kiadó, Budapest, 1997), 517. o.
3. Gerhard von Rad: *Az Ószövetség teológiája I.* (Osiris Kiadó, Budapest, 2001), 130. o.
4. Dietrich Bonhoeffer: *Börtönlevelek* (Harmat Kiadó, Budapest, 1999), 87. o.
5. Mózes öt könyve és a Haftárak – Deuteronomium (Izraelita Magyar Irodalmi Társaság, Budapest, 1942), 64–93. o.
6. Dr. J. Douma: *A tízparancsolat. Iránytű* Kiadó, Budapest, 1994. 25. o.
7. Roy B. Zuck: *Az Ószövetség bibliai teológiája* (TCM, Budapest, 2005), 48. o.
8. Rad, 112–130. o.
9. Tillich, 195kk. o.
10. Walter Kasper: *Jézus Krisztus Istene* (Osiris Kiadó, Budapest, 2003), 21. o.
11. Wolfhart Pannenberg: *Rendszeres teológia I.* (Osiris Kiadó, Budapest, 2005), 62. o.
12. Kasper, 141. o.
13. Uo., 20. o.
14. Tillich, 204. o.
15. Rudolf Otto: *A szent* (Osiris Kiadó, Budapest, 2001.) 18–78. o. – Nem csupán körüljárja, hanem bőven kifejti az Úr Istennel szemben az ember kicsiny voltát, teremtményérzetét.

Kapitány Zsolt

A lelkipásztor és a gyülekezetvezető kapcsolata a baptista gyülekezetekben (4.)

(Folytatás az előző számból)

3. Szóbeli közlés – A nyelv

„A nyelv a legtöbb interakcióban jelen van. A nyelv kommunikációs rendszer, és nem lehet elkülöníteni attól a tényleges gyakorlattól, ahogyan a hétköznapi életben az üzeneteket küldik és fogadják.”¹

A nyelv az emberek belső és külső világa közötti kapcsolat, mely fontos szerepet játszik az egyéni, a közösségi és a kulturális fejlődésben. A nyelv és a kultúra szoros kapcsolatban vannak egymással. Az, ahogyan elnevezünk, megnevezünk dolgokat, folyamatokat, ahogyan osztályozzuk mindazt, ami bennünket körülvesz, megmutatja, hogyan állunk a világhoz, hogyan látjuk azt.

A kultúra s a kultúrán belüli szubkultúra befolyásolja a nyelv használatát. A különböző csoportoknak megvannak a sajátos nyelvi elemei. Így a keresztyén közösségeknek általánosságban is megvannak a sajátos nyelvi elemei, de ezek a nyelvi elemek gyülekezetenként is specializálódhatnak. A gyülekezeteken belül különböző háttérű tagok lehetnek, akiknek a kulturális háttérük szintén befolyásolhatja az egész gyülekezet kultúráját.

Az emberek megszólítása

Minden társaskapcsolat első eleme és a nyelv kölcsönös viszonyban való használatának egyik legfontosabb mozzanata a másik ember megszólítása.

Az európai nyelvek között sokban lehetőség van egy személy kétféle megszólítására. Az egyik egy informális, családias, a másik pedig egy formális, udvarias alak. Például a németben a „du” és a „Sie”, a franciában a „tu” és a „lei” és a magyarban a „te” és az „ön”.

Régebben ezek a megszólítások a státusnorma alapján történtek. Ami annyit jelentett, hogy a felső osztályhoz tartozót formálisan szólították meg, akár alsó osztálybeli, akár felsőosztálybeli volt az, aki megszólította. Még akkor is a formális megszólítást használták, ha bensőséges kapcsolat volt a két személy között (például férj-feleség). Az alsó osztály tagjai viszont informálisan, családias módon szólították meg egymást, még akkor is, ha egymásnak idegenek voltak.

A szolidaritási norma, mely sokkal jellemzőbb ma, elsősorban nem a státust veszi figyelembe. A szolidaritási norma a személyek közötti kapcsolat szorosságát, a bensőséges mértékét veszi figyelembe. Tehát szoros, bensőséges kapcsolat esetén a megszólítás informális, míg ha nincs bensőséges kapcsolat a személyek között, akkor formális a megszólítás.

A státusnorma az idők folyamán egyre inkább elhalványult, míg a szolidaritási norma egyetemes elfogadottságra tett szert.

A gyülekezeti életben azonban ez a változás lassabban követhető figyelemmel. A lelkipásztor és a gyülekezetvezető

közötti kapcsolatban az egymás megszólítását sem szabad figyelmen kívül hagyni. Ez igaz mind a személyközi kommunikációra, mind pedig a nyilvánosság előtti kommunikációra.

A személyközi kommunikációban inkább a szolidaritási norma szerinti megszólítás, tegeződés, beceneven szólítás lehet az előnyösebb. Míg nyilvánosan, gyülekezet előtt a formális és informális megszólítás is megfelelő lehet. Ha azonban az informális megszólítást használják, akkor ajánlott a név mellett használni a testvér, lelkipásztor testvér, gyülekezetvezető testvér szavakat is. Mindezek a nyilvánosság előtt elhangzó megszólítások az egymás iránti tisztelet kinyilvánítását segítik.

A kimondott szavak értelmezése

A szavak értelmezéséhez odafigyelésre van szükség, a valódi odafigyelés komoly részvételt követelő erőfeszítés. A megfelelő figyelem többet jelent, mint csupán a hallgatás. A megfelelő figyelemhez empátia, lelki beállítódás szükséges.

Fontos, hogy az emberekkel kapcsolatban lássuk, hogy nem oszthatók csak jók és rosszak kategóriákra. Átmenetek vannak. Ezen átmenetek észrevételéhez van szükség az érzékeny odafigyelésre. „Minél több jelentésárnyalatot tud valaki kezelni, annál jobban képes a másik ember közlésére odafigyelni, anélkül, hogy elhamarkodott következtetéseket vonna le.”² A szavaknak sokféle jelentése lehet. Ha egy kapcsolatban bizonytalan vagy félreérthető egy szó használata, akkor az egyik legjobb módja a félreértés elkerülésének, ha a hallgató megkéri a beszélőt, hogy az általa használt kifejezést ő maga határozza meg.

Mindezek azt is jelentik, hogy a jelentést elsősorban nem a szavak hordozzák, hanem maga az ember.

Em Griffin hoz egy példát arra, hogy hogyan segíthet a fogalmak meghatározása egy probléma megoldásában. Ezt a példát azért is közöljük, mert a gyülekezetekben is előfordulhatnak hasonló problémás vezetői, szolgálattelvői situációk.

„Egy alkalommal arra kértek, legyenek döntőbíró egy keresztyén szervezet két tagja közötti konfliktusban. Arra gondoltak, egy kívülálló tárgyilagosabban ítéli meg az elmégesedett helyzetet. Az igazgató elismerte, hogy a másik fickó a missziós terület legjobb munkatársa, de állítása szerint nem hűséges. A missziómunkás dicsérte az igazgató papi elhivatottságát, de hozzátette, hogy gyenge vezetői képességei miatt nem tudja őt tisztelni. Az első óra több indulatot hozott felszínre, mint világgosságot. Itt tartottunk, amikor rájöttem, hogy a hűtlenség és a gyenge vezetői képesség kifejezések elvont jellege csak mélyíti a szakadékot. Mindkettejüket megkérdeztem, mi az, amit konkrétan várnak a másiktól. Több próbálkozás is követte egymást, de mindkét fél három feltételhez kötötte, hogy visszavonja a másiktól alkotott ítéletét. Az igazgató azt kívánta, hogy az alkalmazott időben érkezzen az összejövetelekre, ne

kritizálja döntéseit nyilvánosan, és hallgassa végig a magyarázatait, mielőtt kérdéseket tenne fel. Ez lenne tehát a lojalitás. A missziómunkás azt akarta, hogy az igazgató közvetlenül adja át az információkat, ne a titkárán keresztül, az eldöntött kérdéseket illetően ne hezítálgjon, és negyedévenként töltsön egy napot a missziós területen, hogy lássa a munkáját. Ilyen lenne tehát a jó vezető. Amikor a kívánságok konkrétan megfogalmazódtak, mindkét fél felismerte, hogy könnyűszerrel teljesítheti a másik óhaját. Az együttműködés a fogalmak tisztázásával kezdődött.”³

A szavak mögötti érzelmek

Az egymással való kommunikációban a szavakat érzésekkel ruházzuk fel. Ezek az érzések attól függenek, hogy hogyan viszonyulunk a szavak mögötti tartalomhoz. Ezt egy példán keresztül szeretnénk bemutatni.

Ha egy gyülekezeti előljáró nem megy el egy ünnepnapon az istentiszteletre, hanem inkább a kollégiumból hazakerkezett gyerekeivel és felségével tölti a napot a szabadban, akkor hogyan jellemeznénk azt az előljárót?

A válasz, amit adunk, attól függ, hogy miként tekintünk az előljárók gyülekezetbe való járására, és mekkora jelentőséget tulajdonítunk a családdal töltött időnek. Figyeljük meg a 2. táblázatban levő hat kifejezést! Mindegyik kifejezés az előljáróra vonatkozik, s egy teljes érzelmi skálát ad, valamelyiket minden bizonnyal a saját véleményünkhöz közelállónak találjuk. Az érzelmi jelentések alatti értékek azt fejezik ki, hogyan viszonyulunk az adott előljáróhoz. A skálán nem találunk nulla értékű megfo-

szerető apa +3	kapcsolatorien- tált +2	figyelmes +1	meggondolatlan -1	nem példamu- tató -2	megbotránkoz- tató -3
-------------------	-------------------------------	-----------------	----------------------	----------------------------	-----------------------------

A táblázat – Érzelmi jelentések tartománya

galmazást, ennek oka, hogy nagyon kevés olyan kifejezést használunk, amely semleges érzelmekkel járna.

Ez a példa azt kívánja mutatni, hogy a véleményeinket felruházzuk érzelmi töltettel.⁴

A rövid beszélgetések jelentősége

Eric Berne „Emberi játszmák” című könyvében beszél a rituálék jelentőségéről. „A rituálé a külső társadalmi erők által beprogramozott egyszerű kiegészítő tranzakciók sztereotipizált sorozata.”⁵ Ilyen például a köszönés, búcsúzás egy társaságtól, vagy rövid, fesztelen beszélgetés az időjárásról, családról. Ezek a beszélgetések nem közvetlen információk adására és létrehozására jönnek létre, hanem sokkal inkább megnyugvást adnak és csökkentik a bizonytalanságot. Az egyik személy a másiknak e közléseken keresztül bizonyos mennyiségű – Eric Berne szavaival élve – „simogatásokat” ad. Ezekben a rövid beszélgetésekben a szavak érzelmi töltete nagyobb, mint általában.⁶ Azok az emberek akik jelentéktelennek tartják az ilyen jellegű rövid beszélgetéseket, gyakran sikertelenül járnak céljaik elérésében. Az, hogy a kommunikációban a célszerűsége és hatékonyságra koncentrálnak, távol

tartja őket az olyan meghitt kötődésektől, melyek gördülékenyebbé és eredményesebbé teszik az interakciókat.

Mély érzelmek közlése

A mély érzelmek feltárásánál, például fájdalmak, bánatok közlésénél nagy lehetőség van a bensőségesség növelésére.

Ha egy személy egy másik személy előtt tárja fel belső mély érzelmeit, akkor az az intimitás mértékének növekedését eredményezi.

Ha a belső, mély érzelmek fájdalmas, nehéz érzelmek, akkor – az esetek többségében – az a legjobb, ha lemondunk arról, hogy a másikat analizáljuk, helyreigazítsuk, megoldási javaslatokat adjunk. Az ilyen esetekben sokkal inkább arra van szükség, hogy a másik ember lelki fájdalmát valamilyen módon próbáljuk megérteni, átérezni. A csendes hallgatás hasznosabbnak látszik, mint a jó tanácsok osztogatása. Itt szeretnénk visszautalni a „Kapcsolatok a gyülekezetben” című alfejezetre, melyben az Krisztusban gyökerező kapcsolódásról szoltunk mint kívánatos hozzáállásról.

4. Nonverbális kommunikáció

Ha az interperszonális kapcsolatokkal kívánunk foglalkozni, akkor szólni kell a nonverbális kommunikációról. A nonverbális kommunikáció tartalmazza mindazokat a nem nyelvi kifejezéseket, amelyeknek mások jelentést tulajdonítanak. A nonverbális jelek különösen a másokkal kapcsolatos érzéseinket tükrözik hatékonyan.

A szóbeli üzenetek az interperszonális kommunikációnak csak egy kisebb részét jelentik. A kimondott szavakat gyakran kísérik a nonverbális üzenetek, melyek alátámasztják, módosítják vagy éppenséggel felváltják a verbális üzeneteket.

Gesztusok

Gesztusnak nevezük a nyaktól lefelé levő

mozdulatokat. A gesztusokkal kapcsolatban a legfigyelemreméltóbb, hogy nagyon erősen a kultúrához kötődnek. Akár nyelvi, etnikai vagy gyülekezeti vonatkozásban.

Néhány gesztusnak független, világosan megfogalmazott jelentése van (például az ujjakkal formázott V, mely a győzelem jele, a felhúzott váll a tanácstalanság és a meg nem értetés jele, az összekulcsolt kéz imádság, könyörgés jele). Ezeket a gesztusokat emblémáknak is hívják.

Több más gesztusnak nincs saját jelentése, hanem egyszerűen más szóbeli és nem verbális kommunikációk kísérői (előadók kézmozdulatai).

A hatékony kommunikációhoz a szavaknak összhangban kell lennie a testmozgással.

Arckifejezések⁷

Az arckifejezések a gesztusokkal ellentétben, nem függenek a kultúrától. Tehát egyik kultúrkörben felnőtt ember könnyűszerrel felismeri az egy másik kultúrkörben felnőtt ember arckifejezéseiben megnyilvánuló érzéseket. Ennek az utánzó empátia lehet az oka, ami annyit jelent, hogy egy személy arckifejezéseinek láttán saját arcizmaink automatikusan visz-

szatükrözik a látottakat. Ismerve, hogy az arckifejezés milyen érzést takar, azonosítani tudjuk a vele együtt járó hangulatokat. „Az érzelmek által közvetített jelentések több mint ötven százalékát az arckifejezésekből ismerjük fel.”⁸

Tekintet

A szem a lélek tükre. A tekintet általában koncentrált érdeklődést jelez. A kölcsönös tekintetváltások arra utalnak, hogy a felek elkötelezték magukat az interakcióra. Abban az esetben, ha a felek nem akarnak beszélni, kerülnek a szemkontaktust. Azonban a szemkontaktus pontos jelentése nagyban függ az interakció helyzetétől. „A szemkontaktus jelezhet intimitást, bevonódást és vonzalmat, vagy jelezhet dominanciát, agressziót és felsőbbrendűséget.”⁹

A különböző hosszúságú szemkontaktusok mást és mást tükrözhetnek. A túl rövid szemkontaktus azt a látszatot keltetheti, hogy a személy unatkozik vagy titkol valamit. Az átlagos idejű tekintet nyílt érdeklődést mutat. Túl hosszú idejű szemkontaktus a másik fél feszengetéséhez vezethet.

„A legtöbb köznapi érintkezésben a nézés helyes arányait illetően érzékeny szabályok érvényesülnek. A vizuális egyensúlyt (ki néz, mikor, kire és mennyire) a legtöbb interakcióban a partnerek neme, státusa, kapcsolatuk intimitása és az interakciók természete határozza meg.”¹⁰

A pupilla méretéből a belső reagálásokra, izgalmi állapotokra lehet következtetni. Kutatások alapján a pupillanagyobbodás erős érzelmekkel van kapcsolatban (például vonzalom, meglepetés, düh, boldogság).

Külső megjelenés

Meg lehet még említeni a külső megjelentést is mint a kommunikációt befolyásoló tényezőt. Vannak, akik azt állítják, hogy a ruha teszi az embert, mások pedig éppenséggel az ellenkezőjét állítják.

Az öltözködés tekintetében, ha valaki minél jobban elrugaszkodik a közösség normáitól, akkor az a személy azt közvetíti, akár akarva, akár sem, hogy figyeljenek fel rá. Kérdés csupán, hogy a figyelemfelkeltés elnyeri-e mások tetszését. A lelkipásztor hogyan öltözködik vasárnap és hétköznap, otthon és közintézményekben?

Apróságnak tűnhet, de egy olyan helyzetben, amikor a lelkipásztor színes ingben prédikál, és nem fehérben: a gyülekezetvezető mit tesz? Megvédi a lelkipásztort, vagy ő is a kritikusok pártjára áll?

Úgy véljük, hogy a külső megjelenéssel kapcsolatban nem szükséges konkrét meghatározásokat adni, annyi azonban bizonyos, hogy sem a lelkipásztor, sem a gyülekezetvezető ne foglalkozzon túl sokat a megjelenéssel, figyelemfelkeltéssel! De ez azt is jelenti, hogy legyenek ápoltak és rendezettek! Ha minél kevésbé térnek el a gyülekezeti és közéleti normától, akkor az mind a gyülekezettel, mind pedig az egymással való kapcsolatra jótékony hatással van.

Térhasználat

A távolság és a tér fontos szerepet játszik az emberi interakciókban. *Burgoon* a személyes teret úgy definiálta, mint „az egyént körülvevő láthatatlan, változó méretű tér, amely meghatározza a másokkal szembeni távolságtartás egyéni preferenciáit.”¹¹

A személyes tér gondolata *Edward Halltól* származik, aki szerint a társas környezetünket egymástól jól elkülöníthető

zónákra osztjuk. Hall négy ilyen zónát, távolságot különböztetett meg:¹²

1. Bizalmas távolság (0–45 cm): Az érintés, a testmeleg és a szagok adnak pontos eligazítást az interperszonális térközre vonatkozóan.

2. Személyes távolság (45–120 cm): A barátság általános tartománya. Az érintés még mindig megengedett, az erősebb szagok is szerepet játszanak, a szemek és a fülek a fő eszközei a megfelelő térérzékelésnek.

3. Szociális távolság (1,2–3 m): vizuális és akusztikai eszközök szolgálják a terület megfigyelését. Távolsági csevegések, irodában zajló üzleti megbeszélések, bolti beszélgetések tartoznak ebbe a kategóriába.

4. Nyilvános távolság (3 m felett): Az egyirányú kommunikáció általában ebben a távolságban történik.

Különböző kultúrákban ezek a távolságok változnak (például más keleti kultúrkörben és más nyugati kultúrkörben).

A térhasználat másik felosztása a felségterületek kijelölése. Az embereknek igényük van bizonyos területekre, ezekhez a fizikai területekhez érzékeny kapcsolatok fűzik őket.

A felségterületeket a következő képpen osztályozhatjuk:¹³

- elsődleges felségterület (például a saját lakás),
- másodlagos felségterület (például a közös iroda),
- nyilvános felségterület.

Forgács azt mondja, hogy „házunk és lakásunk ... elsődleges felségterület, amelyik egyszerre mind kifejezi választott értékeinket és identitásunkat, s ezáltal nagyon fontos nem verbális információforrásként működik.”¹⁴

A fentiekkel kapcsolatban a következőket állapíthatjuk meg először is a személyes térre vonatkoztatva.

Ha az interperszonális kapcsolatban az egyik fél túl közel kerül a másikhoz, akkor kétféle reagálás történhet. Ha a megközelített vonzónak találja a közeledő személyt, akkor a megközelített személyben kellemes érzések lesznek, míg ellenkező esetben az illetővel szemben fenntartásai lesznek. Abban az esetben, ha pontosan nem tudja az egyik fél, hogy mely távolság engedhető meg a másik féllel szemben, jobb a távolabbi zónában maradni. A közeledés csak lassan és megfontoltan történjen.

A felségterülettel kapcsolatban a következő gyakorlati megállapítást tehetjük. A gyülekezetvezető és a lelkipásztor kapcsolatát segíti, ha a gyülekezetvezető lesz az a személy a gyülekezeti tagok közül, aki először meghívja a lelkipásztort a saját otthonába. E mellett még azt is megjegyezzük, hogy a későbbiekben is jótékony hatással vannak a családlátogatások. Sőt az is, ha a lelkipásztor a gyülekezetvezetővel alkalmanként együtt ebédel. Mindezeket gyülekezetvezetőikkel és lelkipásztorokkal a témában folytatott beszélgetések során ismertük meg.

Érintés

„Az érintés az egyik legfontosabb nem verbális jelzés az élet korai szakaszában, a szülők és a csecsemők nagyon sokat kommunikálnak az érintés révén.”¹⁵ Az embert felnőttkorban az érintésnek már igen bonyolult megegyezési szabályozzák. Ezek a megegyezések határozzák meg, hogy ki, kit, hol

érinthet meg (például férfi-nő, apa-lánya, azonos nemű barát, ellenkező nemű barát).

Az érintéssel kapcsolatban a következőket kívánjuk megjegyezni:

- Az érintést kezdeményező a magasabb státusú.
- Az azonos neműek érintése tekintetében a férfiak kellemetlenebbül érzik magukat, mint a nők. (Férfiaknál tehát nagyobb figyelemre van szükség, hogy nem okoz-e kellemetlenséget a másik félnek.)
- Az érintésnek megerősítő hatása van. Ha olyan személy érinti meg a másikat, akit kedvel, akkor még jobban fogja szeretni azt, aki megérintette. Ellenkező esetben az érintés után még kevésbé fogja kedvelni.

Hang

Egy beszélgetésben a verbális tartalom csak egy kisebb részét képviseli a teljes üzenetnek. A kimondott szavakon kívül a hanggal még sok mindent ki tudunk fejezni.

Amit mondunk: az a szóbeli üzenet, és ahogyan mondjuk: az pedig a paralingvisztikai üzenet része.

A paralingvisztikus jelzéseket két részre oszthatjuk. Az egyik jelzés szoros kapcsolatban van a kimondott szavakkal, a

Szavakhoz szorosan kapcsolódó paralingvisztikai jelzések	Személyiségvonásokra utaló paralingvisztikai jelzések
beszédsebesség	akcentus
hangmagasság	személyes hangminőség
rítmus	hangtónus
hangerő	hangerő
beszédtempó	

másik pedig a beszélő tartósabb személyiségvonásaira utal.

Jelen dolgozatban nem kívánjuk részletesebben kifejteni a paralingvisztikai jelzéseket, azt azonban meg kívánjuk jegyezni, hogy ezek a jelzések igen hatékonyak bizonyos érzelmi információk kommunikálására.¹⁶

Ebben a szakaszban a nonverbális kommunikáció elemeit vettük végig, mint amin keresztül sok apró információ kerül kifejezésre a felek között. A nonverbális kommunikáció értelmezésével kapcsolatban meg kívánjuk jegyezni, hogy ezek segítségül lehetnek a másik jobb megértésében. Azonban azt tudni kell, hogy az itt felsorolt információ csak töredéke a nonverbális kommunikáció teljességének, és értelmezésük nem mindig egyértelmű.

D) A kapcsolatok létrejötte

A lelkipásztor és a gyülekezetvezető kapcsolatára a következő három kifejezés mindenképpen jellemző: önkéntes, vezetői, munkatársi.

Önkéntes: mert a gyülekezethez önként csatlakoztak, s önként vállalták a szolgálatot Isten és a gyülekezet előtt.

Vezetői: mert az egész gyülekezetre, annak jövőjére vonatkozó feladatokat kell ellátniuk, távlati terveket kell megvalósítaniuk, megvalósíttatniuk, mindez megköveteli a tekintélyt és az együttműködést a gyülekezettel kapcsolatban.

Munkatársi: mert a gyülekezet képviselőjét együtt látják el, munkaterületeik között vannak átfedések, nem azonos feladatokat látnak el.

A kapcsolatok alakulását alapvetően két tényező befolyásolja: a tér és az idő.

A tér abban a tekintetben, hogy korlátozva vannak a lehetőségeink. Nem tudunk mindenkivel kapcsolatot létesíteni, csak bizonyos számú emberrel van lehetőségünk kialakítani. A lelkipásztor és a gyülekezetvezető kapcsolatának alakulásában elsődleges tér maga a gyülekezet, ahova mindketten rendszeresen járnak.

Az idő tényező szintén befolyásolja a kapcsolatok kialakulását, fejlődését. A jó kapcsolat kialakulásához és fenntartásához szükség van arra, hogy az egymással kapcsolatban lévő felek időt töltsenek egymással.

A dolgozat elkészítése során több gyülekezetvezetővel is beszélgettem, és sokuk megerősítette, hogy a lelkipásztorral való jó kapcsolatot nagymértékben befolyásolja a rendszeresen együtt töltött idő.

Az együtt töltött időkre a következő példákat hozták:

- A gyülekezeti ügyek rendszeres megbeszélése, különös tekintettel mielőtt vezetőségi tanácskozás következik.
- A gyülekezet nehéz helyzetben levő tagjairól való beszélgetés.
- A lelkipásztor rendszeresen felhívja telefonon, s megkérdezi, hogy van.
- Bizonyos időközönként a lelkipásztor és a gyülekezetvezető az istentisztelet után visszamaradnak beszélgetni.

A következő fejezetben azt kívánjuk bemutatni, hogy hogyan lehet elérni az őszinte és bensőséges kapcsolatot.

E) A kapcsolat mélyítése

Két ember között a kapcsolat nem egyik pillanatról a másikra lesz bensőséges. A bensőséges kapcsolatok alakulását egy folyamatnak kell tekintenünk. *Irwin Altman* és *Dalmas Taylor* dolgoztak ki egy elméletet, melyet a kapcsolatelmélyülés folyamatának neveztek. Ez az elmélet arra próbál magyarázatot adni, hogyan válnak közvetlenebbé, bensőségesebbé az emberi kapcsolatok.

Altman és Taylor szerint a bensőséges kapcsolatok akkor alakulnak ki, ha az egymással kapcsolatban levő felek „fokozatosan haladnak egymás megismerésében a felszínről a mélyebb kapcsolatig, mind az azonnali, mind a későbbi várható következményektől függően”.¹⁷

Altman és Taylor szerint az ember személyiségének szerkezete olyan, mint egy hagyma rétegződése. Ezzel a képpel élve az emberi személyiség többrétegűségére utalnak. A továbbiakban ennek az elméletnek az alapján kívánjuk bemutatni egy kapcsolat elmélyülését.

A hagyma példájával élve, ha egy réteget lefejtünk a

hagymáról, akkor alatta egy másik réteget találunk, s így haladhatunk a rétegeken keresztül. Egy személy személyi-

1. ábra A személyiség szerkezete a kapcsolatelmélyülés tekintetében

ségének a legbelső része csak a külső rétegek lefejtése, az azokon való áthaladás után tárulhat elénk.

Az 1. ábra mutatja egy ember személyiségének szerkezetét. A külső réteg egy személyiségének olyan számos részletét tartalmazza, melyek segítenek annak megértésében, hogy ki is ő valójában, de ezek még nem különösebben specifikusak. Jónéhány hasonló korú, élethelyzetű emberre lehet igaz mindaz, ami ebben a külső rétegben található. Egy személyiségének „legbelső magját belső értékei, énképe, a benne rejlő megoldatlan ellentétek és mély érzelmek alkotják”.¹⁸ A lelkipásztor és a gyülekezetvezető között talán nem minden esetben szükséges, hogy a legbelső rétegekig eljussanak, de minden bizonnyal elvárható, hogy a külső rétegeken jóval mélyebbre jussanak.

Két személy közötti kölcsönös kapcsolat elmélyítésének a leghatékonyabb módja az önfeltárás. Egy kapcsolatban a legjobb esetben az önfeltárás nem egyoldalú. „Az önfeltárás legegészségesebb formája valószínűleg az, amikor csak egy gondolat járunk a megszokott és elfogadott közlésmód előtt.”¹⁹

A kapcsolatelmélyülés folyamatának a következő jellemzői vannak:

1. A felszínen lévő adatok gyakrabban és gyorsabban cserélődnek, mint a privát információk.
2. A feltárukozás kölcsönös folyamat, különösen a kapcsolat kezdeti szakaszában.
3. A megismerés kezdetben gyors, de a belső rétegekhez közeledve lassul. (Az azonnali intimitás csak mítosz.)
4. A visszavonulás szintről szintre történő fokozatos folyamat.

Ahhoz, hogy az egyik személy a másikkal bensőséges kapcsolatba kerüljön, kockázatot kell vállalniuk. Vállalni kell az esetleges visszautasítást és a kellemetlen helyzeteket. A

sebezhetőség minimálisra csökkenéséhez a kölcsönös bizalom létrejöttére van szükség.

A bizalom benső hozzáállás. „A bizalom egy általános meggyőződés, amelynek alapján mások jövőjére vonatkozó ígéretre hagyatkozhatunk.”²⁰ A bizalom köztudottan jó hatással van egy kapcsolatra. A kölcsönös bizalom kialakításában a megelőlegezett bizalom segítségre lehet. A másokban való megbízás bizalmat szül, a kételkedés pedig a kétségek beigazolásához vezethetnek.

A bizalom apró lépésekkel fejleszhető. Nem szükséges már a bizalom kialakításának

lelegején a legmélyebb benső dolgokat feltárni.

Em Griffin a követ-kezőket ajánlja a bizalom gyakorlására, mely minden emberi kapcsolatra, így a lelkipásztor és a gyülekezet-vezető kapcsolatára nézve is hasznos:

- Kétféltelmű üzeneteket hallva feltételezzük a legjobbat, amíg lehetőségünk nyílik ellenőrizni!
- Higgyünk a másoknak, még akkor is, ha valószínűtlennek hangzik, amit mond!
- Tekintsük a másik ember Isten akaratával kapcsolatos meggyőződését éppoly érvényesnek, mint a sajátunkat!
- Tétélezzük fel, hogy a másik fél képes megbirkózni egy mélyről fakadó érzelmi megnyilvánulással.

Mindezek a hozzáállások nem követelnek jelentős kockázatot, mégis lassan segíthetik a bizalom erősödését.

Az önfeltárás meghitt, bizalomteljes környezetben tud csak kialakulni. Az önfeltárás mértékében fontos, hogy a befogadó fél ne érezze kényszerítve magát, hogy neki is hasonló önfeltárást „kell” tanúsítania. Bizonyos egyenlőtlenség lehet a felek között, olyan értelemben, hogy ha az egyik fél feltár egy mélyebb érzést, akkor a másik fél is feltár magából valamit, amivel az egyenlőtlenséget kiegyenlíti. A kölcsönösség döntő jelentőségű a másik fél lelkiállapotának visszatükrözésében. Jelzi, hogy a feltárukozással tett kezdeményezés nem érte kellemetlenül. A kölcsönösség azt jelzi, hogy a másik fél vállalja a sebezhetőséget.

A helyes önfeltárással a fokozatosság jellemző, éppen ezért időigényes. Egy másik lényeges szempont az önfeltárással kapcsolatban, hogy két személy között akkor alakulhat ki

bensőséges kapcsolat, ha a hatalmi viszonyok kiegyenlítettek. A hatalmi különbség abban nyilvánulhat meg, hogy miközben az egyik fél feltárja magát, addig a másik fél megközelíthetetlen marad, s ennek következtében nem engedi magához közel a másikat.

A lelkipásztor és a gyülekezetvezető között közel egyenlő mértékű bensőséges kapcsolat akkor alakulhat ki, ha mindketten egymás magánszférájába közel azonos mélységig hatolnak be.

Két valós példát érdemes megemlíteni. Az egyik az, amikor a lelkipásztor és a gyülekezetvezető között olyan szoros kapcsolat alakul ki, hogy a gyülekezetvezető teljes nyugalommal megkérdezheti a lelkipásztortól, hogy anyagilag ki tudnak-e jönni a fizetésből. S erre a lelkipásztor őszintén, minden függés feltételezése nélkül felelhet. A másik eset pedig az, amikor a gyülekezetvezető tudja megosztani komoly és nehéz családi, gyermeknevelési problémáját a lelkipásztornal.

Egy kapcsolat elmélyülésének öt szakaszát különböztethetjük meg.²¹

1. *Kezdeményezés* – Vonzó tulajdonságok felfedezése a másik személyben (nincs olyan személy, akiben ne lennének vonzó tulajdonságok).

2. *Kísérletezés* – Csökkenteni a bizonytalanságot. Mindkét fél információkat oszt meg magáról, és igyekszik hasonló értesüléseket szerezni.

3. *Megerősítés* – A személyiség mélységeinek a feltárása, ami kölcsönös. Összhangba kerülés a másikkal, úgy, hogy saját különbözősége megmarad.

4. *Integrálódás* – Közösségre lépés a másikkal, önmagát a másikhoz fűződő kapcsolaton keresztül definiálja.

5. *Kötelékképzés* – Nyilvánosan felvállalja a közelséget (házasság, partneri kapcsolat, kinyilvánított barátság).

A lelkipásztor és a gyülekezetvezető közötti kapcsolatban a harmadik szakaszig lehet kívánatos eljutni. A 4–5. szakasz már túlságosan is bizalmas baráti kapcsolatot jelöl, mely a gyülekezet vezetésére és a gyülekezettel való kapcsolatra nem tesz jó hatást.

Szólni kell még egy kapcsolat megromlásának lépcsőfokairól is. Ez a megromlási folyamat a kapcsolat bármelyik elmélyülési lépcsőfokán elindulhat. A megromlási folyamat lépcsőfokai a következők:

1. *Elkülönülés* – Visszatérő konfliktusok vannak, az önfeltárás csökken.

2. *Elhatárolódás* – A mélyebb érzelmek védelme érdekében a felek kerülnek a kellemetlen témákat.

3. *Stagnálás* – Nincs miről beszéljen egymással. Esetlegesen jelen van, hogy a másik felet nehogy megbántsa. De nem küzd a kapcsolatért.

4. *Távolságtartás* – Negatív kisugárzást érez a másik jelenlétében. Az egyik vagy mindkét fél kerül az érintkezést.

5. *Lezárás* – Útjaik különválnak, a kapcsolat megszüntetése, különválás.

Sajnálattal módon a legtöbb kapcsolat megreked a bensőségességben, mielőtt még az stabilitás válhatna. Sajnos ez igaz a gyülekezeti kapcsolatokra és benne a vezetői kapcsolatokra is.

A következő fejezetben a konfliktussal szeretnénk

általánosságban foglalkozni, mely a kapcsolatok alakulását jelentősen befolyásolhatja.

F) Konfliktusok

Boulding szerint a konfliktus az emberek vagy emberek csoportja közötti versengés egyik formája. Akkor lép fel, ha két vagy több személy verseng olyan célokért, amelyek – ténylegesen vagy csak az ő észlelésük szerint – nem érhetőek el. Ennek oka lehet az elosztandó javak (pénz, munkahely, elismerés, valakinek a szeretete) tényleges hiánya, vagy csak a konfliktus szereplői észlelik ezt úgy. Nagy szerepe van az észlelésnek, információknak és az információk értelmezésének.²²

A következőkben személyek közötti konfliktusok eredetéről, megoldási lehetőségeiről mint személyek közötti konfliktusokról kívánunk beszélni. Tudatában vagyunk annak, hogy a lelkipásztor és a gyülekezetvezető közötti konfliktusok mély, részletes feltárása segíthetné a kettejük közötti kapcsolat mélyebb megértését, azonban jelen dolgozatban a kellő tapasztalat és a rendelkezésre álló kutatási idő hiánya miatt nem kívánunk velük részletkebe menően foglalkozni.

Kapcsolatok konfliktusok nélkül nem léteznek. A konfliktusoknak a köztudatban általában véve negatív felhangja van. Meg kell azonban jegyezni, hogy ahol emberek vannak együtt, ott természetes velejárója a konfliktus a kapcsolatnak. A konfliktusnak alapvetően nincs negatív előjele. Egy konfliktus hatása attól függ, hogy a szemben álló felek mit kezdenek vele.

Egy konfliktusnak a következő jótékony hatásai lehetnek:

- megakadályozza, hogy a dolgok unalmassá váljanak,
- előmozdítja a változást,
- a feszültségek felszínre kerülnek.

1. A konfliktusok okai

A konfliktusoknak különböző okai lehetnek, a következőkben *Moore* ötféle kategóriába sorolását közöljük.²³

1. *Kapcsolati konfliktusok*, amelyeket

- erős érzelmek,
- téves észlelések, sztereotípiák,
- kommunikációs zavarok, és
- sorozatos negatív viselkedés okoznak.

2. *Értékkonfliktusok*, amelyek azon alapulnak, hogy

- a gondolatokat és viselkedéseket más kritériumok alapján ítélik meg a szereplők,
- az elérendő célokhoz eltérő értékek kapcsolódnak, és
- különböző a szereplők életfelfogása, hitbeli meggyőződése.

3. *Strukturális konfliktusok*, amelyek alapja

- a források egyenlőtlen elosztása,
- az egyenlőtlen kontrollálási lehetőségek,
- az egyenlőtlen hatalmi viszonyok,
- a földrajzi, fizikai, környezeti tényezők, amelyek gátolják a kooperációt, és
- az időhiány.

4. *Információs eredetű konfliktusok*, amelyek alapja:

- az információhiány,
- a téves információk,
- a vélemények eltérése abban, hogy mi a fontos információ,
- az információ eltérő értelmezése, és
- az értékelés eltérő volta.

5. *Érdekkonfliktusok*, amelyek oka:

- az egymással ténylegesen szemben álló vagy a szereplők felfogása szerint ellentétben álló érdekek.

2. A személyiség kérdése

Vannak olyan típusú emberek, akiknek előbb fel kell dolgozniuk magukban mindazt, ami érintette őket. Ez különösen is igaz valós vagy vélt bántásokra. Más típusú emberek pedig olyanok, hogy azonnal ki kell mondaniuk, ha valami probléma érte őket. S azzal, hogy kimondták, a probléma fele már meg is oldódott. Legalábbis részükről.

Látni kell, hogy Isten az embereket különbözőeknek alkotta, s ezekből a különbözőségekből feszültségek keletkezhetnek, de ugyanakkor egymás kiegészítésére is használhatóak. *Hegyi András „A gyülekezet építése”* című munkájában a két

←	→
gondosság	kísérletező kedv
racionális elemzés	kockázatvállalás
megfelelő idő az elkészüléshez	gyors reagálás a változásokra
a struktúra elsődleges	a kreativitás elsődleges
stabilitás igénye	dinamikusság
megfontoltan halad előre	kivitelezésre koncentrálnak
tapasztalat értéke	intuíció értéke

póluson lévő személyiség jellemző személyiségjegyeit a következőképpen csoportosítja:²⁴

Ha a pólus egyik oldalán lévő úgy véli, hogy a pólus másik oldalán lévő rosszul fogja fel a dolgokat, az feltétlenül konfliktushoz vezet.

Bizonyosak lehetünk afelől, hogy a személyiségek a két jellemző csoportnál árnyaltabbak lehetnek. A konfliktusok kezeléséhez alapvető fontosságú annak a tudata, hogy különbözőek vagyunk. S a dolgokról különbözőképpen vélekedhetünk, ez a különbözőség azonban nem jelent rosszat. S ha így fogjuk fel, akkor a különbözőség a kapcsolatok áldását szolgálhatja.

3. A konfliktuskezelés lelkülete

A konfliktuskezelésben fontos, hogy a megfelelő lelkületet tudják a felek tükrözni. Fontos, hogy a szemben álló felek ne tekintsék egymást ellenségnek, de az is elvárandó, hogy lássák a különbözőségeket. Az érzések teljes mértékű

elfojtása, elnyomása nem segíti a konfliktus megoldását. A másik együttérzéssel való meghallgatása sokat segíthet a kedélyek csillapításában. Az érzések kifejtésénél a felek elsősorban magukról beszéljenek, hogy ők mit érzenek a másikkal kapcsolatban! Ne legyen jelen a fenyegetőzés, kárhóztatás és az általánosítás! A „mindig” és a „soha” szavakat a szemben álló felek kerüljék! A problémákat pontosan próbálják meghatározni a felek, ehhez azonban szükség van türelemre és bölcsességre! A továbbiakban a lehetséges konfliktuskezelési módokat kívánjuk bemutatni.

4. Konfliktuskezelési módok

Ha a felek céljai, érdekei, szándékai eltérnek, akkor törekvéseik két alapvető irány mentén írhatók le:

1. Önérdek-érvényesítés,²⁵ vagyis, hogy az adott fél törekszik-e és ha igen, milyen mértékben a saját szándékaihoz, céljaihoz, feladata elvégzéséhez szükséges teendők érvényesítésére.

2. Jó kapcsolat fenntartása, vagyis, hogy az adott fél törekszik-e, és ha igen, milyen mértékben a másik fél szándékainak, céljainak érvényesülését elősegíteni.

A viselkedésnek ez a két alapvető dimenziója felhasználható arra, hogy a konfliktusok kezelésének öt jellegzetes módját írjuk le.²⁶

Domináns (meghatározó):

A domináns konfliktuskezelés kizárólag önérdek-érvényesítő. Az egyik fél a saját szándékait érvényesíti a másik féllal szemben. Ez hatalomorientált eljárás: a domináns mindenféle befolyásolási módot latba vet, ami megfelelőnek tűnik számára, hogy céljait elérje: meggyőzőképességét, rangját, befolyását, kapcsolatait, hatalmát, gazdasági erejét, szankciókkal való fenyegetést stb. Domináns megoldás lehet a „saját igazságért való kiállás”,

a helyesnek vélt álláspont védelme, vagy egyszerűen a fölényhelyzetre való törekvés.

Mikor lehet szükség a használatára?

- Ha gyors, döntő tett kell (pl. vészhelyzetben).
- Ha fontos, de népszerűtlen intézkedés szükséges.
- Ha a csoport vagy a szervezet érdekét a személy ismerte fel helyesen.
- Ha erkölcsi vagy végső igazság dögéről van szó.

Együttműködő (közös problémamegoldó)

Az együttműködő konfliktuskezelés egyszerre önérdek-érvényesítő és jó kapcsolat megtartására törekvő. A másik féllal együtt dolgozva közösen elemzik a konfliktushoz vezető helyzete(ke)t azzal a céllal, hogy azonosítsák a két fél alapvető érdekelttségét, s találjanak egy olyan megoldást, mely mindkét fél érdekeinek megfelel. Az együttműködés lehet például egy nézetkülönbség mélyebb feltárása azzal a céllal, hogy egymás megértése révén okuljanak, vagy valamilyen feltétel megteremtésére való

szövetkezés, melynek hiánya az erőforrásokért való versengésre készítetne. Lehet például törekvés egy személyközi probléma kreatív megoldására.

Mikor lehet szükség a használatára?

- Amikor az osztozkodás nem elég, mert mindkét fél érdeke fontos, és csak az integrált megoldás jó.
- Amikor a másik fél elköteleződésére is szükség van a vonzó, közös döntéshez.
- Amikor különböző nézőpontok összedolgozása kívánatos.
- A kapcsolatot aláásó kedvezőtlen érzelmek feloldásához.

Elkerülő (kitérő)

Az elkerülő konfliktuskezelésnél sem az önérvényesítés, sem a jó kapcsolat nem fontos. Az elkerülő nem követi közvetlenül sem a saját, sem a másik fél szándékát. Az elkerülés lehet diplomatikusan kitérés, vagy egy vita kedvezőbb időpontra való halasztása, illetve egyszerűen visszahúzódás vagy esetleg kilépés egy fenyegető helyzetből.

Mikor lehet szükség használatára?

- Ha nincs esély elérni a kívánt célt.
- Ha mások jobban el tudják rendezni a konfliktust.
- Ha a konfrontálódásból nagyobb kár származhat, mint amekkora a cél eléréséből a haszon.
- Ha az ellentét egy mélyebb, alapvetőbb konfliktushoz vezethet.
- Ha a téma jelentéktelen, vagy jelentősebb témák a sürgősek.
- Ha a további információgyűjtés fontosabb, mint a gyors döntés.
- Ha előbb jobb lehűteni az érdekelteket.

Alkalmazkodó (elfogadó)

Az alkalmazkodó konfliktuskezelés kizárólag a jó kapcsolat fenntartására irányul. A domináns ellentéte. Az egyén lemond saját céljai eléréséről azért, hogy a másik szándékai érvényesülhessenek, tehát egyfajta önérvényesítéssel jellemzi ezt a megoldást. Az alkalmazkodás öltheti az önzetlen nagyvonalúság vagy a jótékony formáját, lehet egyszerű elfogadás, vagy a másoknak való kényszerű engedelmeskedés, illetve beletörődés.

Mikor lehet szükség használatára?

- Ha valaki tévedett, tanulni szeretne, ha azt akarja, hogy jobban meghallgassák.
- Ha a másoknak sokkal fontosabb, mint az egyénnek.
- A jó benyomás keltése érdekében.
- Ha ezzel jóindulatot érhet el.
- Ha fontos a jó kapcsolat, és veszély az elmérgesedés.
- Ha valaki fejleszteni akarja a társát, hogy a saját tévedéséből tanulhasson.

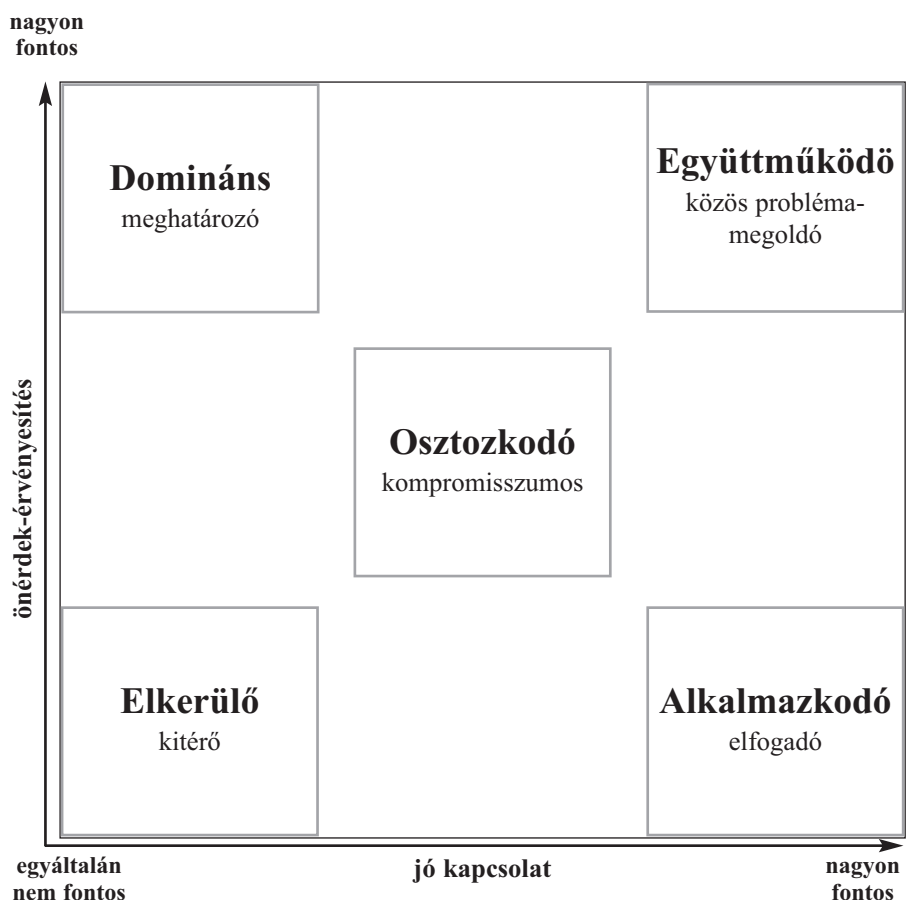
Osztozkodó (kompromisszumos)

Az osztozkodó konfliktuskezelés célja olyan kivitelezhető és kölcsönösen elfogadható megoldás megtalálása, amely részlegesen mind a két felet kielégíti. Az osztozkodó megoldás középúton helyezkedik el a domináns és az alkalmazkodó megoldás között. Az osztozkodó többről mond le, mint a domináns, de kevesebbről, mint az alkalmazkodó. Közvetlenebbül ragadja meg a problémát, mint az elkerülő, de nem tárja fel olyan mélységig, mint az együttműködő. Az osztozkodás félmegoldásos kompromisszum, amely kölcsönös engedmények és/vagy gyors áthidaló megoldás keresését jelenti. Az osztozkodó megoldásnál az önérvényesítés és a jó kapcsolat is csak közepesen fontos.

Mikor lehet szükség használatára?

- Ha két egyenlően erős szemben álló fél keményen ragaszkodik egymást kizáró célokhoz.
- Ha a célok mérsékelten fontosak, nem érik meg a vitát vagy a fokozott energiabefektetést.
- Komplex probléma ideiglenes rendezése érdekében.
- Ha időkényszerben kell elfogadható megoldást találni vagy döntést hozni.
- Tartalék megoldás arra az esetre, ha az együttműködő megoldás sikertelen.

Az ötféle konfliktuskezelő módot a 2. ábrán együttesen láthatjuk az önérvényesítés és a jó kapcsolat függvényében.

2. ábra Konfliktuskezelési módok

Meg kell jegyezni, hogy személyiségenként a kedvelt konfliktuskezelési módok különbözőek lehetnek. Egyes személyiség típusokhoz egyes konfliktuskezelési módok közelebb állhatnak, míg más kezelési módok távolabb. Mint

a fenti felsorolásból láthatjuk, a konfliktuskezelési módok között nincs egy „üdvözítő” módszer, mely minden helyzetben használható lenne. A konfliktusnak megfelelő konfliktuskezelési mód alkalmazására van szükség. Így a lelkipásztor és a gyülekezetvezető közötti konfliktusok kezelésénél is szükség van a helyes konfliktuskezelési mód alkalmazására. A mód kiválasztása nem megegyezés kérdése, hanem a felek saját személyes beállítódásának, és elsősorban Isten Lelke vezetésének az eredménye kell hogy legyen.

V. Befejezés

Most, hogy dolgozatom végére értem, még inkább látom, hogy dolgozatom témája mennyire sokrétű és gazdag.

Az emberi kapcsolatok bibliai alapjaival nagyobb mértékben foglalkoztam, mint azt előzetesen terveztem. A Szentháromsággal mint a gyülekezeti kapcsolatok mintájával részletesen foglalkoztam, s az is kikristályosodott előttem, hogy a gyülekezeti kapcsolatokban mennyire fontos az egység és ezzel együtt a különbözőség is.

A kapcsolódás mint örömteljes viszonyulás, hogy a másik ember mivé válhat Isten segítségével, a kapcsolódás, mint Krisztus meglátása a másik emberben, és a kapcsolódás mint a rossz néven nevezése a másik ember érdekében, abban a meggyőződésben erősítettek, hogy a kapcsolatoknak a kapcsolódásban kell gyökerezniük. Arra a felismerésre is sikerült eljutnom, hogy a lelkipásztor és a gyülekezetvezető kapcsolatának ilyen kapcsolódási példának kell lennie.

Az interperszonális kommunikáció részletezése abban vitt előbbre, hogy melyek azok a tényezők, amelyekről talán kevesebbet beszélünk, s mégis hatással vannak a kapcsolatok alakulására. Ezeknél a tényezőknél lehetőségeim szerint próbáltam gyakorlati példákat is hozni. Azonban tisztában vagyok azzal, hogy gyakorlati tapasztalatom kevés.

A konkrét, valós konfliktusok részletes feltárásával és azok lehetséges megoldási javasolataival csak általánosságban tudtam foglalkozni kellő idő és tapasztalat hiánya miatt. A felvázolt konfliktusok és konfliktuskezelési módok alapjai lehetnek további kutatási munkáknak. Továbbá érdemes arra is figyelmet szentelni, hogy hogyan lehet tanítani a konfliktusok helyes kezelését vezetői szinten. A vezetői körben történő megbocsátás szintén olyan, mely a témához szorosan kapcsolható, és érdemes lenne vele foglalkozni.

Hálát és köszönetet mondok elsősorban Istennek, aki értelmet adott, s irányította figyelmemet. Hálás vagyok neki, hogy Szentlelke által nemcsak értelmemet, hanem egész lényemet is formálta.

Továbbá köszönöm dr. Veres Sándornak, hogy támogatásával, javaslataival, tanácsaival, kritikájával ösztönzött a munkára. Hálás vagyok annak a négy lelkipásztornak és gyülekezetvezetőnek, akik őszintén és a téma iránt érdeklődve osztották meg tapasztalataikat. Köszönetet mondok a Harmat Kiadónak, hogy rendelkezésemre bocsátotta a *Képünkre és hasonlatosságunkra* című könyv kéziratát. Köszönet a Gödöllői Baptista Gyülekezetnek, hogy megértő türelmükkel lehetővé tették a dolgozat megírását. És köszönetet mondok mindazoknak, akik ötleteikkel, új meglátásaikkal és bármi más módon segítették munkámat.

Jegyzetek

1. Forgács József, A társas érintkezés pszichológiája (Kairosz, Budapest, 2005), 137. o.
2. Em Griffin, Bevezetés a kommunikációelméletbe (Harmat, Budapest, 2003), 90–91. o.
3. Uo., 98. o.
4. A fenti példa Em Griffin egyik példájának alapján készült. Griffin: Szerezzünk barátokat! (Harmat, Budapest, 2002), 101. o.
5. Eric Berne: Emberi játszmák (Gondolat, Budapest, 1987), 47. o.
6. Egy példa egy rövid beszélgetésre:
 - Szervusz, mi újság?
 - Minden rendben. És veled?
 - Mit szólsz ezekhez a csodás őszi színekhez?
 - Tényleg gyönyörűek. Jó téged újra látni.
 - Ez kedves tőled. Én is örülök, hogy találkoztunk.
7. Az arckifejezéseket részletesen tárgyalja Vera F. Birkenbihl Testbeszéd című könyve (Trivium, Budapest, 2001), 87–114. o.
8. Griffin, Szerezzünk ..., 116. o.
9. Forgács, 176. o.
10. Uo., 177. o.
11. Griffin, Bevezetés ..., 81. o. itt idézi Burgoont. David Builer, Judee Burgoon, Aileen Busling and James Roger, "Testing Interpersonal Deception Theory: The Language of Interpersonal Deception", *Communication Theory*, Vol. 6. 1996. 278. o.
12. Griffin: Bevezetés ..., 82. o. és uő., Szerezzünk ..., 125. o. alapján.
13. Forgács, 186. o.
14. Uo.
15. Uo., 187. o.
16. Birkenbihl, a 153–175. oldalakon részletes leírást találunk a paralingvisztikai jelzésekről.
17. Griffin, Bevezetés ..., 128. o. itt idézi Dalmas Taylor and Irwin Altman, "Communication in Interpersonal Relationships: Social Penetration Processes," in *Interpersonal Process, New Direction in Communication Research*, Michael Roloff and Gerald Miller (eds.) (Sage, Newbury Park, Calif., 1987), 259. o.
18. Uo., 128. o.
19. Griffin, Szerezzünk ..., 165. o.
20. Uo., 161. o. itt idézi Julian Rotter, "Trust Everybody, But Cut the Cards", *Psychology Today*, 1980. október. 32. o.
21. Uo., 173. o. alapján.
22. Klein Sándor, Vezetés- és szervezetpszichológia (Edge 2000, Budapest, 2007), 513. o. alapján.
23. Uo., 514–515. o.
24. Hegyi András, A gyülekezet építése (BTA-jegyzet, Budapest, 2005), 4. átdolgozott kiadás, 127. o.
25. Az önérdék szót nem kifejezetten negatív értelemben használjuk, hanem abban az értelemben, hogy az egyén a saját maga által helyesnek véltet tartja kívánatosnak, akár helyes, akár nem.
26. Kenneth L. Thomas és Ralph H. Kilman, Thomas-Kilman Conflict Mode Instrument (Xicom, Tuxedo NY, 1974) alapján.

